

”Diplomaattina Pietarissa”

John Quincy Adamsin toiminta Yhdysvaltojen lähettiläänä Pietarissa

Napoleonin Venäjän sotaretken aikaan

Itä-Suomen Yliopisto
Yhteiskuntatieteiden ja
kauppatieteiden tiedekunta
Historia- ja maantieteiden laitos
Yleisen historian pro gradu-
tutkielma
Lokakuu 2012
Jyrki Puikko
Ohjaaja: Jukka Korpela

ITÄ-SUOMEN YLIOPISTO, TUTKIMUSTIEDOTE

Tekijä: Jyrki Puikko

Opiskelijanumero: 161233

Tutkielman nimi: ”Diplomaattina Pietarissa”. John Quincy Adamsin toiminta Yhdysvaltojen lähettiläänä Pietarissa Napoleonin Venäjän sotaretken aikaan

Tiedekunta/oppiaine: Yhteiskuntatieteiden ja kauppatieteiden tiedekunta, yleinen historia

Sivumäärä: 85

Aika ja paikka: lokakuu 2012, Joensuu

Pro gradu- tutkielma käsittelee John Quincy Adamsin toimintaa Yhdysvaltojen lähettiläänä Pietarissa aikavälillä 1.6.1812 – 13.1.1813. Tarkastelen tutkielmassa diplomaatin toimintatapoja 1800- luvun alussa ja miten Adams toteutti näitä tehtäviä. Tutkimustehtävänä on selvittää, miten Adams hoiti tehtäviensä diplomaattina.

Vastatakseni tutkimustehtävään käytän päälähteenäni John Quincy Adamsin kirjoittamaa päiväkirjaa, jota hän piti Pietarissa olonsa aikana. Adamsin päiväkirjat ovat sähköisessä muodossa päiväkirjat omistavan *Massachusetts Historical Society*n verkkosivuilla.

Tarkasteltavan ajanjakson aikana syttyivät sodat sekä Ranskan ja Venäjän että Yhdysvaltojen ja Iso-Britannian välillä. Iso-Britannian ollessa jo entuudestaan sodassa Ranskan kanssa, solmivat Iso-Britannia ja Venäjä liittolaisuuden, joka tarkoitti Yhdysvaltojen ja Venäjän ajautuneen vastakkaisille puolille. Tämä vaikutti Adamsin toimimiseen diplomaattina, koska tehtävänsä tiedonvälittäjänä ja Yhdysvaltojen Venäjän kaupan suojelijana vaikeutui. Samoin liittolaisuuksien muuttuminen aiheutti Pietarin diplomaattikunnassa suuria muutoksia, joissa Ranskan puoleisen liittouman edustajat vaihtuvat Iso-Britannian puoleisen liittouman edustajiin. Tästä syystä Adamsin henkilökohtaiset tapaamiset vähenevät toisten diplomaattien kanssa.

Adamsin yksityiselämässä tapahtui poliittisten muutosten aikana muutoksia tyttärensä sairastumisen ja kuoleman takia. Joutuessaan keskittymään yksityiselämäänsä oli se poissa diplomaatin tehtäviltä.

1. Adams, Pietari sekä Yhdysvaltojen ja Venäjän suhteiden alku	4
2. Tutkimuksen perusteet	9
2.1 Adamsin päiväkirjat lähteenä	9
2.2 Tutkimuskysymykset ja tutkimusmenetelmät	13
2.3 Aikaisempi tutkimus	15
3. Adams diplomaattina.....	17
3.1 Adamsin päivärytmi	17
3.2 Etiketin ja diplomaattisten toimintatapojen vaikutukset Adamsin toimintaan.....	20
3.3 Pietarin diplomaattiyhteisö ja Adams sen jäsenenä	26
3.4 Adamsin suhteet isäntiin	31
3.5 Adams tiedonkerääjänä ja -välittäjänä	36
4. Adams Yhdysvaltojen kaupan edistäjänä ja suojelijana sekä muut yhteydet Pietarissa	44
4.1 Kauppiaat, kapteenit ja Pietarin yhdysvaltalainen yhteisö.....	44
4.2 Konsuli Levett Harris ja Adams	49
4.3 Höyryveneitä Pietariin ja muita yhteyksiä	53
5. Vuoden 1812 sotien vaikutus Adamsiin.....	56
5.1 Napoleon kaksi kertaa yli Niemenjoen	56
5.2 Sota, joka piti olla vältetty.....	61
5.3 Adams Yhdysvaltojen vihollisen liittolaisen hovissa.....	65
6. Yksityishenkilö John Quincy Adams	68
6.1 Perhe.....	68
6.2 Pietarin ankara talvi.....	73
6.3 Palvelusväkihuolia	75
7. Johtopäätökset	77
Lähteet.....	78
Tutkimuskirjallisuus.....	79

1. Adams, Pietari sekä Yhdysvaltojen ja Venäjän suhteiden alku

”Walking this morning I met Mr Wiggers, and asked him if he still entertained the opinion that there would be no war between France and Russia – He said that opinion had applied only to the last year, and he did not entertained it now.”¹

Kävelyllä ollut mies oli John Quincy Adams ja tapaamisen näyttämönä kesäkuinen Pietari vuonna 1812, jossa hän toimi Yhdysvaltojen lähettiläänä Aleksanteri I hovissa. Reilut kolme viikkoa keskustelusta 24.6.1812 Ranskan joukot ylittävät Niemenjoen ja tunkeutuvat Venäjän maaperälle, joukkojen rippeiden poistuessa saman joen yli noin puolen vuoden kuluttua joulukuussa 1812. Samaan aikaan Ranskan valmistellessa Venäjän sotaretkeään oli Adamsin kotimaa Yhdysvallat ajautumassa omaan sotaansa entisen isäntämaansa Iso-Britannian kanssa, Yhdysvaltojen kongressin hyväksyessä sodanjulistuksen 18.6.1812. Hitaiden tietoyhteyksien takia Adams tulee tietoiseksi tästä vasta yli kuukauden kuluttua. Tällöin hän joutuu Pietarissa välitilaan, jossa Venäjä on liittoutunut hänen kotimaansa vihollisen kanssa. Adams, joka syntyi vuonna 1767 Massachusettissa ja kuoli 1848 kongressitalossa Washingtonissa, muistetaan etupäässä hänen myöhemmän uransa ansioista, joihin lukeutuvat sellaiset poliittiset toimet, kuten Yhdysvaltojen ulkoministerinä toimiminen vuosina 1817-1825, jolloin hän oli niin sanotun Monroen opin ideoija. Merkittävimpänä saavutuksensa kuitenkin voidaan pitää hänen toimimistaan Yhdysvaltojen kuudentena presidenttinä vuosina 1825 – 1829. Toimessa, jossa hänen isänsä John Adams oli ollut vuosina 1797-1801. Nämä haasteet olivat vuonna 1812 vasta edessäpäin, Adamsin toimiessa Yhdysvaltojen ensimmäisenä keisarin vastaanottamana lähettiläänä Venäjällä vuosina 1809-1814, aikana jolloin Napoleonin sodat riehui Euroopassa, joutuivat Adamsin kyvyt diplomaattina koetukselle.²

Tässä vaiheessa on hyvä aukaista diplomatian käsitettä. Diplomatialla tarkoitetaan yksinkertaisimmillaan valtioiden ja kansakuntien välisten suhteiden hoitamista. Näitä suhteita hoitavat kohdemaissa diplomaatit, jotka ovat osa kohdemaan diplomaattikuntaa. Varsinkin 1800-luvun alun diplomatiassa etiketin ja diplomaattisen protokollan tunteminen oli tärkeällä sijalla. Etiketillä tarkoitetaan ihmisten välisen käytöksen sääntöjä ja omassa kontekstissaan olevan soveliaan käyttäytymisen säännöstöä. Adamsin ajan diplomatiassa etiketti tarkoittaa erityisesti ho-

¹ John Quincy Adamsin päiväkirja 1.6.1812, < http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_381>

² Lewis 2001, 93, 99; Nagel 1997; Saul 1991, 70 – 71.

vitapojen tuntemista, koska niiden tunteminen loi diplomaatin ja hänet vastaanottaneen hovin sekä diplomaattikunnan välille yhteisen käyttäytymisnormiston ja helpotti näin keskinäistä kanssakäymistä. Diplomaattisella protokollalla taas tarkoitetaan diplomatian sovittuja sääntöjä, kuten esimerkiksi diplomaattiarvoasteikon noudattamista. Diplomaattiset toimintatavat pitivät sisällään ajan diplomatialle ominaiset menetelmät, jotka määrittivät lähettilään tehtävien hoitamista. Erityisesti diplomaattisen protokollan painoarvo on näistä menettelytavoista merkityksellinen, sen nopeuttaessa sopeutumista ja asetti rajat eri maista tulevien diplomaattien keskinäiselle käyttäytymiselle, ehkäisten mahdollisia väärinkäsityksiä. Etiketti ja protokolla määrittivät myös diplomaattien keskinäistä käyttäytymistä, ilman etiketin ja protokollan tuntemista diplomaatti teki helposti virheen, joka saattoi johtaa isäntämaan edustajan tai toisen diplomaatin loukkaamiseen. Suurimman osan diplomaattikunnasta tullessa aristokratiasta heillä oli hallussaan hovissa toimimiseen tarvittava etiketti. Diplomaattisessa protokollassa ei tosin ollut vielä vuonna 1812 virallistettua diplomaattista arvoasteikkoa. Se sovittiin vasta Wienin kongressissa 1815. Tämä ei kuitenkaan tarkoita, ettei arvoasteikkoa ollut jo 1812 käytössä ja Adamsin ollessa Pietarissa, diplomaattikunnasta löytyvät suurlähettilään, lähettilään ja *chargé d'affairin* arvot. Sinänsä ennen Wienin kongressia diplomaattisilla titteleillä ei ollut virallista asemaa ja lähettäneen maan sen hetkinen poliittinen painoarvo määritteli pitkälti aseman diplomaattisessa hierarkiassa. Yhdysvallat oli päättänyt 1700-luvun lopulla, ettei se lähetä tai vastaanota suurlähettiläitä, koska suurlähettilään titteli yhdistettiin vahvasti Euroopan monarkioihin sekä sen ylläpitäminen olisi vaatinut enemmän varoja kuin lähettilään.³

Adams oli diplomaattikokemuksensa ansiosta hyvä valinta lähettilääksi Pietariin. Adams oli saanut ensimmäisen kosketuksensa diplomatian maailmaan 13-vuotiaana, jolloin hänen isänsä John Adams otti hänet mukaansa lähetystötehtäviin Pariisiin ja Haagiin Yhdysvaltojen vapaussodan aikaan. Hän puhui sujuvaa ranskaa, joka 1800-luvun alussa oli yleinen diplomatian ja Pietarin hovin 1700-luvulla laajasti omaksuma kieli. Ranska ja saksa olivat Venäjän hallitsevan luokan käyttämät kielet, jotka loivat venäläiselle ylhäisölle yhteisen koodiston, joka oli kuitenkin rahvaalle täysin käsittämätön. Adams puhui molempia kieliä ja pystyi toimimaan tämän ansioista paremmin venäläisen ylhäisön parissa. Erityisesti ranskan kieli ja ranskalainen kulttuuri olivat hallitsevia Pietarin hovissa.⁴

---

³ Black 2001, 39; Davidson 2004, 50; Cross 2007, 17 – 18; Hamilton 1995, 105; Hemphill 1999, 68 – 70. Nickles 2008, 289, 293.

⁴ George 2004, 203, 230; Hartley 1999, 198; LeDonne 1991, 8; .Saul 1991, 14 – 17.

Pietarikaan ei ollut Adamsille tuntematon kaupunki hänen saapuessaan sinne 1809, vaan hänet otettiin vuonna 1781 sihteeriksi Pietariin suuntautuneeseen Yhdysvaltojen lähetystöön. Pietarissa hän oli silloin vuosina 1781-82. Tätä lähetystä ei kuitenkaan otettu Katariina II toimesta vastaan, eikä näin maiden suhteita virallistettu kuin vasta vuonna 1809, jolloin Katarin pojanpoika Aleksanteri I otti Adamsin valtakirjan vastaan. Vielä 1780-luvulla aika ei ollut kypsä yhdysvaltojen ja Venäjän diplomaattisten suhteiden virallistamiselle, Yhdysvaltojen käydessä tuolloin sotaansa eurooppalaista isäntämaatansa Iso-Britanniaa vastaan. Palattuun Euroopasta takaisin Yhdysvaltoihin Adams opiskeli lakia Harvardiin, jossa hän toimi ennen Pietariin lähtönsä puhetaidon professorina vuosina 1808-1809. Valmistuttuaan lakimieheksi ja työskenneltyään lakitoimistossa, hänet nimitettiin vuonna 1794 lähettilääksi ensin Haagiin ja lopulta 1797 Berliiniin, jossa hän oli Yhdysvaltojen ensimmäinen virallinen edustaja Preussin hovissa. Ulkomailla asuessaan Adams oli oppinut erityisesti ranskan kielen, jonka taitaminen oli lähes pakollista diplomaatille, koska ranska oli diplomatian yleisesti käyttämä kieli 1700- ja 1800-luvuilla ja Pietarin aatelisto oli omaksunut sen 1700-luvulla. Ranska lisäksi hän puhui myös saksaa, joka oli varsinkin Pietarin porvariston käytössä, jonka asemasta kertoo Pietarin englantilaisen klubin pöytäkirjat olivat saksaksi vuoteen 1817 asti. Diplomaatille tärkeiden kielten hallitsemisen lisäksi, hän oli eri Euroopan hoveissa oleskellessaan oppinut hovien mutkikkaat etikettivaatimukset, joiden hallinta tuli tarpeen Pietarissa.⁵

1800-luvun alun poliittinen kehitys Euroopassa johti Yhdysvaltojen ja Venäjän suhteiden lähentymiseen, vuoden 1807 lopulla Venäjä irtautui Iso-Britannian kanssa solmimastaan liitosta ja julisti kauppasaarron englantilaisille laivoille ja tavaroille. Tämä ei ollut merkityksetön teko, koska suurin osa ajan Venäjän ulkomaankaupasta tapahtui Iso-Britannian kanssa. Vuonna 1804 yli 60% Venäjän viennistä hoitivat Britit, siksi 1807 Venäjän liittyminen mannermaasulkemukseen oli sen taloudelle erityisen vahingollista ja venäläisten maanomistajien ja kauppiaiden täytyi löytää tilanteeseen ratkaisu. Ratkaisu tarjoutui kaupan hoitamisesta puolueettomien maiden välityksellä, johon Yhdysvalloissa tartuttiin mahdollisuuteen kaupasta Venäjän kanssa, koska suhteet Iso-Britanniaan ja Ranskaan olivat kiristyneet katkeamispisteeseen, etupäässä näiden harjoittaman kauppalaivojen tutkimisen ja lastien takavarikoimisista, ja jopa yhdysvaltalaisten alusten merimiesten vangitsemisen takia. Yhdysvaltojen ja Venäjän diplomaattisuhteiden perusta lepääkin kaupassa, jonka laajenemisen takia päätettiin lopulta ensin vuonna 1803 lähettää Pietariin konsuli hoitamaan Yhdysvaltojen ja Venäjän välistä

---

⁵ Gaddis 1990, 2 – 4; Hartley 1999, 129; Nagel 1997, 28-29, 81, 107, 159; Seton-Watson 1967, 40.

kauppaa. Ensimmäisenä tähän tehtävään valittiin philadelphialainen Levett Harris. Viisi vuotta ennen Adamsin lähtöä kohti Pietaria presidentti Jefferson oli avannut kirjeenvaihdon Aleksanterin kanssa. Hän oli luvannut Jeffersonille tukevansa Yhdysvaltojen itsenäistymisestä asti ollutta pääperiaatetta vapaasta kaupasta merillä. Lopulta kirjeenvaihdon myötä Venäjä ja Yhdysvallat sopivat diplomaattiyhteyksien perustamisesta ja paikkaa tarjottiin maaliskuussa 1809 John Quincy Adamsin, joka hyväksyi tarjoukse, lähtien kohti Pietaria Bostonista 5.8.1812.⁶

Adams saapui Pietarin edustalle Kronstadiin 22.10.1809, mukanaan vaimonsa Louisa, nuorin poikansa Charles Francis kälynsä Catherine Johnson, sisarenpoikansa ja yksityissihteerinsä William Steuden Smith, vaimon huonepalvelija Martha Godfrey sekä musta miespalvelija Nelson. Vastaanotto perillä Pietarissa erosi suuresti aikaisemmasta vierailusta melkein 30 vuotta aikaisemmin, laivasta astuessaan hänet toivotti tervetulleeksi Venäjän laivaston amiraali ja kolme päivää saapumisensa jälkeen kansleri Rumiantsev otti hänet vastaan, jolle Adams esitti presidentiltä saamansa kopion valtuuskirjeensä (valtuuskirjeellä tarkoitetaan virallisia asiakirjoja, jotka lähettiläs esittää isäntämaan valtion päämiehelle. Asiakirjat tunnustavat lähettilään hallituksensa/hallitsijansa edustajaksi, jolla on valtuudet puhua heidän puolestaan, ja ilmaisee lähetystön tarkoituksen.)⁷. Adams tapasi keisarin 5.11.1809, sairastumisen takia tapaamista oli täytynyt siirtää, ja esitteli hänelle virallisen valtuuskirjeensä ja tästä päivästä voidaan katsoa Yhdysvaltojen ja Venäjän virallisten diplomaattisuhteiden alkavan. Kosketuksen muuhun Pietarin diplomaattikuntaan Adams sai ensimmäisen kerran viikko saapumisensa jälkeen Rumiantsevin pitämällä illallisilla, tapa jolla Pietarissa vastaanotettiin ja esiteltiin kaupunkiin saapunut uusi diplomaatti.⁸

Adamsin ohjeissa lähettilään tehtävien hoitamista varten, luki hänen velvollisuutensa olevan edistää keisarin hyvää tahtoa Yhdysvaltoja kohtaan kaikissa asioissa, joista voisi olla hyötyä Yhdysvalloille.⁹ Hyvien suhteiden luomisen Venäjän hoviin ja yhdysvaltalaisten suojelemisen lisäksi, hänen tehtävänään oli edistää ja suojella Yhdysvaltojen harjoittamaa kauppaa sekä edistää kaupan ja merillä liikkumisen vapautta. Tätä tehtävää hän toteutti heti ensimmäisessä tapaamisessa kansleri Rumiantsevin kanssa. Matkalla Pietariin hän oli nähnyt Norjan Christiansandissa tanskalaisten vallanneen suuren joukon yhdysvaltalaisaluksia, johon hän pyysi

⁶ Bolkhovitinov 1975, 190 - 193, 195 - 196, 203, 205; Crosby 1965, 150; Dixon 1999, 244 - 245.

⁷ Plischke 1999, xxv.

⁸ Crosby 150, 154 - 157; Nagel 1997, 190

⁹ Parsons 1998, 101.

puolueettoman kaupan takia kanslerin apua. Huolimatta Venäjän liitosta Ranskaan ja täten sitoutumisesta Ranskan harjoittamaan mannermaasulkemukseen, käytti keisari vaikutusvaltansa vapauttaakseen yhdysvaltainkansalaiset ja palauttaakseen heiltä takavarikoitu omaisuus tanskalaisilta.¹⁰

Adamsin oli kuitenkin Pietarista katsottuna kaukaisen, poliittiselta järjestelmältään eroavan ja vielä tuolloin poliittiselta painoarvoltaan vähäisen maan edustaja, huolimatta sen kasvavasta asemasta kaupassa. Haasteena oli päästä Pietarin hovielämään ja diplomaattikuntaan, jotta hän voisi hoitaa tehtävänsä Yhdysvaltojen etujen ajamisesta. Hänen diplomaattikollegansa olivat lähes kaikki aatelista, kun taas Adams oli lakimiehen poika sekä maanviljelijän ja suutarin pojanpoika. Huolimatta eroista, 1800-luvun alun diplomatiassa etiketti ja protokolla määrittivät paljon diplomaattien keskinäisiä suhteita ja niistä poikkeaminen olisi ollut suuri virhe jokaiselle diplomaatille. Diplomaatti ollessa omaksunut nämä säännöt hän pystyi toimimaan diplomaattikunnassa ilman ongelmia, näin myös Adams. Diplomaatin tehtävissä hän osallistui juhlallisuuksiin ja erilaisiin seremonioihin, erityisesti diplomaattiyhteisön kanssa sekä Pietarin yhdysvaltalaisyhteisön kanssa. Pietarissa Adams jatkoi rutiinejaan erityisesti kävelyharrastustaan, jonka aikana törmäsi 1810 – 1812 aikana useaan kertaan keisariin.¹¹

Suuri ongelma Pietarissa Adamsille oli raha ja palkan riittävyys. Hänen vuosipalkkansa oli 9000 dollaria, Yhdysvaltojen hallinnossa vain presidentti Madison sai suurempaa palkkaa kuin Adams, lisäksi Adams sai toiset 9000 dollaria aloituskustannuksia varten. Tämä oli kuitenkin liian pieni rahamäärä yhdessä tuon ajan kalleimmassa kaupungissa, jossa Ranskan suurlähettiläs kulutti pelkästään erilaisiin juhliin ja viihteeseen 350 000 dollaria vuosittain. Huonekaluihin meni yksin 9000 dollaria, sen lisäksi tuli ongelmaksi vaatteet, joihin Adamsilla ei ollut varaa, ja joita ilman oli vaikeaa osallistua Pietarin moniin juhliin.¹²

Adams eli Pietarissa diplomaattina ollessaan maailmassa, joka tulisi pian muuttumaan myös diplomatian osalta. Diplomatian muutos vuosien 1814 – 1815 Wienin kongressin jälkeen, jossa monista yleisistä diplomatian käytänteistä sovittiin, esimerkiksi kansainvälisesti vakiintuneesta diplomaattisesta arvoasteikosta.¹³ Teollistuminen vaikutus tulisi kiihtymään ja samalla viestiyhteydet nopeutuvat tulevien vuosikymmenien aikana höyrymoottorin ja lennättimen

---

¹⁰ Saul 1991, 55 – 56.

¹¹ Berridge 2002, 107 – 108; Brookhiser 2002, 15 – 16.

¹² Parsons 1998, 103.

¹³ Hamilton & Langhorne 1995, 89.

ansioista. Vielä Napoleonin Venäjän sotaretken aikana hän elää vielä purjelaivojen maailmassa, jolloin kirjeet menevät yhtä nopeasti kuin tuuli tai hevonen pystyy kuljettamaan, ja monet diplomatian pelisäännöt ovat vielä sopimatta. Hän ei kuitenkaan ollut Pietarissa pelkästään diplomaatti vaan myös perheenisä ja yksityishenkilö.

2. Tutkimuksen perusteet

2.1 Adamsin päiväkirjat lähteenä

Marraskuun 12. päivänä 1779 kaksitoistavuotias John Quincy Adams kirjoitti päiväkirjaansa ensimmäisen merkintänsä yksinkertaisesti ”*Journal by me JQA*”¹⁴. Päiväkirjan pitämistä hän jatkoi lähes päivittäin melkein 70 vuotta, päättyen 20.2.1848 tehtyyn merkintään: ”*Fair lady, thou of human life. Hast yet but little seen. Thy days of strife are few and far between.*”¹⁵ Kolme päivää myöhemmin hän kuoli. Vuosikymmenien päiväkirjan pitämisen aikana hän ehti kirjoittaa päiväkirjaansa lähes 15000 sivua. Tämän kaiken on kuvannut ja ladannut Internetiin päiväkirjoja hallussaan pitävä *Massachusetts Historical Society*, joka on itsenäinen tutkimuskirjasto ja käsikirjoitusten säilyttäjä, jonka kokoelmiin kuuluvat myös John Quincy Adamsin isän John Adamsin ja äidin Abigail Adamsin päiväkirjat, mutta näiden lisäksi esimerkiksi Thomas Jeffersonin kirjoituksia.

1800-luvulle tultaessa päiväkirjan pitämisestä oli tullut yleinen tapa eliitin keskuudessa, koska paperi oli halventunut ja kirjoitustaito yleistynyt. Erityisesti Yhdysvalloissa luku- ja kirjoitustaito yleistyi nopeasti uskonnollisen opetuksen takia. Uskonto, erityisesti puritanismi loi vahvan kannustimen päiväkirjanpitoon. Uuden-Englannin puritaaneista moni, joihin Adamskin kuului, piti päiväkirjaa uskonnollisista kokemuksistaan, jota kierrättivät muilla. Päiväkirjan pitäminen on vaativaa ja jopa 1800-luvulla, jolloin päiväkirjanpitäminen oli suhteellisen yleinen sosiaalinen tapa, säännöllinen päiväkirjan pitäminen oli harvinaista. Päiväkirjan pitämisessä oli yleisesti vahva suuntaus sosiaaliin eliitteihin, koska heillä oli parempi kyky ja halu pitää päiväkirjaa, ja johon liittyi sosiaalisia käytänteitä ja pääsy tiettyihin resursseihin.¹⁶

¹⁴ John Quincy Adamsin päiväkirja 12.11.1779, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad01i_0>

¹⁵ John Quincy Adamsin päiväkirja 20.2.1848, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad50_1021>

¹⁶ Alaszewski 2006, 9, 114, 116; Rosenwald 1988, 10.

Adamsilla oli tarvittava koulutus ja resurssit päiväkirjan pitämiseen. Samoin diplomaatteja kannustettiin tiedonhankinnan ja -välittämisen takia pitämään päiväkirjaa tai ainakin merkitsemään tapahtumat ja keskustelut paperille.¹⁷

Pietarissa ollessaan, aikavälillä 15.8.1809 – 28.4.1814, Adams tuotti yli 600 sivua. Tästä 600 sivusta tarkastelemani ajanjakson, joka alkaa 1.6.1812 ja päättyy kiitosjumalanpalvelukseen viimeisten ranskalaisten sotajoukkojen maasta poistumisen kunniaksi 13.1.1813, osuus on 70 sivua. Niin sanottujen pitkien päiväkirjamerkintöjen, joiden pituus vaihtelee muutamasta rivistä monen sivun pituisiin merkintöihin, lisäksi Adams piti samanaikaisesti kahta muuta päiväkirjaa: yhtä rivi per päivä merkintöjä varten, johon hän tiivisti yhteen riviin päivän kulun ja tapaamansa henkilöt; toinen eräänlaisena muistiona, johon merkitsi esimerkiksi rahankäyttöänsä ja päivän lämpötilatietoja. Päälähteenä toimivat pitkät päivämerkinnät seuraavat yleensä samaa kaavaa: kronologinen raportointi päivän tapahtumista, missä kävi, mitä teki siellä, ketä tapasi päivän aikana ja merkinnän lopussa pohdintaa lukemistaan kirjoista tai saarnoista. Tarkasteltuna aikana ei ole yhtään päivää, jolloin hän ei olisi kirjoittanut päiväkirjaansa merkintää, jopa ollessaan sairas tai tyttärensä kuoleman jälkeen hän kirjaa ylös ainakin muutaman rivin päivästänsä ja tuntemuksistaan.

Päiväkirjaa pidetään yleisesti salaisena ja vain yksityiseen käyttöön tarkoitettuna, mutta kaikkia päiväkirjoja ei ole tarkoitettu tähän tarkoitukseen vaan osa niistä on tarkoitettu myös ulkopuolisille lukijoille. Kysymys kuuluukin oliko Adamsin päiväkirjat tarkoitettu salaisiksi vai julkisiksi? Tähän kysymykseen voi etsiä vastausta käymällä läpi yksityisten ja julkisten päiväkirjojen tunnusmerkkejä. Yksityiset päiväkirjat ovat tarkoitettu etupäässä pitämään kirjaa kuiteista, menoista ja säästä. Ne ovat kirjoitettu ilman suurempaa tarvetta kirjoittamistekniikoille tai kirjalliselle taidokkuudelle, jolloin merkinnät ovat lyhytsanaisia, joita kirjoittajan lähikulttuurin tai kodin ulkopuolinen henkilö ei pysty ymmärtämään ilman suurta määrää lisäinformaatiota. Yksityisestä päiväkirjasta uupuu se tarpeellinen kehitys ja yksityiskohdat, jotka tekisivät sen yhtenäiseksi, eikä ihmisiä, paikkoja tai viittauksia selitetä. Vastapainona julkisiksi asiakirjoiksi tarkoitettujen päiväkirjojen laajuus on yleensä paljon laajempi, vaikka yksikään päiväkirjanpitäjä ei voi sisällyttää kaikkea, jolloin päiväkirjanpitäminen on pakostikin valikoivaa. Julkisen päiväkirjan aihealueet ovat lähes rajattomat, johon ei sisällytetä vain ihmisiä ja tapahtumia, mutta myös heidän lukemisensa sekä älylliset ja filosofiset pohdinnat.

---

¹⁷ Satow 1932, 97.

Rakenne on vaihtelevampaa ja kokonaisrakenne on kerronnallinen. Päiväkirjasta muodostuu vapaasti seisova teksti, joka on enemmän tai vähemmän itseään selittävä. Tapahtumat selitetään tarkemmin, siinä missä yksityinen päiväkirja olisi loppunut kohtaan ”olimme kaupassa”. Lukijat voivat ymmärtää julkisia päiväkirjoja ainakin osittain, merkintöjen kautta voi tunnistaa lyhyiden välähdysten kautta esimerkiksi ihmisiä, historiallisia tapahtumia, kirjallisia töitä ja teatteriesityksiä. Päiväty päiväkirjamerkintä sitoo sen ympäristöönsä ja osoittaa sekä kirjoittajan elämää ja hetkeä maailmanhistoriassa, jolloin jokaista merkintää pystyy vertaamaan ulkopuoliseen maailmaan ja sallii meidän verrata mitä on kirjoitettu ja mitä on saatettu jättää kirjoittamatta.¹⁸

Näiden tunnusmerkkien kautta voi todeta Adamsin päiväkirjojen täyttävän enemmän julkiseksi päiväkirjaksi tarkoitetun tunnusmerkit: Adamsin päiväkirjojen jokainen merkintä on päivätty ja paikka missä se on kirjoitettu, on tiedossa. Merkinnät ovat laajoja, välillä jopa usean sivun mittaisia, jotka kertovat käydyt keskustelut, tavatut ihmiset, pohdinnat eivät rajoitu vain siihen hetkeen vaan voivat ulottua vuosien mittaiselle ajalle, erilaisten tapahtumien taustoja valotetaan. Merkinnät sisältävät myös paljon luettujen kirjojen analysointia, teatteriesitysten arvosteluja ja filosofisia pohdiskeluja. Niistä voisi ymmärtää jollakin tasolla erittäin rajoitusti, mutta luonnollisesti tarvitsen lisätietoa ulkoisista tietolähteistä ymmärtääkseni sitä ympäristöä, jossa Adams toimii, koska päiväkirja antaa vain osittaisen kuvan kirjoittajastaan. Tämän takia ulkopuolinen lukija joutuu lisäämään korjauksia tai lisätietoja rakentaakseen uskottavan kuvan. Vaikeinta päiväkirjan tulkitsemisessa on sen tajuaminen, mitä päiväkirja merkitsi kirjoittajalleen, kun hän kirjoitti ja uudelleen luki sitä. Henkilölle joka piti päiväkirjaa, se olennaisesti jäsentää hänen päiväänsä, antaen hänelle järjestämisperiaatteen käyttäytymiselleen. Jokainen päivä on vain yksi linkki siinä ketjussa, josta tulee kokonainen teksti vasta pitäjänsä kuoltua.¹⁹ Oletusta päiväkirjojen olevan julkisiksi tarkoitettu tukee Adamsin käyttäessä pikakirjoitusta.²⁰ Pikakirjoituksen lukeminen on vaikeaa, jos ei tiedä sen koodistoa ja sen takia pikakirjoituksella kirjoitettua päiväkirjaa voidaan pitää salaiseksi tarkoitettuna.²¹ Käyttäessään sitä Adams on selvästi halunnut pitää jotakin pelkästään omana tietonansa.

Entisenä Harvardin retoriikan ja puhetaidon professorina Adamsin merkinnät ovat sujuvalukuisia ja käsialaan tottui nopeasti, vaikka varsinkin aluksi saattoi olla hetkiä, jolloin meni het-

¹⁸ Bunkers & Huff 1996, 23, 25 – 31; Rosenwald 1988, 7.

¹⁹ Lejeune 2009, 153 – 154.

²⁰ John Quincy Adamsin päiväkirja 8.11.1812, < http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad50_428>

²¹ Rosenwald 1988, 10.

ki ennen kuin tajusi, mikä kirjain oli kyseessä. On myös yksi asia mikä täytyy pitää mielessä, kielen muuttuminen. Ovathan käyttämäni päiväkirjamerkinnot liki 200 vuotta vanhoja. Siinä ajassa kielestä ehtii poistua ja tulla uusia sanoja ja sanojen merkitykset muuttuvat, kielitieteessä käytetään termiä kielen sanastolliset muutokset. 1700-luvun alun jälkeen englannin kielessä on ollut koko ajan vähemmän suuria muutoksia. Suurin ero, joka varhaismodernin ja myöhäismodernin englannin välillä on sanasto, joka laajeni erityisesti teollistumisen ja Iso-Britannian siirtomaaimperiumin saatujen uusien sanojen kautta. Yhdysvalloissa puhuttavaan Englantiin on jäänyt paljon varhaismodernissa englannissa käytettyjä sanoja, jotka ovat hävinneet Iso-Britanniassa käytetystä kielestä. Voidaan sanoa amerikanenglannin olevan lähempänä Shakespearen käyttämää Englantia kuin nykyinen Brittienglanti.²² Kielessä tapahtuneista muutoksista huolimatta en törmännyt yhteenkään lauseeseen, jonka merkitys ei olisi pohdinnan jälkeen auennut. Suurimpana ongelmana olivat sanat, joita ei enää juuri käytetä nykyenglannissa. Näiden sanojen kohdalla englannin kielen sanakirjat tulivat avuksi, josta niiden merkitykset löytyivät. Tietysti kieli on vanhahtavaa tämän päivän ihmisen korvaan ja ajantavat antavat omalaatuista leimaa päiväkirjoille. Adams esimerkiksi laittoi jokaisen päiväkirjoissaan mainitsemansa henkilön sukunimen eteen hänen tittelinsä, oli se sitten *Mr*, *Mrs*, *Miss*, *Madame*, *Count*, *Lord* tai *Emperor*. Hän käyttää jopa omasta vaimostaan nimeä *Mrs. Adams*, mikä herättäisi nykyään kummastusta ihmisissä.²³

Adamsin päiväkirjoja pidetään yleisesti erittäin luotettavina, jotka antavat sisältävät erittäin paljon hänen kokemuksiaan ja ajatuksiaan. Tietysti pitää muistaa, jos ne ovat tarkoitettuja julkisiksi asiakirjoiksi, hän on varmasti miettinyt tarkasti mitä hän kirjoittaa niihin ja mitä jättää tarkoituksella paljastamatta. Myös tietyt asiat ovat hänelle niin tuttuja, ettei hän vaivaudu mainitsemaan niistä merkinnöissään, näistä esimerkkeinä palvelijat mainitaan vain, jos jotakin on mennyt vikaan ja yksityissihteeri Smith mainitaan vain nimeltä, ilman mitään jatkoselityksiä hänestä.

Venäläisten nimien suhteen käytän nykyään vallalla olevaa tapaa kirjoittaa ne. Adams käyttää päiväkirjoistaan 1800-luvulla vallalla ollutta tapaa, jossa venäläiset nimet translitteroitiin ranskan kielen mukaan, joka oli käytetyin kieli kansainvälisellä tasolla ja jota venäläinen aatelisto käytti yleisesti. Adamsin kirjoittaessa Soltykoff ja Romanzoff, kirjoitan heidän nimensä Salytkov ja Rumiantsev. Käytän Aleksanteri I samaa arvoa kuin Adams eli keisari, enkä tsaa-

²² Van Gelderen 2006, 203 – 205.

²³ Dobson 1978, 38. Lewis 2001, 26.

ri, koska Venäjän keisarin arvo oli vakiintunut ja hyväksytty kansainvälisesti 1800-luvulle tultaessa. Päivämäärien ilmoittamisessa Adams käyttää juliaanista kalenteria, joka oli 1800-luvulla 12 päivää gregoriaanista kalenteria edellä.

2.2 Tutkimuskysymykset ja tutkimusmenetelmät

Tutkimuskysymykseni ovat seuraavat:

- 1) Miten Adams hoiti tehtävänsä Yhdysvaltain diplomaattina Pietarissa aikavälillä 1.6.1812 – 13.1.1813?
- 2) Mitkä tekijät vaikuttivat Adamsin tehtävien hoitamiseen kyseisellä aikavälillä?

Teen aikarajauksen 1.6.1812 – 13.1.1813, koska haluan tarkastella ajanjaksoa, jolla Ranskan armeija oli Venäjän maaperällä. Samalla ajanjaksolla tapahtuu myös Yhdysvaltojen ja Iso-Britannian sodanjulistus sekä Adamsin tyttären kuolema. Aikarajaus on siis tehty sen perusteella, että Adamsin elämässä tapahtui tuona aikana paljon muutoksia, joiden vaikutuksia hänen diplomaattina toimimiseen tutkin.

Tarkoitukseni on siis tulkita sitä Adamsin tekemisiä Pietarissa ja havaita niiden hoitamiseen vaikuttaneet poliittiset ja henkilökohtaiset tapahtumat. Tavoitteena on ymmärtää sitä, miten Adams toimia tarkastellulla ajanjaksolla Pietarissa. Tutkimusmenetelmäksi soveltuu tällöin hermeneutiikka, koska sen tavoitteena on ymmärtäminen ja metodina tulkitseminen. Ymmärtämisen ja tulkinnan käsitteitä käyttävät muutkin tieteenfilosofiset suunnat, mutta erityisesti hermeneutiikassa ne saavat oman sisältönsä niihin liittyvien käsitteiden, esiymmärryksen ja hermeneuttisen kehän kautta.²⁴

Hermeneutiikkaa voidaan pitää järjestelmällisenä tulkinnan harjoittamisena, jossa tulkinnalla tarkoitetaan tässä tapauksessa merkitysten muuntamista ymmärrettävään muotoon. Tulkinta kohdistuu tutkimuksessa inhimillisen toiminnan tuotteisiin eli Adamsin päiväkirjoihin. Adamsin päiväkirjaansa kirjoittamien sanojen kautta on pystyttävä esittämään ihmiset, tilanteet, val-

²⁴ Juntunen & Mehtinen 1982, 114; Siljander 1988, 115 - 119.

litsevat todellisuudet, jotka kerran muodostivat sen hetken kokonaisuudessaan, moninaisena ja yhtä kiireisenä kuin meidänkin, mutta jotka elävät nyt vain jäljelle jääneissä jäljissä. Esitellässä menneisyyttä nykyisyydelle hermeneutiikan tehtävänä on paljastaa tekstien merkityksiä, jotka ovat säilyneet meillä ja niissä konteksteissa, jotka tekevät niiden ymmärtämisen mahdolliseksi. Ymmärtäminen tapahtuu laittamalla Adamsin itse kuvailemansa merkitykset kontekstiinsa todellisuudessa, jossa hän elää; yhdysvaltalaisena diplomaattina ja yksityishenkilönä Pietarissa. Hermeneuttisessa menetelmässä on pidettävä kuitenkin mielessä tulkinnan vaikeus ja tulkintojen rajaton määrä, jotka asettavat haasteen menetelmän käytölle. Tutkimustulosten todentaminen on tästä syystä vaikeaa ja menneen tulkinta nykypäivän näkökulmasta mahdollistaa anakronismin. En voi siis väittää tulkintani ja saavuttamani ymmärrys Adamsin Pietarin vaiheista olisi ainoa oikea, mutta olen päätenyt niihin käymällä vuoropuhelua lähteiden kanssa, muistaen Adamsin tehneen ne omassa ympäristössään ja minun tulkitsevan niitä omassa ympäristössäni 200 vuotta myöhemmin.²⁵

Pystyäkseeni tarkastelemaan tehokkaasti Adamsin tapaamien ihmisten määrää ja muutosta sekä illallisiin ja eri juhllallisuuksiin osallistumisten muutosta tarkasteltuna aikana hyödynnän myös tilastollista aineiston keräämisen menetelmää. Diplomaattikuntaa ja Adamsia sen jäsenenä tarkastelen Mai'a Crossin teorian mukaan, jossa diplomaattikunnan yhtenäisyyttä voidaan arvioida sen episteemisen yhteisön vahvuuden ja heikkouden kautta. Tähän vaikuttavat Crossin mukaan diplomaattien tapaamismäärä, sosiaalinen tausta (luokka- ja koulutustausta), koulutus tehtävään ja ammatillinen status. Teorian mukaan tiheästi tapaavat diplomaatit luovat paremman yhteisymmärryksen sekä henkilökohtaiset suhteet. Saman sosiaalisen taustan omaavat pystyvät paremmin jakamaan toistensa maailmankuvan. Jaetut ammatilliset normit sallivat diplomaattien vakuuttaa toisensa pääsemään ratkaisuun keskenään, mikä isolta osin muodostaa diplomaattien tietoyhteisön. Jaetut ammatilliset normit määritellään protokollaksi, menettelytavoiksi ja yhteisymmärryksen normeiksi.²⁶

---

²⁵ Dilthey 1976, 260; Gardner 2010, 39; Gadamer 2004, 40 – 41.

²⁶ Cross 2007, 5 – 6.

2.3 Aikaisempi tutkimus

Adamsin elämää käsittelevät tutkimukset painottuvat hänen diplomaattiuransa jälkeiseen aikaan, jolloin hän oli paljon näkyvämmässä ja painoarvoltaan isommissa tehtävissä Yhdysvaltojen ulkoministerinä ja presidenttinä. Biografiat sivuavat kyllä Adamsin Pietarin aikaa. Suurin osa tästä Adamsin elämänvaiheesta kirjoittavista tutkimuksista keskittyy Ghentin vuoden 1814 rauhankonferenssiin, joka päätti Iso-Britannian ja Yhdysvaltojen vuonna 1812 alkaneen sodan. Eniten Adamsia ja Pietaria käsittelevät kirjat ovat Samuel Flagg Bemisin *John Quincy Adams and the Foundation of American Foreign Policy* (1956) ja Paul C. Nagelin *John Quincy Adams. A public Life, a Private Life* (1998). Bemis käyttää kirjassaan päälähteenään Adamsin muistelmia eli hänen poikansa Charles Francis Adamsin editoimia päiväkirjoja, joka tarkoittaa hänen karsineen erittäin paljon pois niistä. Nagel käyttää päälähteenänsä editoimattomia päiväkirjoja, mutta hänen otteensa on kuvaileva, eikä hän edes pyri syventämään kuvaa Adamsista, tyytyen siis kirjoittamaan päiväkirjoja auki. Sama vaivaa muutakin Adamsia käsittelevää kirjallisuutta ja teemalliset kirjat, kuten esimerkiksi James E. Lewisin *John Quincy Adams. Policymaker for the Union* (2001), käsittelevät Adamsin myöhempää poliittista uraa.

Havaitsin kaikista syvällisimmin Adamsin Pietarin aikaa käsittelevän Yhdysvaltojen ja Venäjän suhteiden alkua tarkastelevat tutkimukset. Näistä erityisesti Alfred Crosbyn *America, Russia, and Napoleon. American Trade with Russia and the Baltic, 1783-1812* (1965) sekä Norman Saulin *Distant Friends. The United States and Russia, 1763-1867* (1991) ovat erittäin hyviä tutkimuksia maiden välisten diplomaattisuhteiden perustamisesta ja kehityksestä. Näin ollen Adams, joka oli kuitenkin Yhdysvaltojen ensimmäinen vastaanotettu lähettiläs Venäjällä, nostetaan hyvin esille. Painotus Saulin tutkimuksessa on kuitenkin enemmän poliittisissa suurissa linjoissa, kun taas Crosby painottaa erityisesti kaupan merkitystä omassaan. Tutkimukset asettavat Adamsin tilanteen hyvin kansainväliseen kontekstiin ja täydentävät päiväkirjoista puuttuvia taustoja, kuten esimerkiksi Crosby käsittelee tarkasti miten tieto sodanjulistuksesta vaikutti Itämerellä oleviin yhdysvaltalaisiin kauppalaivoihin ja näin Adamsin toimiin Pietarissa. Crosby esittelee myös konsuli Harrisin tehtäviä ja toimia Pietarissa.

Käytetyn tutkimuskirjallisuuden keskiössä on kuitenkin 1700-luvun diplomatiaa käsittelevät tutkimukset. 1700-luvun tutkimukset antavat tarkemman kuvan vuoden 1812 diplomatian toimintatavoista ja diplomaateista, koska 1800-lukua käsittelevät tutkimukset ovat järjestään Wienin vuoden 1815 kongressin jälkeistä aikaa, niin sanottua vanhaa diplomatiaa, käsittele-

viä. Diplomatiiaa käsittelevät tutkimukset olivat kuitenkin yleensä sen teoreettista kehitystä kuvaavia ja keskittyivät diplomatian kehityksen suuriin linjoihin tai pelkästään kuvailemaan ulkopoliittisten suhteiden kehittymistä. Tärkeää olikin löytää tutkimusta diplomaateista. Siitä mitkä heidän tehtävänsä olivat, miten kouluttautuivat tehtäviinsä, miten he toimivat asemapaikassaan isäntien ja toisten diplomaattien kanssa eli kaikesta siitä mitä he tekivät joka päivä diplomaatteina.

Diplomaatin jokapäiväisiä toimia kuvaavista tutkimuksista nostan erityisesti esille Jeremy Blackin *British Diplomats and Diplomacy 1688 – 1800* (2001), joka on laaja tutkimus 1700-luvun brittidiplomaattien tehtävien hoitamisesta ja siihen liittyvistä tekijöistä Manner-Euroopan hoveissa. Tutkimuksessa on erittäin hyvä osuus diplomaatin elämäntyylistä asemapaikassa ja diplomaattikunnan käsitteleminen tietoa jakavana yhteisönä. Black on tehnyt useita muitakin tutkimuksia 1700-luvun ja 1800-luvun alun Iso-Britannian politiikasta ja ulkosuhteista, joten hänellä on erittäin laaja asiantuntevuus myös ajan diplomatiasta. Toinen diplomaatin tehtäviä kuvaava tutkimus on enemmän diplomatian teoreetikkona tunnetun Geoff Berridgen *British Diplomacy in Turkey 1583 to the present. A Study in the Evolution of Resident Embassy* (2009), jossa luvut diplomaateista ja tiedonvälityksestä ovat erittäin käytökelpoisia.

Kummatkin esiin nostamistani tutkimuksista käsittelevät brittidiplomaatteja, mutta niistä huomaa kuinka diplomaatit sosialisoituivat osaksi diplomaattikuntaa, jopa tasavallan edustaja Amerikan mantereelta. Yhdysvaltalaiset diplomaatit erottuivat eurooppalaisista kollegoistaan diplomaattikunnassa ja heidän erityispiirteitään käsittelee hyvin David Nickles artikkelissaan *US Diplomatic Etiquette During the Nineteenth Century*²⁷ (2003). Se käsittelee erityisesti Yhdysvaltalaisten diplomaattien pukeutumista ja etiketin sisäistämistä sekä niissä havaittuja eroja.

Yleisestä ajan tapakulttuurista hyödynnän erityisesti Michelle Perrotin toimittamaa *A History of Private Life. IV. From the Fires of Revolution to the Great War* (1990), jonka pääpaino on ranskalaisessa yhteiskunnassa ja sen arkipäivän toimintatavoissa ja tapakulttuurissa. Huomaisin kuitenkin Adamsin toteuttaneen Pietarissa moni tutkimuksessa kuvailtuja yleisiä käyttäytymissääntöjä ja –tapoja, joka kertoo tapakulttuureissa olleen paljon samaa Euroopan eri kau-

---

²⁷ Julkaistu Markus Mösslangin ja Torsten Riotten toimittamassa *The Diplomats' World. A Cultural History of Diplomacy 1815-1914*.

punkien välillä ja niiden säätyläisten parissa. C. Dallett Hemphillin tutkimus *Bowing to Necessities. A History of Manners in America, 1620-1860* (1999) osoittaaakin yhdysvaltalaisen ammentaneen 1700-luvulla ja 1800-luvun alussa paljon etikettiin ja tapoihin kuuluvia toimintatapoja eurooppalaisista käytösoppaista.

Tutkimuksessani yhdistän yhdysvaltalaisen diplomaatin, siitä miten hän hoiti tätä tehtäväänsä Pietarissa ja juuri ennen Wienin kongressin pitämistä. Varsinkin tutkimuksen keskittyessä ajallisesti lyhyelle jaksolle Adamsin elämästä, keskittyen ymmärtämään hänen toimiaan, ei tällaista tutkimusta ole aikaisemmin tehty. Tutkimuskirjallisuus asettaa Adamsin tilanteen ja toimet hyvin kontekstiinsa, josta voin huomata toimiiko hän samalla tavalla vai eri tavalla kuin muut lähellä ajanjaksoa toimineet diplomaatit.

3. Adams diplomaattina

3.1 Adamsin päivärytmi

Adamsin päivärytmi noudatti yleensä tarkkaa rutiinia, josta hän pyrki parhaansa mukaan pitämään kiinni. Hän itse kuvaa tavallisen päivänsä alkavan heräämisenä kuuden aikoihin, jonka jälkeen hän lähti noin puolentoista tunnin kävelyille Pietarin kanavien rannoilla ja satamalaitureilla. Aamukävelyn lisäksi hän teki iltapäivällä toisen, noin tunnin kestäneen kävelyn.²⁸ Kanavien rannoilla kävely ei ollut Nagelin mukaan tuohon aikaan muodissa Pietarin aateliston keskuudessa, mutta Adams oli tehnyt säännöllisiä kävelyjä terveyssyihin vedoten jo pitkään, tapa oli yleinen jo 1700-luvun älymystön keskuudessa, ja jota Adams jatkoi Pietarissa. Huolimatta kanavien varrella kävelyn olevan poissa muodista Pietarissa, tapasi Adams kävelyillensä jopa Aleksanterin useampaan, hänen vahvistaessa ratsastusturmassa loukkaantunutta jalkaansa kävelyn avulla. Tosin viimeinen tällainen tapaaminen oli huhtikuussa vuonna 1812, joka oli myös viimeinen kahdenkeskinen tapaaminen Adamsin ja keisarin välillä.²⁹ Kävelyilään Adams törmäsi myös tuttuihin, etupäässä yhdysvaltalaisiin kauppiaisiin sekä jonkin verran toisiin lähettiläisiin ja lähetystöhenkilöstöön. Tutuimmat heistä liittyivät monesti hänen kävelyseurakseen. Mitään virallisia asioita kävelyillä ei kuitenkaan puhuttu tai ainakaan

²⁸ John Quincy Adamsin päiväkirja 31.10.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_426>

²⁹ Kaartinen 2006, 162; Nagel 1997, 191; Amato 2004, 154; Parsons 1998, 109.

Adams ei mainitse päiväkirjoissaan niillä käymistään keskusteluistaan kuin lyhyitä pätkiä viimeaikaisista tapahtumista ja muista uutisista.³⁰

Palattuaan aamukävelyltään hän keskittyi kello kymmeneltä tarjoiltuun aamiaiseen asti lukemiseen ja kirjoittamaan päiväkirjaansa tai kirjeitä sekä kuuntelemaan poikansa Charlesin lukemista. Kymmeneltä tarjoiltu aamiainen tunnettiin toisena aamiaisena ja tarjoiltiin yleisen käytännön mukaan kymmenen ja puolenpäivän välillä. Adams ei mainitse syövänsä ensimmäistä aamiaista heti heräämisen jälkeen. Aamiaisen jälkeen oli aika vieraiden vastaanottamiselle tai vierailuille kodin ulkopuolella. Adamsin luona virallisten asioiden toimesta vierailevat ihmiset olivat, muutamia poikkeuksia lukuun ottamatta, kaikki Pietarissa olevia yhdysvaltalaisia kauppiaita tai kauppalaivojen kapteeneja. Vierailu aika kesti yleensä kello neljään iltapäivällä, vaikka vierailuja tehtiin välillä myöhemminkin. Näin tapahtui erityisesti silloin, kun Adamsin tavoittelema henkilö tai hän itse oli ollut poissa kotoansa, pyrittiin asia hoitamaan jo saman päivän aikana, varsinkin asia oli kiireellinen. Pääsääntöisesti miehet hoitivat velvollisuutensa ja tapaamisensa päivisin, tapa joka oli yleisesti vakiintunut Euroopassa.³¹ Tosin tämän takia Adams sai monesti huomata hänen tavoittelemansa henkilön olevan poissa kotoa. Vain tärkeimmät tapaamiset olivat etukäteen sovittuja, näistä esimerkkinä tapaamiset kansleri Rumiantsevin kanssa.³² Melkein kaikki diplomaatin tehtäviä koskevat virallisemmat asiat hoidettiin päivisin, epävirallisempien tapaamisten ja tapahtuessa illalla. Suurin osa Adamsin tapaamisista tapahtui samassa talossa, jossa hän asui. Tämä oli tavallista, sillä Yhdysvallat tai muut maat eivät omistaneet 1800-luvun alussa kiinteistöjä ulkomailla, jotka olisivat olleet lähetystökäytössä. Yhdysvallat eivät myöskään tarjonneet virallista virka-asuntoa, joten Adamsin täytyi käyttää palkkansa turvin vuokraamaansa asuntoa myös virkakäytössä. Näin tekivät muutkin maat, jopa suurlähettiläät Pietariin lähettäneet Ranska ja Iso-Britannia, mutta erityisesti Ranskan suurlähettilään vuosittainen määräraha oli niin suuri, mahdollistaen asumisen tarpeeksi suurissa rakennuksissa, joihin mahtui erilliset tilat suurlähetystötehtäviä varten.³³

Yleisen vierailuajan päätyttyä neljältä, Adams teki toisen kävelynsä palaten takaisin kello viiden päivälliselle. Kello viiden päivällinen oli käytäntönä silloinkin, kun Adams oli kutsunut

³⁰ John Quincy Adamsin päiväkirja 7.7.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_393>

³¹ Perrot & Martin-Fugier 1990, 270, 272.

³² John Quincy Adamsin päiväkirja 20.9.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_414>; John Quincy Adamsin päiväkirja 31.10.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_426>; John Quincy Adamsin päiväkirja 3.12.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_433>

³³ Loeffler 1998, 13; Saul 1991, 53.

perheen ulkopuolisia vieraita tai osallistui itse päivälliselle kodin ulkopuolella.³⁴ Päivällinen oli päivän pääruoka ja aika, jolloin se yleensä nautittiin, oli asettunut 1800-luvun alussa kello viiteen. Vieraiden odotettiin saapuvan päivälliselle 5 – 15 minuuttia ennen sen alkamista, vaikka tapana olikin odottaa vartti ennen ruokapöytään siirtymistä.³⁵ Varsinkin kutsupäivälliset olivat tärkeä sosiaalinen tilaisuus, jossa tutustuttiin ihmisiin ja kerättiin tietoa.

Päivällisen jälkeen Adams opetti ja leikki Charlesia kanssa pari tuntia sekä luki ja kirjoitti muutaman tunnin. Erityisesti illalla lukemisen analysointi korostuu Adamsin päiväkirjoissa, käyttäen siihen talven tultua yhä enemmän tilaa.³⁶ Pietarissa Adams oli alkanut lukemaan Nagelin mukaan yhä enemmän uskonnollista kirjallisuutta ja raamattua, tosin hän luki myös kreikkalaisia filosofejä, kuten Platonia ja Sokratesta sekä erityisesti astronomiaa käsittelevää tutkimusta. Opiskelun ja hallinnollisiin tehtäviin valmistautumisen kautta laaja-alainen lukeminen eri aihealueilta oli yleistä eurooppalaisen aateliston keskuudessa, ja täten myös Pietarin diplomaattikunnassa. Pietarin diplomaateissa oli samaan aikaan Adamsin kanssa ainakin yksi teoksiaan julkaissut filosofi, Sardinian kuninkaan lähettiläänä ollut kreivi Joseph de Maistre, joka kirjoitti useita poliittis- ja moraalifilosofisia teoksia. Näistä osa sijoittui jopa Pietariin, kuten *Soirées de St. Pétersbourg* (Pietarin dialogit). Adams ei kuitenkaan kuulunut perinnölliseen aatelistoon, vaan enemmänkin Yhdysvaltojen Uuden-Englannin porvaristoon. Hän oli saanut yliopistokoulutuksen asianajajaksi, samoin kuin isänsä John Adams, ja tähän liittyen Richard Brown esittää mielenkiintoisen ajatuksen uusienglantilaisten asianajajien taipumuksesta lukemiseen ja tiedon hankkimiseen. Ensiksikin tutkinnon vaatimuksesta saadakseen pitää asianajajan tittelä ja toiseksi kyseessä oli asiantuntevan vaikutelman antaminen, koska sivistyneen oppimisen huomiotta jättäminen olisi saattanut johtaa lakitiedon hallitsemisen kyseenalaistamiseen. Samalla filosofiset, tieteelliset ja uskonnolliset teokset olivat viihdyttävämpiä kuin raskaslukuiset lakikirjoitelmat.³⁷ Tämä tuntuu sopivan erittäin hyvin Adamsiin, oppimalla tiedon arvostamisen jo kotonaan lapsena ja jota oli jatkanut opiskeluissaan sekä toimiessaan diplomaattina läheisessä suhteessa eurooppalaisen aateliston kanssa, jatkaen lukemista ja sen analysointia Pietarissakin.

³⁴ John Quincy Adamsin päiväkirja 31.10.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_426>; John Quincy Adamsin päiväkirja 25.12.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_441>

³⁵ Perrot & Martin-Fugier 1990, 273.

³⁶ Quincy Adamsin päiväkirja 18.12.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_440>

³⁷ Brown 1991, 121; Dewald 1996, 150; Lebrun 2001, 3, 8; Nagel 1997, 202 – 203.

Päivä päättyi Adamsin vetäytyessä nukkumaan, normaalisti iltaisin kello 22 - 23 välillä. Välillä hän saattoi kuitenkin olla hereillä reilusti yli puolenyön, varsinkin tapauksissa, jolloin kuriiriksi lupautunut henkilö oli lähdössä Pietarista seuraavien päivien aikana. Adams vietti välillä iltoja muualla, toisten diplomaattien tai yhdysvaltalaiskauppiain luona. Sunnuntait erottuvat päiväkirjoista, niiden ollessa kävijöitten suhteen hiljaisempia ja Adams pystyi keskittymään silloin kirjoittamiseen ja lukemiseen.³⁸

Adams normaalista päivärytmistä voisi saada kuvan hänellä olevan runsaasta vapaa-aikaa Pietarissa, mutta erityisesti tiedonvälityksen ja yhteyksien ylläpitäminen Yhdysvaltoihin sekä muualle Eurooppaan, kirjeiden ja lähetysten kirjoittamisen muodossa vei paljon aikaa. Diplomaatin odotettiin myös olevan velvollinen hoitamaan velvollisuuksia, jotka olivat virallisten velvollisuuksien ulkopuolella, kuten pitämään huolta yhdysvaltalaisyhteisöstä Pietarissa.³⁹ Tästä syystä diplomaatin velvollisuudet olivat varsin häilyviä ja erilaisten tehtävien hoitamiseen saattoi mennä paljonkin aikaa. Päivärytmi ei ollut myöskään ehdoton ja eli koko ajan, vaikka Adamsin pyrkimyksenä oli pysyä rutiinissa ja valittelee, jos rutiineista joutui syystä tai toisesta poikkeamaan.

3.2 Etiketin ja diplomaattisten toimintatapojen vaikutukset Adamsin toimintaan

Huolimatta etiketin yleisluontoisuudesta Euroopan hoveissa, tapakulttuurit erosivat niiden kesken paljon ja minkä diplomaattien oli huomioitava. Pietarissa korostui keisarin vahva vaikutus etikettiin erilaisten sääntöjen kautta. Aleksanteri I isän, Paavali I hallitsijakautena 1796 – 1801 uusien pukeutumis- ja käytössääntöjen asettamisen nopeus ja ennakoimattomuus sai Arthur Georgen mukaan ihmiset varomaan ulkona olemista, koska he eivät voineet olla varmoja rikkoivatko tietämättään, jotakin keisarin asettamaa sääntöä. Aleksanterin hallitsijakauden alussa Paavalin tekemät säännökset kumottiin ja etiketistä tuli vapaampaa. Monet Paavalin hallitsijakaudella Pietarista pois lähteneet aateliset palasivat takaisin, tuoden mukanaan uusia tapoja Länsi-Euroopasta. Muodollinen etiketti ja hovikäyttäytyminen kuitenkin säilyivät, mutta sen noudattaminen ei ollut Aleksanterin aikana mielivaltaista. Diplomaatille oli

³⁸ Quincy Adamsin päiväkirja 31.10.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_426>; Quincy Adamsin päiväkirja 1.11.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_427>

³⁹ Black 2001, 103.

tärkeää seurata hovietiketin määräyksiä ja tyypillinen hovietikettiin kuuluva tapahtuma, jonka Adams tarkasteltuna aikana todisti, oli hovin julistama suruaika. Tieto kuolemasta ja määräys hovin suruajan alkamisesta tuli hovin pääseremoniamestarilta Narishkinilta, mutta keisarin täytyi määrätä sen kesto sekä jako täyteen ja puolittaiseen suruaikaan. Kuolleen ollessa suuriruhtinas Katariinan mies eli keisarillisen perheen jäsen, täytyi silloin järjestää hovia ja myös diplomaattikuntaa koskeva suruaika.⁴⁰ Diplomaatin oli tärkeä sopeutua ympäröivään tapakulttuuriin ja suruaikaan osallistumatta jättäminen olisi ollut selvä loukkaus isäntämaata kohtaan. Näin Adamsinkin täytyi pukeutua keisarin määräämän ajan täysin mustaan villapukuun. Samanlainen suruaikakäytäntö oli käytössä myös muissa Euroopan hoveissa ja se oli yksi lähettilään seremoniallisista tehtävistä osoittaa sympatiaa kuolleita kohtaa.⁴¹

Adams ei käynyt tarkasteltuna aikana kertaakaan keisarin hovissa, koska Aleksanteri ei sodan takia järjestänyt juhlallisuuksia siellä, mutta etiketin tärkeys ihmisten kanssa toimimisessa voidaan nähdä erityisesti hänen tekemiensä vierailujen sekä kutsupäivällisten kautta. Virallisissa ja kiireellisissä asioissa oli tapana lähettää ensin kirjallinen kysely henkilölle, jonka halusi tavat ja odottaa vastausta tähän. Tapauksissa, joissa isäntä oli poissa vierailija käydessä hänen luonaan, he jättivät kortin käynnistään ja tulivat myöhemmin takaisin. Näin saattoi tapahtua useasti, koska suurin osa tapaamisista ei ollut sovittuja. Yleensä jätettyyn sanaan vastattiin nopeasti ja ilmoitettiin kotiin saapumisesta, jotta asia voitiin viipymättä hoitaa.⁴² Vierailukorttikäytäntö levisi 1700-luvun lopulla laajasti Eurooppaan, eikä Pietarikaan ollut poikkeus. Erityisesti diplomaattikunta käytti käytäntöä, antamalla kortin paikalla olleelle palvelijalle. Yleensä oli tapana antaa kortti talon emännällä, mutta koska vain harvalla diplomaattikunnasta oli perhe mukana Pietarissa, annettiin kortti tässä tapauksessa palvelijalle.⁴³ Etiketti määritteli myös toimintatavat, mikäli isäntä oli kiireinen eikä voinut vastaanottaa vierasta, kuten Adamsille tapahtui Itävallan lähettilään kreivi St. Julienin kanssa. St. Julienilla ollessa muita kiireitä hän lähetti palvelijansa tuomaan myöhemmin anteeksipyyntönsä tapahtuneesta.⁴⁴ Huolimatta mahdollisista kiireistä oli harvinaista myöhästyä tai jäädä kokonaan tulematta sovittuun tapaamiseen. Tällaisessa tilanteessa oli erityisen tärkeää lähettää ilmoitus siitä vierailijalle miksi näin oli käynyt ja pyrkiä varaamaan uusi aika tapaamiselle.⁴⁵ Adamsille tämä

⁴⁰ John Quincy Adamsin päiväkirja 30.12.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_442>

⁴¹ George 2004, 217, 227, 234; Perrot & Martin-Fugier. 1990, 335 – 336; Roosen 1976, 179.

⁴² John Quincy Adamsin päiväkirja 1.6.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_381>; John Quincy Adamsin päiväkirja 3.7.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_392>

⁴³ Wildeblood 1965, 254 – 255.

⁴⁴ John Quincy Adamsin päiväkirja 9.7.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_393>

⁴⁵ Perrot & Martin-Fugier 1990, 294 – 295.

tapahtui Venäjän talousministerin Gourievin kanssa, jonka syy tapaamisen peruuttamiselle oli kuitenkin hyväksyttävä, hänen joutuessa kutsuttuna lähtemään yllättäen hoviin.⁴⁶

Etiketti ja diplomaattinen protokolla olivat erittäin tärkeitä diplomaattipäivällisillä, jonka huomaa hyvin Kahden Sisilian kuninkaan lähettilään, herttua de Serra-Capriolan, kaupunkiin saapumisen kunniaksi järjestetystä päivällisestä. Yleensä tällaisen tervetuloapäivällisen olisi pitänyt kansleri Rumiantsev, mutta hänen ollessa vielä elokuun lopulla keisarin mukana, piti Portugalin lähettiläs *chevalier* Bezerra ne. Adams sai virallisen kutsun osallistua päivällisille, kutsussa ei kuitenkaan lukuun otettu päivällinen ”*full dress*” vai ”*frock-dinner*”. ”*Full dress*”-pukeutumisella tarkoitetaan kaikkein virallisinta pukeutumista, joka voi tarkoittaa sotilaan juhlaunivormua tai diplomaateilla mahdollista diplomaattiunivormua miekkoineen. Yhdysvalloilla ei kuitenkaan ollut vuonna 1812 virallista univormua diplomaateilleen, joten Adamsin on täytynyt pukeutua hännystakkiin ja polvihousuihin. ”*Frock-dinner*” tarkoitti taas epävirallisempaa tilaisuutta, johon pystyi pukeutumaan vapaamuotoisemmin, esimerkiksi *frock*- eli lievetakkiin.⁴⁷ Päivälliselle pukeutuminen ei ollut vähäpätöinen asia diplomaattisessa etiketissä ja Adams lähetti asiasta kyselyn päivällisen järjestäjälle, saaden vastaukseksi sen olevan ”*full dress*”-tilaisuus. Mennessään Bezerran luo juhlassa puvussa, tuli hän Adamsia vastaan *frock*-takissa hämmentynyt ilme kasvoillaan. Illallinen oli selkeästi tarkoitettu vähemmän viralliseksi ja loistokkaaksi ja sen takia Bezerra oli Adamsin mukaan häpeissään, koska ”*full dress*”-päivällinen viittaisi odotettavissa olevan suurellista vastaanottoa ja kestitsemistä, mikä ei selvästikään ollut hänen tarkoituksensa. Painetun tai kirjoitetun kutsun käyttäminen siten, kuten tässä tapauksessa oli käytetty, vihjasi myös sen vaativan virallisempaa pukeutumista, ainoastaan jos tällaiseen kutsuun olisi kirjoitettu erikseen sen olevan *frock*-päivällinen. Tämän virheen takia osa oli pukeutunut univormuihinsa ja osa lievetakkiin.⁴⁸ Adams kuvaa tarkkaan miten muut vieraat olivat pukeutuneet, tarkemmin kuin yleensä, joten asia on täytynyt olla erikoislaatuinen kertoen paljon ajan etiketin olevan tärkeä osa Adamsin toimia Pietarissa.

Herttua de Serra-Capriola sopii myös hyväksi esimerkiksi ajan diplomaattisen protokollan toimimisesta ja miten diplomaattikunta vaihtuu tarkasteltuna ajanjaksona vuonna 1812. Herttua oli nimittäin toiminut ennen vuoden 1807 Tilsitin sopimusta Kahden Sisilian kuninkaan

⁴⁶ John Quincy Adamsin päiväkirja 8.10.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_419>

⁴⁷ Davis 1968, 165; Hackspiel-Mikosch 2005, 362 – 364.

⁴⁸ John Quincy Adamsin päiväkirja 20.8.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_407>

Ferdinand I lähettiläänä Pietarissa. Kahden Sisilian kuningaskunta käsitti Sisilian lisäksi Etelä-Italian Rooman eteläpuolella saakka, Napolin ollessa kuningaskunnan keskus. Ranskalaiset olivat valloittaneet vuonna 1806 Napolin ja samalla koko Etelä-Italian ja Ferdinand oli paennut Sisiliaan brittien avustuksella. Napoleonin veli Joseph julistettiin Napolin ja Sisilian kuninkaaksi ja myöhemmin Napolin kuninkaaksi nimitettiin Joachim Murat, Ranskan armeijan marsalkka ja Napoleonin siskon Carolinen aviomies.⁴⁹ Tämä aiheutti ristiriidan, koska kaksi henkilöä oli julistautunut saman alueen kuninkaaksi ja vain toiselta voitiin vastaan ottaa lähettiläs. Se, kumman lähettiläs vastaanotettiin, määräytyi Venäjän liittolaisuusteiden mukaan ja Tilsitin jälkeen se suosi luonnollisesti Ranskan liittolaisia, eikä tunnustanut Kahden Sisilian kuningaskuntaa. Asia muuttui Ranskan Venäjän sotaretken alettua ja Iso-Britannian suojeluksessa ollut kuningaskunta, ja samalla sen lähettiläs, voitiin tunnustaa elokuussa 1812 Venäjän solmittua liittolaisuuden Iso-Britannian kanssa.⁵⁰ Maan diplomaattinen tunnustaminen oli 1800-luvun alussa, samoin kuin nykyisinkin, maiden välisten virallisten suhteiden ehto. Mikäli hallitsija ei tunnustanut valtion itsemääräämisoikeutta, ei sitä voitu katsoa kykeneväksi lähettämään lähettiläitään muiden valtioiden hoveihin. Näinhän oli tapahtunut Yhdysvaltojen ensimmäiselle lähetystölle Pietariin 1781 – 1783. Lähettilään lähettäminen oli oikeus jokaisella itsemääräämisoikeuden omaavalla valtiolla ja sen hallitsijalla, tämä sääntö ei koskenut oman kansansa karkottamia hallitsijoilla. Tilanne oli toinen ulkoisen hyökkääjän karkottamisella, joilla oli vielä toivoa valtansa palauttamisesta.⁵¹ Pietarissa oli ennen kesäkuun Ranskan hyökkäystä Iso-Britannian liittolaisen Portugalin lähettiläs, eikä Venäjä ollut huolimatta liittolaisuudestaan Ranskaan katkaissut diplomaattisuhteita Portugaliin.⁵² Toisin kuin Kahden Sisilian tapauksessa, siinä ei ollut syntynyt ristiriitaa maan hallinnasta ja Portugalin kuningashuoneen oli onnistunut pakenemaan Rio de Janeiroon, odottamaan paluuta takaisin Lissaboniin.⁵³ Maiden ja hallitsijoiden suhteet olivat siis säänneltyjä ja riippuivat paljon maan harjoittamasta politiikasta sekä liittolaisuuksista. Tällä oli vaikutusta myös Adamsiin toimintaan, varsinkin ajanjaksolla, jolla liittolaisuudet vaihtuivat nopeasti.

Uuden diplomaatin saapuessa tai herttua de Serra-Capriola tapauksessa aseman palautuessa, kuului käytäntöihin lähettää kortti kaikille diplomaattikunnan jäsenille. Kortissa tuli ilmoittaa lähettäjän esittäneen valtakirjansa keisarilla ja näin astuneen virallisesti Pietarin diplomaatti-

⁴⁹ Lancaster 2005, 174, 179 – 180.

⁵⁰ John Quincy Adamsin päiväkirja 12.8.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_405>

⁵¹ Watson 1984, 24 - 25.

⁵² John Quincy Adamsin päiväkirja 1.6.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_381>

⁵³ Levine 1999, 57.

kuntaan.⁵⁴ Kortin lähettämisyjärjestyksellä oli myös merkitys, etusijalta tärkeimmän valtion edustajalle se lähetettiin ensimmäisenä ja vähiten tärkeälle viimeisenä. Diplomaattisen etusijan määräytyminen oli kuitenkin 1800-luvun alussa erittäin monimutkainen prosessi, johon vaikuttivat hallitsijan titteli, armeijan ja hallitseman pinta-alan koko sekä historiallinen asema. Tällaisessa menettelyssä nuoren tasavallan lähettiläs Adams oli etusija-asteikossa monen muun diplomaatin takana. Wienin kongressin jälkeen etusijakäytännöksi sovittiin järjestys diplomaattiarvojen ja saapumisjärjestyksen mukaan.⁵⁵ Kortin lähettäminen toiselle voitiin pitää myös maiden välisten diplomaattisuhteiden tunnustamisena, kuten Adams huomasi syyskuussa 1812 Iso-Britannian Pietariin tulleen suurlähettilään, lordi Cathcartin, lähettäessä hänelle kortin suurlähettilään asemansa virallistamisesta. Näiden kahden maan ollessa sodassa keskenään, ei korttia olisi pitänyt lähettää Adamsille, koska diplomaattisuhteet olivat katkaistu sodan takia, koskien myös Pietarissa tapahtuvia diplomaattisuhteita.⁵⁶ Ratkaisevana lordi Cathcartin yhteydenotossa onkin, etteivät he olleet vielä syyskuussa 1812 saaneet virallista sodanjulistusta Yhdysvalloista, vaikka tieto sodan alkamisesta oli tullut jo heinäkuussa. Cathcartin eleen takia Adams päätti myös ”...to return to civility in the usual form, which I might the more regurarly do.” ja käydä tapaamassa häntä henkilökohtaisesti, ainoan kerran tarkasteltuna aikana.⁵⁷

Ranskan kesäkuisen hyökkäyksen jälkeen Pietarin diplomaattikunnassa nousi kysymys koskemattomuudesta ja diplomaattien suojelusta vihollisvaltiossa, jossa kuitenkin oli runsaasti Ranskan puoleisen liittouman lähetystöjen jäseniä. Koskemattomuus ja lähettiläiden suojelu on ollut aina tärkeä osa diplomatiaa ja sen kehitystä, erityisesti sodan aikana.⁵⁸ Pietarissa Adams ei kerro missään vaiheessa Kreivi Lauristonin tai muun lähettilään pelkäävän turvallisuutensa vuoksi, mutta ongelmaksi heille syntyy Pietarista pois pääseminen matkustamisen vaatiessa tuohon aikaan sen valtakunnan passin, jonka alueella liikuttiin. Passi olikin enemmän matkustuslupa kuin henkilötodistus. Tämän takia Ranskan puoleisen liittouman diplomaatit eivät voineet lähteä ennen kuin keisari oli hyväksynyt heidän passinsa lähtemistä varten. Ongelmaksi tässä nousi keisarin ollessa armeijoiden mukana ja venäläisten sodan alun perääntymisen takia keisarin tarkkaa sijaintia ei tietty, joten passien tai edes kieltävän vastauksen saaminen passihakemuksiin kesti pitkään. Lähtemistä vaikeutti myös tieto Venäjän

⁵⁴ John Quincy Adamsin päiväkirja 18.8.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_406>

⁵⁵ Hamilton 1995, 64 – 68; Watson 1982, 99 – 100.

⁵⁶ Frey 1999, 353.

⁵⁷ John Quincy Adamsin päiväkirja 10.9.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_411>

⁵⁸ Watson 1982, 91

Ranskan suurlähettilään prinssi Kurakinin vaikeuksista saada omaa passiansa Ranskassa, joten Lauristonin ja Ranskan puoleisen liittouman diplomaattien täytyi odottaa melkein kuukausi sodan alkamisesta ennen kuin pääsivät lähtemään 23.7.1812.⁵⁹ Pitkä odotus johti epäilyksiin panttivangeiksi jäämisestä Pietariin, mikä olisi ollut vastoin tapaa diplomaattien kohtelusta sodan aikana, vaikka Ranskan vallankumouksen jälkeen olikin tapahtunut joitakin diplomaattien koskemattomuuden loukkauksia, jopa ranskalaisten lähettiläiden murhia.⁶⁰ Lähtemisen vaikeuttaminen ei ollut ainoa tapa pyrkiä osoittamaan vihollisuuksien olemassa olosta tavoilla, jotka saattavat vaikuttaa pieniltä teoilta, kuten puhuttelemalla kreivi Lauristonia ”*a son excellence, monsieur le Count de Lauriston*”, mutta jättämällä pois *et ceteran* lopusta.⁶¹ *Et cetera* käytetään lyhentämään aatelisen koko arvonimeä, joten *et ceteran* ja samalla kreivin koko arvonimen käyttämättä jättäminen oli erittäin suuri etikettivirhe.⁶² Diplomaattisuhteiden katkaiseminen ja suurlähettilään aseman päättymisen näkyi Adamsin päiväkirjoissa, käyttämällä Lauristonista arvonimeä entinen suurlähettiläs tai kreivi. Samalla kansleri Rumiantsevin sijaisena ollut kreivi Saltykov ei voinut olla Lauristonin kanssa kirjeenvaihdossa, koska tämä ei ollut enää tunnustettu diplomaatti.⁶³ Sodan syttyessä toimivat diplomatian protokollat, jotka säätelivät yhteydenottoja sotaa käyvien maiden välisiä suhteita ja vaikka diplomaattien koskemattomuutta tai turvallisuutta ei yleensä uhattu, oli erityisesti odotuttaminen sekä epävarmuus keinoja vaikuttaa vihollisen entisiin edustajiin.

Etiketin ja ajan diplomatian toimintatapojen vaikutus Adamsille ja hänen tehtävien hoitamiseen olivat etupäässä kaikkea tekemistä taustalla sääntelevä säännöstö. Sen vaikutus ulottui diplomaattikunnan kanssa toimimisesta pukeutumiseen ja siitä poikkeaminen oli yllättävä ja merkityksellinen asia, joista Adams mainitsi. Tarkasteltuna ajanjaksona etiketin ja diplomaattisten toimintatapojen tärkeys korostui erityisesti diplomaattikunnan vaihtumisen takia.

⁵⁹ John Quincy Adamsin päiväkirja 4.7.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_392>; John Quincy Adamsin päiväkirja 23.7.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_399>

⁶⁰ Frey 1999, 303.

⁶¹ John Quincy Adamsin päiväkirja 6.7.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_392>

⁶² Wilson 1998, 276.

⁶³ John Quincy Adamsin päiväkirja 5.7.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_392>; John Quincy Adamsin päiväkirja 15.7.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_395>

3.3 Pietarin diplomaattiyhteisö ja Adams sen jäsenenä

Diplomaattikunta loi oman yhteisönsä, jonka yhteisöllisyyden vahvuuteen vaikuttivat etiketin ja diplomaattisten menettelytapojen lisäksi diplomaatin sosiaalinen tausta, saatu koulutus tehtävän hoitoon, tapaamisten säännöllisyys ja kuinka hyvin hän oli sisäistänyt diplomaatin ammatilliset normit. Suurin osa Pietarin ja 1800-luvun alun diplomaateista olivat aristokratian edustajia ja näin heidän oli helpompi toimia toistensa kanssa ja aatelisten oli helpompi sopeutua diplomaattikuntaan, koska hän hallitsi jo sen käyttäytymisnormit.⁶⁴ Adams vahvistaa päiväkirjassaan Euroopan diplomaattikunnan vahvan aatelistauhan, koska melkein kaikki hänen mainitsemansa diplomaattikunnan jäsenet olivat herttuota, kreivejä, paroneja, lordeja tai *chevalier*-arvon omaavia. Ainoat, Adamsin lisäksi, ilman aatelistitteliä olleet diplomaattikunnan edustajat olivat tarkasteltuna aikana Espanjan lähettiläs Zea ja Portugalin *chargé d'affair* kapteeni Guades, joista Zea luovutti paikkansa *chevalier* Azarille joulukuussa 1812 ja Guadesin arvo *chargé*, viittaa hänen hoitavan tehtävää vain siihen asti kunnes Portugalin uusi lähettiläs saapuu paikalle.⁶⁵ Adams ei lakimiehen poikana sekä maanviljelijän ja suutarin pojanpoikana kuulunut aristokratiaan,⁶⁶ joka leimasi muuta diplomaattikuntaa. Erona muuhun diplomaattikuntaan oli myös Yhdysvaltojen tasavaltalainen valtiomuoto, joka oli vielä harvinaisuus 1800-luvun alussa, osittain tämän takia monet yhdysvaltalaisdiplomaatit pyrkivät pukeutumaan vähemmän näyttävästi ja Pietarin seurapiireissä totutusta, tosin Adamsin kohdalla tämä oli myös taloudellisen tilanteen sanelema pakko.⁶⁷ Päiväkirjassaan hän jopa korostaa eroansa muihin diplomaatteihin ja omaa tasavaltalaistaustaansa.⁶⁸

Adamsin sosiaalisen taustan eroista huolimatta itsemääräämisoikeuden omaavan valtion lähettämisen ja isäntämaan hallitsijan vastaanottaman lähettilään asema nostaa hänet Pietarin diplomaattikunnan täysivaltaiseksi jäseneksi, johon ei vaikuttanut hänen syntyperänsä. Enemmän siihen vaikutti, ettei Adamsilla ollut samanlaisia perittyjä varoja tai isoja valtion antamia määrärahoja käytössään, kuten monella muulla diplomaatilla. Hänen piti tulla toimeen 9000 dollarin vuosituloillaan yhdessä tuon ajan elinkustannuksiltaan kalleimmassa kaupungissa sekä pystyä edustamaan maataan etiketin vaatimalla tavalla, mikä tuotti vaikeuksia Adamsille.⁶⁹

⁶⁴ Cross 2007, 22; Mösslang 2008, 13.

⁶⁵ John Quincy Adamsin päiväkirja 16.12.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_439>; John Quincy Adamsin päiväkirja 20.8.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_407>

⁶⁶ Nagel 1998, 5.

⁶⁷ Black 2010, 129; Mösslang 13; Saul 1991, 62.

⁶⁸ John Quincy Adamsin päiväkirja 25.1.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_338>

⁶⁹ Saul 1991, 53.

Monet diplomaatit elivät kohdemaassa omalla kustannuksellaan, osaksi, koska tämä oli tapana osassa valtioista, ja myös sotatilan pitkittyessä Euroopassa, eivät diplomaatit välttämättä saaneet heille tarkoitettuja määrärahoja Pietariin.⁷⁰ Kreivi Busschen valitteli Adamsille köyhtyvänsä Pietarissa, joutuessaan turvautumaan yhä enemmän säästöihinsä ja ottaessaan lainaa elämiseen.⁷¹ Adams joutui myös turvautumaan säästöihinsä Pietarissa olonsa aikana, jota hän piti parempana vaihtoehtona kuin lainanottamisen.⁷²

Diplomaatin tehtäviin ei ollut vielä olemassa virallista koulutusta vaan sen hoitamiseen tarvittavat taidot katsottiin tulevan ylhäisen syntyperän ja kasvatuksen lisänä.⁷³ 1700-luvulla diplomaatin tehtävät olivat ammattimaistuneet ja monella Pietarin diplomaattikunnan jäsenellä oli vahva kokemus lähettilään tehtävien hoitamisesta, kuten Adamsillakin, tosin hän oli aloittanut kokemuksen hankkimisen 14-vuotiaana lähetystön sihteerinä. Adamsin lähtiessä Pietariin 1809 hänellä oli mukanaan kolme palkatonta sihteerää, joiden toive oli oppia diplomaatin ammatti. Eurooppalaiselle aristokratialle tällainen sihteerin asemaan alentuminen ei olisi ollut sopivaa ja muiden lähetystöjen sihteerit, jotka Adams mainitsee, eivät olleet aatelisia.⁷⁴ Osa Pietarin diplomaateista oli diplomaatteja alenevassa polvessa, kuten Ruotsin lähettiläs kreivi Löwenhielm, jonka isä oli ollut samaan aikaan Adamsin kanssa 1790-luvulla lähettiläänä Haagissa.⁷⁵ Perheen sisällä tapahtuva diplomaattitehtävien jatkuminen ei ollut harvinaista ja Adamsin Pietarissa mukana ollut poika Charles Francis toimi myöhemmän elämänsä aikana myös diplomaattina, samoin kuin Adamsin isä oli toiminut diplomaattina.⁷⁶ Pakollinen asia, mitä diplomaatin oli osattava tai hän olisi joutunut suoraan eristyksiin diplomaattiyhteisöstä, oli ranskan kieli. Ranskan kielen asema Pietarissa tulee esille Adamsin päiväkirjoissa, joihin hän monesti kirjoittaa englannin kielisen tekstin sekaan ranskan kielisiä pätkiä keskusteluita, joita hän oli käynyt päivän aikana, vaivautumatta kääntämään niitä.⁷⁷ Adamsin ranskan kielen taito oli erittäin tärkeä suhteiden luomisessa diplomaattikuntaan ja isäntiin, koska ranska oli korvannut latinan diplomatian yleiskielenä viimeistään 1700-luvulla.⁷⁸

---

⁷⁰ Black 2001, 110 – 111.

⁷¹ John Quincy Adamsin päiväkirja 21.6.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_387>

⁷² Nagel 1998, 192 – 193.

⁷³ Black 2001, 21.

⁷⁴ John Quincy Adamsin päiväkirja 28.6.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_390>;

John Quincy Adamsin päiväkirja 26.10.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_425>

⁷⁵ John Quincy Adamsin päiväkirja 16.12.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_439>

⁷⁶ Thorne et.al. 1984, 6.

⁷⁷ John Quincy Adamsin päiväkirja 29.9.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_417>

⁷⁸ Briggs & Burke 2002, 35.

Pitkään jatkunut sotakausi Euroopassa antoi oman leimansa Pietarin diplomaattikunnalle, koska kummallakin Pietarissa tarkasteltuna aikana olleella suurlähettiläällä, kreivi Lauristolla ja lordi Cathcartilla, oli sotilastausta. Molemmat olivat arvoltaan kenraaleja. Tosin Cathcart oli ollut jo aikaisemmin vuosina 1805 - 1806 suurlähettiläänä Pietarissa, samoin kuin hänen isänsä vuosina 1768 – 1772. Lauristonilla ei ollut aikaisempaa diplomaattitaustaa, mutta Napoleon käytti monesti sotilaita diplomaatteina. Napoleon saattoi käyttää diplomaatteina köyhistä oloista korkeisiin arvoihin nousseita sotilaita lähetystöjen päällikköinä, kuten esimerkiksi kenraali Jean Lennasia Lissabonissa vuosina 1802 – 1804, joka kuitenkin rikkoi monia etikettisääntöjä ja tottujen diplomatian menettelytapoja vastaan, pitämällä hovissa raskasta ratsuväenmiekkää totutun hoviin tarkoitetun pienemmän ja koristellumman miekan sijasta. Taistelussa käytettävän miekan käyttäminen hovissa nähtiin tässä tapauksessa uhkaavana käytöksenä.⁷⁹ Lauriston kuitenkin kuului aristokratiaan, todennäköisesti koska Venäjä oli kuitenkin painoarvoltaan paljon tärkeämpi kuin Portugali, joten Napoleon on käyttänyt tämän takia henkilöä, jonka ei uskonut aiheuttavan tahallisesti tai tahattomasti ongelmia maiden välisille suhteille.

Adamsin suhteet toisiin diplomaatteihin rajoittuivat monesti virallisten tehtävien hoitamiseen, mutta näitä tehtäviä hoitaessaan hän jäi monesti keskustelemaan heidän kanssaan, kuten käydessään henkilökohtaisesti pyytämässä kuriiripassia Ruotsin läpi kulkemiseen kreivi Löwenhielmilta. Nämä keskustelut olivat yleensä poliittispainotteisia:

*”I called upon Count Löwenhielm, and asked him for a Courier’s Passport for Mr Andrew; which he promised me – I had a conversation with him, on the politics of the day: the triumphant career of the Russians, and the continual and still aggravated disasters of the French army – on the future prospects of Europe – on the Swedish and American Constitutions; and on the probable restoration of the House of Bourbon in France.”*⁸⁰

Tosin tällaiset keskustelut olivat yleisiä kaikkien diplomaattien kanssa, jopa Iso-Britannian edustajien, tosin Adams tapasi lordi Cathcartin ainoastaan kerran yksityisesti, jolloin heidän tapaamisensa seurasi etiketin sääntöjä. Keskustelun aiheina olivat viimeisimmät uutiset ja Cathcart kertoi kiintymyksestään Yhdysvaltoihin sekä toivoi maiden välisten ristiriitojen nopeaa selviämistä, hän jopa lähetti Adamsille viimeisimpiä sanomalehtiä Lontoosta. Tätä ta-

⁷⁹ Bindoff et.al. 1934, 111 – 112; Black 2010, 143; Horn 1961, 118; Chrisawn 2001, 87-89.

⁸⁰ John Quincy Adamsin päiväkirja 15.12.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_439>

paamista voidaan kuitenkin pitää pakollisena tapaamisena uuden diplomaatin saapuessa kaupunkiin, eikä virallista sodanjulistusta ollut vielä tullut, joten se oli protokollan sanelema velvollisuus. Sodanjulistuksen jälkeenkin Adams oli keskusteluväleissä brittiedustuston jäsenten kanssa heidän tavatessaan seremoniallisissa edustustilaisuuksissa, kuten *Te Deumeissa*. Yhdessä tällaisessa Iso-Britannian lähetystön sihteerin, lordin Walpole, pyysi Cathcartia esittelemään itsensä Adamsille, jonka jälkeen he keskustelivat Kazanin kirkon arkkitehtuurista ja Pietari Suuren patsaasta.⁸¹ Diplomaattikunnasta kertoo paljon myös Adamsin aikaisemmin todistama näytös vuodelta 1811, jolloin Ranskan suulähettiläs Lauriston saattoi Portugalin lähettilään vaimon illallispöytään, saaden muussa joukossa aikaan hymyjä, koska kaikki olivat tietoisia Portugalin ja Ranskan välisestä sotatilasta.⁸² Adamsin ja Iso-Britannian lähetystöhenkilöstön suhteet sekä esimerkki Lauristonista ja madame Bezerrasta tukevat Crossin teoriaa diplomaattikunnasta episteemisenä yhteisönä, jonka jäsenten keskinäisiä suhteita määrittivät oma säännöstönsä.⁸³ Diplomaattikunta oli erityisasemassa ja etenkin sen sitoutumisesta etikettiin ja protokollaan keskinäisten suhteiden hoitamisessa. Herrasmiehet voivat seurustella toistensa kanssa ilman todellisten tunteiden näyttämistä, vaikka heidän maansa olisivatkin sodassa keskenään. Adams kuvailee kuitenkin Tanskan lähettilästä paroni Blomea kohdeltavan kuin hän olisi näkymätön. Huolimatta henkilötasolla tapahtuvaa suhtautumista Blomea, hänet kuitenkin kutsuttiin normaalisti diplomaattikunnalle tarkoitettuihin tapahtumiin vaikka Tanska olikin liitossa Ranskan kanssa.⁸⁴

Virallisten asioiden ulkopuolella osa diplomaateista hakeutui Adamsin seuraan, erityisesti Ranskan suurlähettiläs kreivi Lauriston. Hän tapasi Adamsin kesäkuussa ja heinäkuussa, ennen lähtönsä Pietarista 22.7.1812, yhteensä 18 kertaa (ks. Taulukko 1). Tämä tekee Lauristonista Adamsin eniten tapaaman henkilön diplomaattikunnasta tarkasteltuna aikana, ja nämä tapaamiset tapahtuivat vain puolentoista kuukauden aikana. Samoin Ranskan ja sen puoleisten liittouman edustajien kanssa, eli Napolin, Baijerin, Joseph Bonaparten Espanja, Westfalen, Wurtemberg, Itävalta ja Tanska, Adams oli yhteyksissä tuon puolentoista kuukauden aikana yhteensä 46 kertaa. Ranskan ja Yhdysvaltojen välit eivät olleet vailla ongelmia, koska Ranska harjoitti Iso-Britannian tavoin yhdysvaltalaisalusten kaappaamista Atlantilla.⁸⁵

⁸¹ John Quincy Adamsin päiväkirja 10.9.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_412>; John Quincy Adamsin päiväkirja 26.10.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_425>

⁸² John Quincy Adamsin päiväkirja 3.8.1811, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_273>

⁸³ Cross 2007, 5 – 8.

⁸⁴ John Quincy Adamsin päiväkirja 2.11.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_427>

⁸⁵ Bolkhovitinov 1975,

Taulukko 1. Adamsin henkilökohtaiset tapaamiset diplomaattien kanssa maittäin 1.6.1812 – 13.1.1813

	Ranska	Napoli	Tanska	(Ranskan-) Espanja	Wurtemberg	Baijeri	Itävalta	Westfalen	Portugali	Ruotsi	Iso-Britannia
Kesäkuu	8			1	1	3		5	4		
Heinäkuu	10	2			3	3	3	1	6	1	
Elokuu						3			3		
Syyskuu									2		1
Lokakuu			3						1	1	
Marras- kuu			1							1	
Joulukuu									2	1	
Tammikuu										1	

Lähde: John Quincy Adamsin päiväkirja numero 28,

<http://www.masshist.org/jqadiaries/diaries.cfm#28>

Ranskan puoleisen liittouman diplomaattikunnan jäsenten tapaamisten runsauteen saattaa vaikuttaa Adamsin rooli ainoan läheskään neutraaliksi osapuoleksi pidetyn maan edustajana diplomaattikunnassa. Tätä tukevat Adamsille esitellyt pyynnöt säilyttää Baijerin, Wurtembergin, entisen Hollannin, Westfalenin ja Ranskan lähetystöjen arkistoja rauhan tulon tai siihen asti, kunnes joku näiden maiden hovien edustaja tulee hakemaan niitä. Arkistojen säilyttämiseen Adams suostui suoraan, kirjoittaen niistä kuitit luovuttajille.⁸⁶ Adams halusi selkeästi tehdä kaiken virallisesti ja sääntöjen mukaan. Toinen syy tapaamisten runsauteen voi olla Crossin teorian mukaisesti episteemisen yhteisön aikaisempien säännöllisten tapaamisten luoma henkilökohtainen tiivis suhde Adamsin ja Lauristonin välille. Tosin Adamsin ja Lauristonin sosiaalinen tausta, koulutus ja ammattistatus eroavat toisistaan.

Diplomaattikunnasta erityismaininnan ansaitsee myös Portugalin lähettiläs *chevalier* Bezerra, jonka kanssa Adamsilla oli selkeästi hyvät henkilökohtaiset välit. Bezerran vaimo oli jopa

⁸⁶ John Quincy Adamsin päiväkirja 11.6.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_384>; John Quincy Adamsin päiväkirja 30.6.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_390>; John Quincy Adamsin päiväkirja 18.7.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_396>

Adamsin Pietarissa syntyneen tyttären kummi ja Bezerra oli ainoana diplomaattikunnan jäsenistä, joka osallistui tyttären hautajaisiin syyskuussa vuonna 1812. Adams saattoi käydä myös erikseen mainitsemassa Bezerralle, jos oli lähettämässä kuriirin Yhdysvaltoihin, koska hän pystyi samalla lähettämään lähetyksiä Rio de Janeiroon.⁸⁷ Tällaista elettä Adams ei tehnyt kenellekään muulle diplomaattikunnan jäsenelle.

Huolimatta Adamsin eroista Pietarin muuhun diplomaattikuntaan verrattuna hän oli selkeästi sen täysivaltainen jäsen. Varsinkin ennen Ranskan puoleisen liittouman jäsenten poistumista Venäjältä yhteydenpito oli tiivistä diplomaattien välillä. Venäjän ja Ranskan sekä Yhdysvaltojen ja Iso-Britannian sodan alkaminen kuitenkin muuttavat diplomaattikuntaa ja aiheuttavan Adamsin kannalta yhteisön hajoamisen.

3.4 Adamsin suhteet isäntiin

Pystyäkseen hoitamaan tehtäviään tehokkaasti Adamsin, kuten kaikkien muidenkin diplomaattien, täytyi olla hyvissä väleissä Venäjän korkeisiin virkamiehiin. Kaikista ylimpänä oli keisari Aleksanteri I, joka pystyi vaikuttamaan suuresti Venäjän ulkopoliittikkaan ja sen suuntaan. Hän oli kuitenkin antanut ulkoministeri kansleri Rumiantseville päävastuun ulkopoliittikan hoitamisesta ja diplomaattien kanssa toimimisesta, mutta diplomaattiset ja ulkopoliittiset päätökset vaativat aina keisarin hyväksynnän. Francis Dana oli huomannut hallitsijan suuren roolin Venäjällä vuosina 1780–1783, hänen epäonnistuessa vakuuttaan Katariina II vastaanottamaan Yhdysvaltojen lähetystön. Danan ranskan kielen osaamattomuus hankaloitti osaltaan hänen toimintaansa Pietarissa ja erityisesti hovissa.⁸⁸ Pietarin kulttuurielämän rakentuessa hovin ja keisarin ympärille ranskan kielen ja kulttuurin painoarvo oli suuri. Adams joutui huomioimaan tämän asian diplomaattina ollessaan, mutta taitaessaan jo etukäteen ranskan kielen ja yleisen hovietiketin, hän pystyi vähemmällä vaivalla toimimaan venäläisten aateliston ja korkeiden virkamiesten kanssa.

---

⁸⁷ John Quincy Adamsin päiväkirja 17.9.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_413>; John Quincy Adamsin päiväkirja 13.6.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_384>; John Quincy Adamsin päiväkirja 2.9.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_410>;

⁸⁸ LeDonne 1991, 8; .Polunov 2005, 70; Saul 1991, 14 – 17.

Keisarikeskeisyys näkyy Adamsin päiväkirjoissa, vaikkei hän tavannutkaan keisaria enää henkilökohtaisesti huhtikuun 1812 jälkeen, kuin ohi menneen saman vuoden syksyllä ja talvela järjestetyissä *Te Deumeissa*.⁸⁹ Adams kirjoittaa monesti kaupungilla kiertävistä huhuista, joissa arvioidaan milloin keisari on tulossa rintamalta kaupunkiin, ja kommentoi milloin keisarin palatsin päällä liehuu keisarillinen lippu, osoittaen keisarin olevan kaupungissa.⁹⁰ Adamsin ainoa yhteys tarkasteltuna aikana keisariin oli Rumiantsevin kautta, joka oli muidenkin lähettiläiden yhteyskeino keisariin. Keisari antoi Rumiantseville Venäjän ja Yhdysvaltojen suhteita koskevia käskyjä, jotka hän hoiti Adamsin kanssa heidän välissä tapaamisissa. Vastavuoroisesti Rumiantsev toimitti Adamsin kirjeitä Aleksanterille, joten ainakin Adams oli kirjeilyssä keisariin.⁹¹ Arvoasteikossa vain suurlähettiläällä oli oikeus ajan diplomaattisen protokollan mukaan olla suoraan yhteyksissä hallitsijaan. Ranskan suurlähettiläs oli voinut olla esimerkiksi Aleksanterin vierellä eri juhlallisuuksissa, lähettiläiden ollessa sivussa.⁹² Tosin Cathcartin tullessa suurlähettilääksi, hänellä ei ollut suoraa yhteyttä keisariin, kuten Ranskan suurlähettiläät oli ollut, vaan hän joutui toimimaan Adamsin tavoin Rumiantsevin kautta. Cathcart yritti saada loppuvuodesta suoraa yhteyttä keisariin kreivi Tolstoin avustuksella.⁹³ Suoran yhteyden kautta hän olisi voinut vaikuttaa myös keisarin tekemiin päätöksiin paremmin. Tämä seikka kertoo diplomaattisen protokollan käytäntöjen olevan vielä sopimatta ja keisarin itsevaltainen asema salli hänen päättää tapaako suurlähettiläitä henkilökohtaisesti vai antaako ulkoministerin hoitaa yhteydet heihin. Yleensä maissa, joissa oli ulkoministeriö, hoitivat ne yhteyksiä diplomaattien ja hallitsijoiden välillä. Asiaan vaikutti myös hallitsijoiden asema, sillä Lauristonin edustaessa keisari Napoleonina, joka oli siis arvoasteikossa samalla tasolla kuin keisari Aleksanteri, voiden hoitaa suhteita hänen kanssaan suoraan. Cathcart taas edusti kuningasta, joka oli arvoasteikossa alemmalla tasolla kuin Aleksanteri. Alimpana tässä kategoriassa olivat tasavallan edustajat, joihin Adamskin kuului. Diplomaatit törmäsivät samaan ilmiöön Konstantinopolissa, koska ottomaanit mielsivät kaikkien ulkomaisten hallitsijoiden olevan Ottomaani-valtakunnan hallitsijan, sulttaanikalifin, alapuolella.⁹⁴ Diplomaatit törmäsivät siis monesti erilaisiin tapakulttuureihin myös diplomatian hoitamisessa, varsinkin ennen Wienin kongressia.

---

⁸⁹ Saul 1991, 54.

⁹⁰ John Quincy Adamsin päiväkirja 1.8.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_402>; John Quincy Adamsin päiväkirja 3.8.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_402>

⁹¹ John Quincy Adamsin päiväkirja 3.12.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_434>

⁹² Crosby 1965, 156; Watson 1982, 97.

⁹³ John Quincy Adamsin päiväkirja 21.10.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_423>

⁹⁴ Berridge 2009, 24 – 25; Hamilton 1995, 64 – 65; Roosen 1976, 37 – 38.

Ulkoministeri Nikolai Rumiantsev nousee tärkeimmäksi Adamsin isäntämaan edustajaksi. Adams tapaa hänet 10.9.1812 – 12.1.1813 aikana yhteensä 18 kertaa (Taulukko 2). Se, miksei hän tavannut kansleria ennen syyskuuta, johtui kanslerin ollessa keisarin mukana poissa Pietarista. Kaupungissa hänen sijaisenaan ulkoministerinä toimi kreivi Saltykov, jonka kanssa Adams oli yhteyksissä 3.6. – 7.12.1812 välisenä aikana yhdeksän kertaa. Ainoastaan yhtä näistä tapaamista voidaan pitää epävirallisena, kreivin ollessa iltavierailulla Adamsin luona. Muuten kaikki tapaamiset hänen kanssaan koskivat virallisia asioita ja henkilökohtaiset tapaamiset tapahtuivat Saltykovin luona. Yhteydenotot painottuvat aikavälille 3.6. – 12.8.1812, koska Rumiantsev palasi Pietariin 3.8.1812, tosin hän otti ulkoministerin tehtävät hoitaakseen virallisesti 10.9.1812. Varsinkin Saltykovin kanssa asiat liittyivät etupäässä kuriiripassien saamiseen pois lähteville yhdysvaltalaisille, jonka Saltykov pystyi Rumiantsevin sijaisena myöntämään. Tosin muut asiat vaativat keisarin hyväksynnän, mikä hidasti monien asioiden etenemistä, koska keisari oli muualla ja ranskalaisten nopean etenemisen takia Pietarissa ei voitu tarkkaan tietää missä hän oli. Näin keisarin tavoittaminen ja päätöksen saaminen saattoi kestää kauan hitaiden viestiyhteyksien takia. Rumiantsevin ollessa hoitamassa tehtäviään, keisari oli enimmäkseen Pietarissa ja samoin asioiden hoitaminen oli nopeampaa.⁹⁵

Taulukko 2. Adamsin tapaamat venäläiset virkamiehet 1.6.1812 – 13.1.1813:

	Kansleri Nikolai Rumiantsev	Kreivi Alexandr Saltykov	Kreivi Dimitri Gouriev
Kesäkuu		5	
Heinäkuu		1	2
Elokuu		1	
Syyskuu	5		
Lokakuu	5		3
Marraskuu	1	1	
Joulukuu	4	1	
Tammikuu	3		

Lähde: John Quincy Adamsin päiväkirja numero 28,

<http://www.masshist.org/jqadiaries/diaries.cfm#28>

⁹⁵ John Quincy Adamsin päiväkirja 15.7.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_395>; John Quincy Adamsin päiväkirja 10.9.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_412>

Rumiantsevin tapaamisista merkittävin oli 21.9.1812, jolloin hän ilmoitti Adamsille keisarin rauhanvälitystarjouksen. Tietyllä tavalla rauhanvälitystarjous myös laukaisi tilanteen, jossa Venäjä ei tiennyt miten toimia Adamsin ja Yhdysvaltojen suhteen, kesäkuussa alkaneiden sotien ja niiden myötä muuttuneiden liittolaisuuksien takia. Tämä näkyy vastaavan ulkoministerin tapaamisissa, joita oli heinäkuussa ja elokuussa vain kaksi, mutta syyskuun jälkeen melkein 20. Rumiantsev kertoo samassa rauhanvälitystarjoukseen liittyvässä tapaamisessa tarjouksen lisäksi tuoreimpia uutisia sotatilanteesta.⁹⁶ Tiedonjakaminen on tärkeä merkki pyrkimyksestä pitää maiden suhteet normaaleina.⁹⁷ Rumiantsev pyrki siis selkeästi toimimaan, tavallisten diplomaattisten toimintatapojen mukaan, huolimatta poliittisesta tilanteesta.

Tapaamisia varten Rumiantsevin kanssa pystyttiin varaamaan aika ministeriöön. Melkein aina tällaiset tapaamiset tapahtuivat päivällä, jolloin virallisiin tehtäviin liittyvät asiat hoidettiin.⁹⁸ Diplomaattien ja ulkoministeriössä työskentelevien virkamiesten liiallinen yhteydenpitoa kuitenkin rajoitettiin vanhalla Pietari Suuren ajoilta olevalla ukaasilla. Tästä Adamsille kertoi Pierre Poletika, joka oli toiminut Venäjän Yhdysvaltojen lähetystössä sihteerinä ja palasi syyskuussa 1812 takaisin Pietariin.⁹⁹ Poletika oli pyytänyt Rumiantsevia olemaan yhteyksissä Adamsiin, johon kansleri oli vastannut olevansa yhteyksissä, muttei säännöllisesti, mikä tukee vanhaa ukaasia hyödynnetyn vielä vuonna 1812.¹⁰⁰ Ukaasi voi selittää miksi yhteydenpito on melkein vain virallisiin asioihin liittyvää, niin Rumiantsevin ja Saltykovin kanssa. Blackin mukaan brittidiplomaatit olivat myös kokeneet samaa aikaisempina vuosikymmeninä Pietarissa toimiessaan ulkoministerien työntekijöiden kanssa.¹⁰¹ Ainakin se kertoo, ettei Adams ollut tässäkään asiassa poikkeus.

Muiden ministeriöiden kanssa Adams oli tekemisissä kauppaan liittyvissä asioissa. Ulkoministeriön lisäksi hän oli yhteyksissä ainoastaan kauppaministeriön päällikköön, kreivi Gourieviin. Hänen kanssaan Adams oli yhteyksissä pelkästään ongelmatilanteissa, kuten Arkangelissa pidätetyn laivan takia lokakuussa 1812. Tapauksessa kapteeni Knoxin alus oli tullut Lissabonista viinilastissa, mutta aluksessa venäläiset tullivirkailijat löysivät laivasta kiellettyjä tavaroita ja koko laivan takavarikoitiin. Adams ei halunnut kyseenalaistaa maan sisäisiä lakeja, mutta pyysi Gourievia harkitsemaan epäonnekkaan miehen vapauttamista, johon hän lupasi

⁹⁶ John Quincy Adamsin päiväkirja 21.9.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_415>

⁹⁷ Roosen 1976, 150 – 151.

⁹⁸ John Quincy Adamsin päiväkirja 6.12.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_435>

⁹⁹ Bolkhovitinov 1975, 334.

¹⁰⁰ John Quincy Adamsin päiväkirja 28.9.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_416>

¹⁰¹ Black 2001, 72.

apunsa, sanoen tekevänsä kaikkensa saadakseen Knoxin vapautettua. Gouriev ilmoitti muutama päivä myöhemmin Knoxin vapautettavan, mutta Adams sai samana päivän kirjeen Yhdysvaltojen Arkangelin konsulilta Hazardilta, jossa hän ilmoitti Knoxin paenneen aluksellaan, joten Adamsin työ oli mennyt hukkaan.¹⁰² Virkamiehet kuitenkin auttoivat monesti Adamsia ja yhdysvaltalaisia kauppaan liittyvissä asioissa hänen ottaessa asian käsittelyyn. Olihan hän, saapuessaan Pietariin 1809, pyytänyt apua tanskalaisten takavarikoimille yhdysvaltalaisaluksille, jolloin keisari oli henkilökohtaisesti kirjoittanut Tanskaan. Tässä ei sinänsä ollut mitään ihmeellistä, koska oman maansa kaupan suojelijana, lähettäjä saivat runsaasti pyyntöjä kapteeneilta ja merimiehiltä.¹⁰³ Adams tosin auttoi heitä vain jos katsoi heitä kohdellun väärin. Venäläisten auttamishaluihin vaikuttivat eniten se, kuinka hyvät kauppasuhteet maiden välillä oli. Aleksanterinkin väliintulo Tanskan asiaan johtui todennäköisesti Yhdysvaltojen kaupan osuuden kasvusta Venäjälle ja maiden diplomaattisuhteiden ollessa vasta solmittu.

Kansleri Rumiantsev kutsui paluunsa jälkeen Adamsin ja muun diplomaattikunnan neljille päivällisille. Näille päivällisille osallistui diplomaattikunnan lisäksi venäläisiä korkeita virkamiehiä, esimerkiksi joulupäivänä järjestetty päivällinen keräsi lähes koko Pietarin diplomaattikunnan ja Venäjän tärkeimmät ministerit yhteen. Päivällisillä Adams tapasi muuta venäläistä valtaeliittiä, jota tapahtui harvemmin muulloin. Näistä yksi oli amiraali Kutuzovin, marsalkka Mihail Kutuzovin veljenpojan, jolle Adams kehui venäläisten taistelua, saaden amiraalin lupaamaan esitellä hänet kuuluisalle sedälleen.¹⁰⁴ Tällaisissa päivällisillä oli erityisen tärkeää diplomaatin seremonialliset velvoitteet, koska sillä tavoin diplomaatti pystyi kaikista parhaiten edustamaan maatansa ja edistämään sen etuja isäntämaassa sekä keräämään hyödyllistä informaatioita lähetettäväksi kotiin.¹⁰⁵ Samoihin seremoniallisiin velvoitteisiin kuuluivat *Te Deumeihin* osallistuminen, joihin kutsut tulivat pääseremoniamestarilta Narishkinilta. Kutsut olivat etupäässä ilmoituksia, joissa kerrottiin miksi tapahtuma pidettiin ja miten niihin kuuluisi pukeutua. Myös *Te Deumeissa* tapasi muiden diplomaattien lisäksi venäläistä valtaeliittiä, joiden kanssa syntyi monesti keskustelua.¹⁰⁶ Adamsille ei kuitenkaan ollut

¹⁰² John Quincy Adamsin päiväkirja 7.10.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_419>; John Quincy Adamsin päiväkirja 9.10.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_420>; John Quincy Adamsin päiväkirja 12.10.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_421>

¹⁰³ Crosby 1965, 154 – 155; Roosen 1976, 172 – 173.

¹⁰⁴ John Quincy Adamsin päiväkirja 3.12.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_434>; John Quincy Adamsin päiväkirja 25.12.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_441>

¹⁰⁵ Black 2001, 98 -99.

¹⁰⁶ John Quincy Adamsin päiväkirja 25.7.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_399>

säännöllisiä yhteyksiä heihin tarkasteluna aikana, vaikka virallisten tapahtumien aikana heitä tapasikin.

3.5 Adams tiedonkerääjänä ja -välittäjänä

Tiedonkerääminen ja sen välittäminen takaisin kotimaahan oli ja on yksi diplomaatin tärkeimmistä tehtävistä kohdemaassa. Adamsilla ei ollut käytössään lennätintä tai edes säännöllisesti toimivaa postitusjärjestelmää, mutta huolimatta niiden puuttumisesta, tietyt yhteydenpitokeinot olivat jo vakiintuneet ajan diplomatiaan. Diplomaatin lähettäneen tahon tiedonhalu oli rajaton vaikka matka maiden välillä saattoikin olla pitkä ja vaarallinen. Adamsin tapauksessa raportointi tapahtui ulkoministeri James Monroelle, joka toimi myös Yhdysvaltojen diplomaattien esimiehenä. Raportoinnissa ei myöskään tyydytty pelkästään tiivistämään tapahtumia vaan oli erittäin tärkeää analysoida tapahtumia kerätyn tiedon perusteella sekä tehdä ennusteita mahdollisista tulevista tapahtumista. Kirjeet välittäneet kuriirit joutuivat kohtaamaan matkalla monia vaaroja ja kirjeet saattoivat olla monesti auttamattomasti liian myöhään perillä, ollakseen hyödyksi sen hetkiseen tilanteeseen. Muiden lähettiläiden tapaan Adams sai alustavat toimintaohjeet diplomaatin tehtävän hoitoa varten ja näitä ohjeita päivitettiin jälkikäteen, mutta tulevien tapahtumien ennustaminen on vaikeaa, joten diplomaatit joutuivat monesti tilanteen eteen, jossa heidän täytyi tietoisesti ylittää valtuutensa. Tiedon viivästyminen tarkoitti monesti, ettei hallitus voinut osallistua päätöksentekoon täysipainoisesti, koska viestin saapuessa oli jo liian myöhäistä reagoida siihen. Lähettiläs oli parhaiten perillä isäntämaan asioista ja oli otettava aloite päätöksenteossa itselleen, pohjaten sen havainnoilleen siitä, mikä ratkaisu toimisi parhaiten maansa eduksi. Tiedon viivästyminen oli uhka erityisesti Adamsille, koska Yhdysvalloista katsottuna Pietari oli kaukaisin paikka, jossa sillä oli lähettiläs. Jo pelkästään melkein 8000 kilometrin välimatka aiheutti suuria ongelmia yhteydenpidon sujuvuudelle, varsinkin aikana jolloin viestit kulkivat yhtä nopeasti kuin tuuli pystyi kuljettamaan purjelaivoja. Nämä ongelmat tulivat kasvamaan Yhdysvaltojen ja Iso-Britannian sodan alettua, jolloin reitti Atlantin yli oli brittiläivaston valvonnassa.¹⁰⁷ Adamsille oli näin ollen tarkoituksella tai pakon sanelemana erittäin annettu paljon luottamusta Pietarissa toimiessaan.

---

¹⁰⁷ Black 2001, 3; Berridge 2009, 98; Cross 2007, 42 – 43.

Adamsin tiedonkerääminen tapahtui monesta eri lähteestä, jotka voidaan jakaa suullisiin ja kirjallisiin lähteisiin. Kirjalliset lähteet muodostuivat sanomalehdistä, kirjeistä ja keisarin hovin virallisista ilmoituksista. 1800-luvun alkupuoliskolla sanomalehdet tarjosivat yläluokalle jatkuvan tietovirran, joka oli myös Adamsille tärkeä lähde tiedonkeräämiselle. Tärkein lehti hänelle Pietarissa oli päivittäin saksan ja venäjän kielellä ilmestynvä *St. Petersburg Gazette*, joka oli Aleksanterin taloudellisesti tukema lehti ja valtion virallinen uutislehti.¹⁰⁸ Saksan kielisen version lehdestä Adams oli tilannut itselleen kirjaston kautta.¹⁰⁹ Kirjasto tarkoittaa luultavasti yksityisen kirjakauppiaan perustamaa kirjastoa, josta pystyi lainaamaan vuosittaista maksua vastaan sanomalehtiä ja kirjoja. Tällaisia kirjastoja löytyi erityisesti Italiasta 1700-luvun lopulla, mutta ne levisivät myös muualle Eurooppaan.¹¹⁰

Painosmäärien ollessa painoteknisistä syistä pieniä ja varsinkin muualta tulleiden sanomalehtien määrän ollessa vähäinen, korostui erityisesti sanomalehtien kierrättäminen. Adamsin luokse saattoi tulla henkilö, joka oli juuri saanut käsiinsä brittiläisen tai ranskalaisen lehden, haluten jakaa sen sisällön Adamsin kanssa. Konsuli Harris oli erityisen aktiivinen tässä ja välitti monesti kontaktinsa kautta tulleita sanomalehtiä edelleen Adamsille. Jopa Iso-Britannian suurlähettiläs lordi Cathcart lähetti Adamsille brittiläisiä sanomalehtiä heidän ensimmäisen tapaamisensa jälkeen. Tietoyhteyksien hitauden takia Lontoossa painettua sanomalehteä voitiin pitää tuoreena, jos se oli kuukauden vanha, kuten 9.6.1812 päivätty *English morning chronicle*, jonka Adams sai Harrisilta 3.7.1812. Adams sai myös itse sanomalehtiä henkilöiltä, joiden kanssa hän oli kirjeenvaihdossa, näistä mainittakoon Jonathan Russell, joka oli Yhdysvaltojen *Chargé d’Affaires* Lontoossa.¹¹¹ Diplomaatteja kannustettiin olemaan kirjeenvaihdossa toistensa kanssa, koska näin he pystyivät samaan kokonaisvaltaisemman ja ajantasaisemman kuvan poliittisesta tilanteesta, toisin kuin odottamalla tiedon kierrättämistä maan ulkoministeriön kautta. Tämä korostui varsinkin yhdysvaltalaisilla diplomaateilla Euroopassa ja Adams olikin tiiviisti yhteyksissä Russelliin Lontooseen, Joel Barlowiin Pariisiin ja John Forbesiin Kööpenhaminaan. Tapa ei rajoittunut vain yhdysvaltalaisiin, vaan melkein kaikki maat toimivat samoin.¹¹² Tosin Adams oli yhteyksissä myös muualla olevien muiden maiden diplomaattien kanssa, joihin hän oli tutustunut joko Pietarissa tai muissa kohdemaissaan toimies-

¹⁰⁸ Barker 2002, 115, 227 - 228.

¹⁰⁹ John Quincy Adamsin päiväkirja 15.7.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_395>

¹¹⁰ Barker 2002, 207.

¹¹¹ John Quincy Adamsin päiväkirja 3.7.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_391>;

John Quincy Adamsin päiväkirja 10.9.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_411>;

John Quincy Adamsin päiväkirja 12.10.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_421>

¹¹² Berridge 2009, 106 – 107; Bolkhovitinov 1975, 330.

saan, kuten Portugalin silloisen Sardinian *chargé d'affairesin chevalier* de Navarron kanssa, johon oli tutustunut jo ollessaan lähettiläänä Berliinissä.¹¹³

Kirjallisten lähteiden lisäksi suulliset keskustelut toisten diplomaattien, venäläisten virkamiesten, yhdysvaltalaisen kauppiaiden ja Harrisin kanssa olivat erityisen tärkeitä Adamsin tiedonkeräämisen kannalta. Uusimpien uutisten levittäminen saattoi olla niin aktiivista, että saman uutisen tuli Adamsin luokse kertomaan useampi henkilö saman päivän aikana. Varsinkin Ranskan ja Venäjän välisen sodan alkuvaiheessa, keskustelut liittyivät monesti siihen. Niissä analysoitiin monesti yleistä sotatilannetta, sotajoukkojen liikkeitä ja mietittiin missä keisari oli sillä hetkellä. Näiden pohdiskelujen pohjana olivat milloin mistäkin tietolähteestä saadut tiedot. Diplomaattien kanssa jaettiin tietoa, mutta harkintaa käyttäen. Diplomaattien kanssa käydyt keskustelut vahvistavat diplomaattien välisen tietojen vaihtamisen, koska niissä toisen kertoessa uusia tietoja toiselle, hän kertoi vuorostaan toiselle tuntemattomia yksityiskohtia.¹¹⁴ Tiedonjakamista harrastettiin erityisesti sellaisten diplomaattikunnan jäsenten kanssa, joiden kanssa oltiin muutenkin enemmän tekemisissä.

Pietarin tapakulttuurikin palveli tiedonvälitystä, koska tykinlaukaus ilmoitti uuden ja miellyttävän uutisen saapuneen armeijoilta. Puoli tuntia myöhemmin konsuli Harris tuli kertomaan uutisen koskevan marsalkka Kutuzovin suurta voittoa Napolin kuninkaasta ja Moskovan takaisin valtauksista.¹¹⁵ Tykinlaukaus oli yleinen tapa Pietarissa vastaanotettaessa hyviä uutisia tai juhliessa tärkeitä päiviä, kuten pääsiäispäivää.¹¹⁶ Tämän tietäessään Adams pystyi jäämään odottamaan uuden tiedon saamista. Luonnollisesti kansleri Rumiantsev oli hyvä kohde tiedonhankkimisen kannalta, olihan hän Venäjän keisarikunnan korkeimpia virkamiehiä. Adams kysyikin häneltä varsin suoria kysymyksiä, esimerkiksi heidän tapaamisessaan 15.10.1812: ”*I asked him if he had any good news from the armies;*”, johon Rumiantsev vastasi ”*Nothing but what was in the Bulletins.*” Rumiantsev ei yleensäkään antanut tietoja sotatilanteesta, varsinkin Napoleonin ollessa vielä tuossa vaiheessa syvällä Venäjän valtakunnan alueella. Hän kyllä kertoi samassa tapaamisessa Adamsille ensimmäistä kertaa tietoja avoimista vihollisuuksista Yhdysvaltojen ja Iso-Britannian välillä yhdysvaltalaisjoukkojen hyökättyä Kanadaan.¹¹⁷

¹¹³ John Quincy Adamsin päiväkirja 19.10.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_423>

¹¹⁴ John Quincy Adamsin päiväkirja 1.7.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_391>; John Quincy Adamsin päiväkirja 29.7.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_401>; John Quincy Adamsin päiväkirja 2.9.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_410>

¹¹⁵ John Quincy Adamsin päiväkirja 27.10.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_426>

¹¹⁶ Cross 2003, 181.

¹¹⁷ John Quincy Adamsin päiväkirja 15.10.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_422>

Kansleri oli selvästi tarkka siitä mitä kertoi diplomaateille, mutta oli valmis jakamaan tietoja, jotka eivät koskeneet Venäjän sisäpolitiikkaa.

Sota ja Venäjän hallituksen virallisten sotatiedotteiden riittämättömät tiedot lietsoivat luonnollisesti Pietarissa liikkuvia huhuja. Ihmiset saattoivat kiertää talosta taloon tuoden tuoreimpia tietoja liittyen sotaan, jotka yleensä osoittautuivat vääriksi.¹¹⁸ Smolenskin taisteluun liittyvät huhut ja väriiden tietojen levittäminen toimivat hyvänä esimerkkinä. Taistelu käytiin 16. – 18.8.1812, ranskalaiset pakottaessa venäläiset vetäytymään kaupungista. Itse kaupunki tuhoutui lähes kokonaan taisteluissa ja vetäytymisen yhteydessä aloitetuista tulipaloista.¹¹⁹ Taistelusta kiersivät Pietarissa ristiriitaiset uutiset, koska siitä ei julkaistu virallista julkaisua lehdissä tai ilmoitustauluilla. Samoin venäläisten upseereiden kirjoittamiksi väitetyt kirjeet vakuuttivat aloitteen olevan venäläisten puolella, mikä ei pitänyt paikkaansa. Samoin Borodinon taistelusta oli vääristeltyä tietoa, taistelun lopputuloksen peittelyssä mentiin jopa niin pitkällä, että sen kunniaksi järjestettiin *Te Deum*.¹²⁰ Huhuja Adams tyytyi kommentoimaan: “*The truth may be between the two.*”¹²¹ Samoin venäläisten armeijoiden ollessa vetäytymiskannalla ei ollut juurikaan virallisia julkaisuja, jotka puolestaan lisäsivät taas perusteettomien tietojen leviämistä.¹²² Adams itse asiassa arvostelee Tanskan lähettilästä sanoen hänen uskovan kaikki huhut, jotka liikkuvat Pietarissa, uskoen Adamsin mukaan jopa Kutuzovin voittaneen Borodinon taistelun ja luullen ruotsalaisten hyökkäävän Leelandin saarelle.¹²³ Tilanteessa, jossa tieto ei ole luotettavaa, erityisen tärkeäksi nousee lähdekritiikki ja oikeiden tietojen erottaminen vääristä, mikä oli haaste kaikille diplomaateille.¹²⁴ Diplomaatille tämä taito on erityisen tärkeää varsinkin aikana, jolloin tiedon saaminen oli hitaampaa ja epävarmempaa.

Tiedonkeräämisen jälkeen Adamsin oli analysoitava tieto ja kirjoitettava lähetys tiiviiseen ja helposti ymmärrettävään muotoon, jonka jälkeen oli löydettävä joku viemään lähetykset vastaanottajille. Suurimpana huolena oli lähetysten saaminen turvallisesti perille., varsinkin Adamsille, joka joutui raportoimaan valtameren toiselle puolelle. Tämä oli haaste rauhanaikanakin, mutta mikä alkoi käydä yhä vaikeammaksi kesäkuussa 1812 puhjenneiden sotien ta-

¹¹⁸ John Quincy Adamsin päiväkirja 29.6.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_390>

¹¹⁹ Seton-Watson 1967, 128.

¹²⁰ John Quincy Adamsin päiväkirja 26.8.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_408>; John Quincy Adamsin päiväkirja 28.8.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_409>

¹²¹ John Quincy Adamsin päiväkirja 7.7.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_393>

¹²² John Quincy Adamsin päiväkirja 11.10.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_420>

¹²³ John Quincy Adamsin päiväkirja 9.10.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_420>

¹²⁴ Black 2001, 120.

kia. Yhteys kuitenkin toimi tarkasteltuna aikana ja Adams sai rekrytoitua kuriireja viemään viestejensä Yhdysvaltoihin. Kyseessä oli eräänlainen vaihtokauppa, sillä lupautuessaan kuljettamaan Adamsin lähetyksen henkilö sai itselleen kuriiripassin ja pääsi näin lähtemään maasta nopeammin, Adamsin taas saadessa jonkun viemään lähetyksiä ulkoministeri Monroelle tai henkilökohtaisia kirjeitä perheellensä. Kuriiripassin sai nimittäin nopeammin ja helpommin kuin normaalin passin, jonka pystyi myöntämään ainoastaan keisari.¹²⁵ Virallisen kirjeenvaihdon lisäksi hänellä oli tiivis kirjeenvaihto äitinsä, isänsä ja veljensä kanssa, lähettäen myös runsaasti kirjeitä kahdelle Yhdysvaltoihin jääneelle pojalleen.¹²⁶ Passilla ei ollut sinänsä tekemistä henkilöllisyyden tai kantajansa kansalaisuuden kanssa vielä tuolloin, vaan se oli etupäässä matkustusasiakirja, jonka avulla henkilö pystyi liikkumaan passin myöntäneen maan alueella. Erityisesti sodan aikana passin tuoma turva oli tärkeää ja se piti olla erikseen jokaiseen maahan jonka kautta henkilö meni. Passin myöntäminen ja varsinkin epääminen voidaan katsoa olleen osa vallankäyttöä.¹²⁷ Erityisen hyvin tämän huomaa Ranskan puoleisen liittouman edustajien odottaessa viikkoja passejansa Pietarissa heinäkuussa 1812.

Kuriiriksi etsittiin henkilöitä, jotka olivat lähdössä Yhdysvaltoihin. Tällaisiin henkilöihin Adams saattoi törmätä sattumalta normaaleissa arjentoiminnoissa, esimerkiksi kävelyllä, tai kuulla jonkun olevan aikeissa lähteä Pietarista. Melkein kaikki Adamsin kuriirit olivat yhdysvaltalaisia kapteeneja, kauppiaita tai heidän tuttujansa, jotka kävivät kysymässä Adamsilta lähetettävää Yhdysvaltoihin. Erityisen tärkeä väylä oli henkilön itse pyytäessä kuriiripassia, jonka hakemisesta Adams ei tarkasteltuna ajanjaksona kieltäytynyt kertaakaan. Hän yleensä tarjosi kuriiripassia suoraan, jos joku kävi hänen luonaan ja ilmoitti olevansa lähdössä Yhdysvaltoihin.¹²⁸ Kuriiripassia Adams pyysi kansleri Rumiantsevilta, ja ennen syyskuuta hänen sijaiseltaan kreivi Saltykovilta, sekä Ruotsin lähettiläältä kreivi Löwenhielmilta, koska monet kuriirit matkustivat ensin Göteborgiin, josta jatkoivat kohti Yhdysvaltoja. Parhaimmillaan Adams pyysi kuriiripassia Rumiantseville aamulla ja sai sen illaksi kotiinsa. Kaikki Adamsin pyytämän passit tarkasteltuna aikana olivat juuri kuriiripasseja, koska hänen oli helppo kirjoittaa kirje tai jokin muu lähetys lähtevän henkilön mukaan, tehden hänestä näin kuriirin.¹²⁹

¹²⁵ Hartley 1999, 42 – 43.

¹²⁶ John Quincy Adamsin päiväkirja 15.8.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_406>; John Quincy Adamsin päiväkirja 17.8.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_406>; John Quincy Adamsin päiväkirja 30.11.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_433>

¹²⁷ Fahrmeir 2000, 101, 107.

¹²⁸ John Quincy Adamsin päiväkirja 22.9.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_415>; John Quincy Adamsin päiväkirja 5.12.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_435>

¹²⁹ John Quincy Adamsin päiväkirja 3.6.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_382>;

Adamsin käyttämät kuriirit eivät olleet siis ammattilaisia, joilla olisi ollut diplomaattinen immuniteetti. He olivat yksityishenkilöitä, jotka sattuiivat olemaan matkalla haluttuun paikkaan. Harvalla maalla oli vielä säännöllistä diplomaattikuriirijärjestelmää, esimerkiksi Iso-Britanniassa oli kuninkaan viestinviejiä, mutta järjestelmä oli kallis ja vain isoimmilla mailla oli varaa siihen. Yhdysvalloille ei varsinkaan ollut varaa tai kykyä ylläpitää Pietariin asti ulottuvaa virallista postiverkostoa, kuriiriverkostosta puhumattakaan. Melkein kaikkien diplomaattien oli kuitenkin turvaututtava lähetyksiensä viemisessä enimmäkseen palvelijoihin, kauppiaisiin, kapteeneihin, ystävällisen maan diplomaatteihin ja luotettaviin ystäviin.¹³⁰ Kuriirien koskemattomuutta koskevia sääntöjä ei ollut vielä sovittu ja sota-aikana se ei olisi edes toteutunut. Lähetysten koskemattomuus pyrittiin kuitenkin varmistamaan erilaisin keinoin, esimerkiksi neutraalia osapuolta käyttämällä ja salakirjoituksella. Lähetystä yritettiin myös piilottaa tekemällä niistä pienemmän kokoisia ja tärkeät viestit lähetettiin useampaan kertaan. Nämä keinot olivat yleisiä kaikilla diplomatiaa harjoittavilla mailla.¹³¹

Tärkein lähetys, jonka Adams lähetti tarkastellulla ajanjaksolla oli Aleksanterin rauhanvälitystarjous. Sen perille pääsyn varmistamiseksi Adams teki myös eniten työtä. Kansleri Rumiantsev tarjoutui antamaan sen vievälle kuriirille passin, josta ilmeni hänen olevan venäläisten kuriiri, tosin tällöin henkilöllä piti olla venäläisten lähetyksiä mukanaan. Näin mahdollisen vangitsemisen riski merimatalla pienentyisi. Halutessaan taata lähetysten koskemattomuuden Adams pyysi kansleria kysymään suurlähettiläs Cathcartilta kirjettä kuriirille, mahdollisten brittitarkastusten varalle. Tähän hän ei tosin suostunut, sanoen brittilaivojen tuskin välittävän hänen kirjeestään, koska ne toimivat omien ohjeidensa ja Iso-Britannian lakien mukaisesti. Lähetysten pysäyttäminen ja lukeminen oli todellinen uhka ja Adamsille tulevia kirjeitä oli usein avattu ja luettu "*british admiralty court of London*" toimesta jo ennen Yhdysvaltojen ja Iso-Britannian sodan alkamista. Jopa diplomaattipostin avaaminen ja lukeminen oli suhteellisen yleistä ajanjaksolle, mitä sota-aika lisäsi. Rauhanvälitystarjouksen lähettämisessä Adams ei käyttänyt itselleen täysin tuntematonta kuriiria vaan konsuli Harrisin veljen-

---

John Quincy Adamsin päiväkirja 7.7.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_393>;
 John Quincy Adamsin päiväkirja 10.7.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_393>;
 John Quincy Adamsin päiväkirja 13.10.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_421>

¹³⁰ Berridge 2009, 99; Black 2001, 84.

¹³¹ Black 2001, 133; Briggs et.al. 2002, 27. Roosen 1976, 130.

poikaa, John Levett Harrisia, joka oli näin ollen luotettavampi ja jolle Adams halusi varmistaa turvallisemman matkan Yhdysvaltoihin.¹³²

Kuriirin lähtö tarkoitti Adamsille pitkiä työpäiviä ja Adams saattoi olla hereillä silloin pitkälle yli puolen yön viimeistellen lähetyksiä.¹³³ Adams ei kuitenkaan ollut ainoa, joka toimitti tietoa Pietarista Yhdysvaltoihin vaan myös konsuli Harris ja monet yhdysvaltalaiskauppiat olivat kirje yhteydessä ulkoministeri Monroeen.¹³⁴ Kuriirien lähteminen ei ollut jokapäiväinen tapahtuma ja muut diplomaatit saattoivat tällöin käydä kysymässä Adamsilta, voisiko kuriiri ottaa heidän kirjeitensä mukaansa. Adams tiedotti itsekin tutuimmille diplomaattikunnan jäsenille, kuten *chevalier* Bezerralle, mahdollisuudesta lähettää lähetyksiä. Jopa kansleri Rumiantsev saattoi pyytää Adamsia viivyttämään kuriirin lähtöä, mikäli tahtoi lähettää Yhdysvaltoihin omia lähetyksiään.¹³⁵ Tietoyhteyksien ollessa hitaita ja epävarmoja, kaikki mahdollisuudet tiedonvälittämiseen täytyi käyttää hyväkseen, jossa hyvät suhteet muihin diplomaatteihin korostuivat.

Lähetyksen lähtiessä kuriirin kanssa matkaan se oli 1800-luvun kulkuyhteyksien armoilla. Tiedonhankinta oli tärkeää, mutta niin oli saadun ja käsitellyn tiedon saaminen eteenpäin oikeille henkilöille. Suurimmaksi ongelmaksi tässä nousivat yhteyksien hitaus ja epävarmuus. Vielä 1800-luvun alussa tieto kulki yhtä nopeasti kuin nopein ratsu pystyi ratsastamaan tai laiva pääsi purjehtimaan. Hitauden lisäksi tiedonkulku oli epävarmaa ja välillä jopa vaarallista. Matka-ajat vaihtelivat tietysti etäisyyden mukaan. Matka Amerikkaan kesti normaalisti kolmisen kuukautta. Adamsin isältä, äidiltä ja veljeltä tulleet kirjeet saapuivat Pietariin 13.7.1812 ja ne olivat päivätty 7.4.1812. Lontoossa 24.7. päivätty kirje saavutti Adamsin 13.8. Atlantti pystyi ylittämään nopeimmillaan n. kuukaudessa, kuten pilottivene Champlain teki tuodessaan tietoa Yhdysvaltojen sodanjulistuksesta Iso-Britannialle. Normaalisti tiedonkulku Atlantti yli kesti paljon pidempään, koska virallinen sodanjulistus ja ulkoministeri

---

¹³² John Quincy Adamsin päiväkirja 21.9.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_415>; John Quincy Adamsin päiväkirja 20.10.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_423>; John Quincy Adamsin päiväkirja 22.10.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_424>

¹³³ John Quincy Adamsin päiväkirja 7.6.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_383>; John Quincy Adamsin päiväkirja 14.6.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_384>; John Quincy Adamsin päiväkirja 17.6.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_385>

¹³⁴ Crosby 1965, 144.

¹³⁵ John Quincy Adamsin päiväkirja 10.8.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_404>; John Quincy Adamsin päiväkirja 19.10.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_423>; John Quincy Adamsin päiväkirja 14.12.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_439>

Monroen 1.7. päivätty kirje saapui Adamsille 4.12.1812.¹³⁶ Sodanjulistuksen saapuminen nopeasti ja erityisesti kauppahuoneen lähettämänä kertoo rahan olleen suurimpana vaikuttimena ripeyteen, koska kauppiaat pyrkivät pelastamaan mahdollisimman monta yhdysvaltalaisista kauppalaivaa brittien takavarikoilta. Näin olisi tapahtunut, jos britit olisivat saaneet sodanjulistuksen tietoonsa ensin ja määränneet kauppa-alukset takavarikoitavaksi. Venäjän ja Ranskan välisen sodan alkamisesta ilmoittanut kuriiri matkasi 650 kilometriä Vilnasta Pietariin 47 tunnissa. Ranskalaisten edetessä syvemmälle Venäjän maaperälle tiedon saapuminen kesti yhä kauemmin, kuten Moskovon takaisinvaltauksen tapahtuessa 19.10.¹³⁷, saapui uutinen Pietariin 27.10.¹³⁸ Tosin nopeimmillaan matka Moskovasta Pietariin kesti 36 tuntia, kuten keisari Aleksanteri oli tehnyt, mutta keisarina hänen ei tarvinnut pysähtyä välillä oleville lukuisille tiepuomeille tai miettiä hevosten vaihtoa.¹³⁹ Tiedonkulun vaikeudet ulottuivat myös venäläisiin, koska kansleri Rumiantsev valittelee Iso-Britanniasta saamiensa uutisten vähäisyyttä ja epäsäännöllisyyttä 10.12.1812, jolloin viimeisin tieto Lontoosta oli saapunut 3.11.¹⁴⁰ Tiedonkulun haavoittuvuus oli selkeästi ongelma kaikille, jotka joutuivat tietoa välittämään tai vastaanottamaan.

Sää teki matkasta epävarman, koska purjelaivat tarvitsivat sopivat olosuhteet purjehtiakseen. Eräs Adamsin kuriirina toimineelle Jackson of Newbury-Port, ei päässyt lähtemään päiviin Kronstadtin satamasta, Pietarin edustalla olevalta saarelta, epäsuotuisten tuulten takia. Vaaralliseksi taas matkan tekivät haaksirikot, joiden uhriksi Harrisin veljenpoikakin joutui marraskuussa, selviten kuitenkin turvallisesti maihin Ruotsiin ja jatkaen siitä maitse Göteborgiin.¹⁴¹ Näiltä ongelmilta ei välttynyt yksikään matkustaja 1800-luvun alussa, vaan monesti matka viivästyi tai pahimmassa tapauksessa tyssäsi kokonaan myrskyyn merellä tai hevoscärryn kaatumiseen tiellä.¹⁴² Loppusyksystä Itämeren jäädyttyä Pietarista tuli eristyksissä oleva kau-

¹³⁶ John Quincy Adamsin päiväkirja 6.8.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_404>; John Quincy Adamsin päiväkirja 4.12.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_435>

¹³⁷ Adams 1998, 374 – 375.

¹³⁸ John Quincy Adamsin päiväkirja 28.6.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_390>; John Quincy Adamsin päiväkirja 13.7.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_395>; John Quincy Adamsin päiväkirja 13.8.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_405>; John Quincy Adamsin päiväkirja 27.10.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_426>

¹³⁹ Hartley 1999, 158.

¹⁴⁰ John Quincy Adamsin päiväkirja 10.12.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_438>

¹⁴¹ John Quincy Adamsin päiväkirja 17.10.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_422>;

John Quincy Adamsin päiväkirja 5.11.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_427>

¹⁴² Black 2001, 82 – 83.

punki, jonne saapui entistä vähemmän uutisia ennen kevättä, jolloin Kronstadt taas vapautui jäätä.¹⁴³

Hitaat ja epävarmat viestiyhteydet antoivat diplomaateille suuren itsenäisyyden. Toisin kuin nykyisin, nopeiden viestiyhteyksien helpottaessa vieraisissa maissa olevien diplomaattien valvomista ja ohjaamista, Adams tiesi, mikäli hän kysyisi neuvoa Washingtonista, tiedonkulussa kestäisi ainakin puolivuotta. Tästä syystä hän joutui tekemään päätöksiä, joita hänellä ei ohjeittensa mukaan olisi ollut valtuuksia tehdä.¹⁴⁴

Tiedonkerääminen, sen analysoiminen ja välittäminen olivat diplomaatille erittäin tärkeitä tehtäviä, jotka olivat monesti hänen suurimpia haasteitansa. Säännöllisten lähetysten saaminen Yhdysvaltoihin saattoi olla Adamsille vain haave, mutta kuitenkin hän pyrki toteuttamaan tätä velvollisuuttaan niin hyvin kuin vallitsevat olosuhteet hänen sallivat. Ne sallivat hänelle kuitenkin suuren itsenäisyyden Pietarissa toimimisella sekä tarpeen analysoida uutta tietoa ja ennakoita tulevia tapahtumia.

4. Adams Yhdysvaltojen kaupan edistäjänä ja suojelijana sekä muut yhteydet Pietarissa

4.1 Kauppiaat, kapteenit ja Pietarin yhdysvaltalainen yhteisö

Adamsin tehtävä Yhdysvaltojen kaupan suojelijana ja edistäjänä tarkoitti hänen luonaan vierailleen paljon kauppiaita ja laivojen kapteeneja. Suurin osa Adamsin tapaamista henkilöistä oli kauppiaita. Yhdysvaltalaisia oli alkanut saapua Pietariin 1800-luvun alussa ja varsinkin vuosina 1810 ja 1811 heitä saapui runsaasti kaupunkiin paikkaamaan vuonna 1807 alkaneen Venäjän ja Iso-Britannian sodan synnyttämää aukkoa, jonka britit jättivät.¹⁴⁵ Kauppiaat myös muodostuvat suurimman osan Pietarin yhdysvaltalaisyhteisöstä vuonna 1812, joiden illanviettoihin Adams osallistui ja järjesti välillä heille itsekkin illallisia ja illanviettoja.¹⁴⁶ Tosin Pariisissa 1770- ja 1780-luvuilla Yhdysvaltojen lähettiläänä ollut Benjamin Franklinin kutsui yh-

¹⁴³ Nagel 1997, 191.

¹⁴⁴ Nickels 2003, 31. Bemis 1949, 184 – 186.

¹⁴⁵ Saul 1991, 59 – 60.

¹⁴⁶ John Quincy Adamsin päiväkirja 30.6.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_391>; John Quincy Adamsin päiväkirja 5.10.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_419>

dysvaltalaisia syömään luoksensa joka sunnuntai, joten siihen verrattuna Adams kutsui maanmiehiään päivällisille harvoin.¹⁴⁷ Kauppiaiden lisäksi hänen luonaan kävi runsaasti yhdysvaltalaisen kauppalaisten kapteenien, jotka saattoivat pyytää neuvoja tai apua ongelmiinsa. Moni yhdysvaltalainen tuli myös näyttäytymään Adamsin luona pian saavuttuaan Pietariin.¹⁴⁸ Monesti diplomaatin odotettiin tutustuttavan uusi tulokas paikalliseen yhteisöön ja jopa hoviin, mutta suurin osa Pietariin tulevista yhdysvaltalaisista oli kauppiaita ja näin he pääsivät osaksi yhteisöä edustamiensa kauppahuoneiden kautta.¹⁴⁹

Kauppiat olivat enimmäkseen väliaikaisia tai kausiluontoisia yhdysvaltalaisen kauppahuoneiden edustajia Pietarissa tai Venäläisten yhtiöiden yhteistyökumppaneita, jotka myös keräsivät ja lähettivät tietoa takaisin Yhdysvaltoihin.¹⁵⁰ Kaupan kausiluontoisuuden takia monet Adamsin kuriireista olivat Pietarista pois lähteviä kauppiaita, jotka kävivät Adamsin luona kysymässä kuriiripassia taatakseen itselleen nopean passin saannin ja turvallisemman matkan kotiin.¹⁵¹ Ongelmatilanteissa yleensä Adamsin luokse tultiin hakemaan tietoa ja tukea. Nämä kuuluvat diplomaatin epävirallisiin tehtäviin, joihin kuului oman maan kansalaisten huolehtiminen ja osallistuminen sen tapahtumiin.¹⁵² Kauppiaiden erityisesti oli hyvä olla hyvissä väleissä maan virallisen lähettilään kanssa, koska hänellä oli suorat yhteydet kauppaministeriin ja kansleriin, jotka pystyivät monesti käyttämään vaikutusvaltaansa ongelman ratkaisemiseksi. Neuvoja pyydettiin erityisesti heinäkuun lopulla ja elokuun alussa poliittisen tilanteen alkaessa kärjistymään Yhdysvaltojen ja Iso-Britannian välillä ja lopulta tiedon sodanjulistuksesta saavuttaessa Pietarin kauppiat tulivat ryhmissä Adamsin luokse.¹⁵³ Adams oli lähettiläänä Pietarin yhdysvaltalaisyhteisön keskiössä, varsinkin kun siihen voimakkaasti vaikuttavia tapahtumia tuli ilmi. Avunpyynnöt ulottuivat myös virallisten asioiden ulkopuolelle, kuten esimerkiksi kauppias Woodwardin lähtiessä pois ja jättäessä maksamatta velkojaan kauppias Graylle, kauppias Montréal kävi Adamsin luona pyytämässä häntä kirjoittamaan Woodwardille ja suostutella hänet maksamaan velkansa. Adams suostui pyyntöön antamalla Montrealille kirjeen, jossa pyysi Woodwardia suostumaan vaatimuksiin.¹⁵⁴ Diplomaatit eivät myöskään

---

¹⁴⁷ Dull 1982, 42.

¹⁴⁸ John Quincy Adamsin päiväkirja 8.6.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_384>; John Quincy Adamsin päiväkirja 23.7.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_398>

¹⁴⁹ Black 2001, 103.

¹⁵⁰ Saul 1991, 60.

¹⁵¹ John Quincy Adamsin päiväkirja 17.7.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_396>

¹⁵² Black 2001, 102 – 103.

¹⁵³ John Quincy Adamsin päiväkirja 21.7.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_397>; John Quincy Adamsin päiväkirja 6.8.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_403>

¹⁵⁴ John Quincy Adamsin päiväkirja 19.9.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_414>

auttaneet vain kaupallisissa asioissa, vaan käyttivät harkintansa mukaan vaikutusvaltaansa auttaakseen maanmiehiään ja välillä jopa muitakin.¹⁵⁵ Tehtävät ulottuivat siis niin pitkälle kuin diplomaatti itse halusi niitä viedä.

Kauppiaita ja kauppahuoneiden edustajia Adams tapasi ajanjaksolla lähes 150 kertaa, mikä tekee heistä ylivoimaisesti suurimman yksittäisen ryhmän Adamsin tapaamisissa. Eniten hän oli tekemisissä kauppiaiden Fisher, Lewis, Plummer, Montréal ja Redwood, joita hän tapasi jokaista yli kymmenen kertaa tarkasteltuna ajanjaksona, Montréalin jopa yli 30 kertaa (ks. Taulukko 3). Kaikki tapaamiset kauppiaiden kanssa eivät kuitenkaan liittyneet vain heidän auttamiseensa. Ainakin muutama kauppias oli läheisemmissä tekemisissä Adamsin kanssa, esimerkiksi Montréal kävi monesti Adamsin luona kertomassa tuoreimpia uutisia ja Fisher lähetti hänelle ampumiaan lintuja lahjaksi. Kauppiasta Fisher ja Lewis olivat jopa Adamsin seurana hänen tyttärensä jälkeen.¹⁵⁶ Henkilökemiat ja verkostoituminen määritteli loppujen lopuksi paljon, kenen kanssa vietettiin aikaa ja ketä autetaan helpommin. Tutustumisen ja toistensa kanssa toimimista helpottivat todennäköisesti myös monen kauppiaan olevan kotoisin Uudesta-Englannista, paikasta josta suurin osa Yhdysvaltojen ja Venäjän kauppa hoidettiin ja samasta paikasta, josta Adams itsekin oli kotoisin.¹⁵⁷ Adams oli jopa saapunut Pietariin vuonna 1809 kauppahuoneen omistavan bostonilaiskauppiaan laivalla.¹⁵⁸

Toinen tärkeä ryhmä, jonka kanssa Adams oli tekemisissä, olivat kapteenit. Yhdysvaltalaisia kauppa-aluksia oli saapunut yhä enemmän vuoden 1807 jälkeen Pietariin samasta syystä kuin kauppiaitakin, paikkaamaan brittien Venäjän kauppaan jättämä tila.¹⁵⁹ Monet kapteenit kävivät kysymässä passia Venäjältä lähtemistä varten, mutta se ei ollut ainoa syy miksi kapteenit olivat yhteyksissä Adamsiin. Kapteenit pyysivät monesti ongelmatilanteissa Adamsia käyttämään yhteyksiänsä ylempiin venäläisiin virkamiehiin ja saadakseen näin apua. Napoleonin sotien aikana tuoreen tiedon saaminen oli ehdotonta, johtuen jatkuvasti muuttuvasta markkinatilanteesta, kauppasulkujen asettamista ja takavarikointiuhasta.¹⁶⁰ Tätä tietoa tulivat hakemaan, avun lisäksi, kauppiat ja kapteenit. Adams auttoi kapteeneja tällä tavoin, mikäli katsoi,

¹⁵⁵ Roosen 1976, 172 – 173.

¹⁵⁶ John Quincy Adamsin päiväkirja 16.9.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_413>; John Quincy Adamsin päiväkirja 2.10.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_418>; John Quincy Adamsin päiväkirja 11.11.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_429>

¹⁵⁷ Ahonen 2005, 182.

¹⁵⁸ Saul 1991, 51.

¹⁵⁹ Saul 1991, 55 – 56.

¹⁶⁰ Ahonen 2005, 182.

ettei Venäjän maan lakeja oltu rikottu ja antoi tarkempia ohjeita, jos niitä oli. Tässä asiassa Adams oli ehdoton, joidenkin kapteenien harmiksi, eikä suostunut pettämään Venäjän hallitusta. Tällaiset tapaukset liittyivät monesti, kuten kapteeni Hillardin kohdalla, takavarikoituun alukseen ja lastiin, joka rikkoi Venäjän lakeja. Toinen syy oli epäily salakuljetuksesta.¹⁶¹ Varsinkin ennen Ranskan ja Venäjän välisen sodan alkua moni Yhdysvaltalaisalus takavarikoitiin niiden rikkoessa mannermaasulkemusta salakuljettamalla brittiläisiä tuotteita Venäjälle. Luonnollisesti tämä loppui sodan jälkeen ja ennen sitäkin Adams antoi konsuli Harrisin hoitaa salakuljetukseen liittyvät asiat.¹⁶² Vastaavasti avunpyynnöissä, joissa Adamsin mielestä henkilö oli kokenut vääryyttä, käytti hän vaikutusvaltaansa ja pyysi apua asiaan esimerkiksi kauppaministeri Gourievilta, joka auttoi selvittämään tilanteen aina pyydettyä.¹⁶³ Tilanne olisi voinut olla toinen, jos Yhdysvaltojen rooli Venäjän kaupassa olisi ollut pienempi.

Taulukko 3. Adamsin eniten tapaamat kauppiat ja muut kauppiat sekä kaikki tavatut kapteenit 1.6.1812 – 13.1.1813:

	Fisher	Lewis	Plummer	Montréal	Redwood	Muut kauppiat	Kapteenit
Kesäkuu	4	1	2	8		22	5
Heinäkuu	3	4	6	5	2	22	14
Elokuu	4	4	4	4	3	24	9
Syyskuu	2	3		3		7	4
Lokakuu	1	3	2	5	4	17	1
Marraskuu		2	1	2	1	7	1
Joulukuu			3	2		6	
Tammikuu			1	2		9	1

Lähde: John Quincy Adamsin päiväkirja numero 28,

<http://www.masshist.org/jqadiaries/diaries.cfm#28>

¹⁶¹ John Quincy Adamsin päiväkirja 7.7.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_393>; John Quincy Adamsin päiväkirja 20.7.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_397>; John Quincy Adamsin päiväkirja 27.7.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_400>; John Quincy Adamsin päiväkirja 31.7.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_402>

¹⁶² Crosby 1965, 257 – 259.

¹⁶³ John Quincy Adamsin päiväkirja 29.7.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_400>; John Quincy Adamsin päiväkirja 30.7.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_401>

Adams tapasi kapteeneja yhteensä 35 erillistä kertaa (ks. Taulukko 3), joista vain kuusi tapaamista sijoittuu 4.9.1812 jälkeiselle ajalle. Erityisesti heinäkuun lopulla on piikki tapaamisissa. Tämä tietysti johtuu tiedon Yhdysvaltojen sodanjulistuksen saapumisesta Pietariin ja kapteenien tullessa kysymään neuvoa Adamsilta. Yleensä kapteenien ongelmat liittyivät tulliviranomaisiin, kuten kapteenin Knoxin tapaus (ks. kpl. 3.4). Toinen tapaus sattui kapteeni Phelpsille heinäkuussa, jolloin hän tuli pyytämään apua Adamsilta, koska hänen rahtinsa oli määrätty pakkolunastukseen. Adams lupasi tiedustella asiaa Gourievilta, joka antoi heti käskyn lopettaa pakkolunastus.¹⁶⁴ Byrokratian suuri määrä Venäjällä haittasi paljon yhdysvaltalaiskauppiaita ja –kapteeneja, koska puutteellisesti täytetyt laivapaperit saattoivat hidastaa merkittävästi tulliviranomaisten toimintaa ja lastin takavarikointi tapahtui yleensä pienistäkin poikkeamista rahtikirjassa.¹⁶⁵ Tulliviranomaisten toiminnan käydessä kestävämmäksi, otettiin viimeistään yhteyttä Adamsiin.

Kaikki tapaukset eivät kuitenkaan olleet kapteeneja tai kauppiaita vaan tavalliset merimiehet saattoivat käydä Adamsin luona pyytämässä apua. Kesäkuussa Monticello nimisestä aluksesta, joka oli takavarikoitu brittituotteiden salakuljetuksesta, tuli tapaamaan Adamsia musta merimies nimeltään Charles Drew, vastoin konsuli Harrisin määräyksiä. Adams puhuu hänestä seuraavasti: *”Drew is only a common sailor, but who has an intelligence above his condition, and a stubborn perseverance in the pursuit of his right which has been very thoroughly tried and without which he certainly would have been denied of it.”*¹⁶⁶ Hän ei ollut saanut luvattua palkkiotansa, josta Adams tiedusteli Harrisilta ja jonka hän lupasi hoitaa Monticellon merimiehille. Ei ole tiedossa saivatko Monticellon merimiehet palkkioitansa.¹⁶⁷ Adams puuttui harvoin tämän kaltaisiin tehtäviin lähettiläänä, jättäen ne konsulille ja keskittyen itse yleensä hovin tasolla toimimiseen, mutta selkeästi Drewn ja muiden merimiesten kokema epäoikeudenmukaisuus sai hänet ajamaan hänen ja muiden merimiesten asiaa.

Tapaukset osoittavat, että Adams pystyi auttamaan yhdysvaltalaisia maamiehiään heidän kohdatessa ongelmia Venäjällä. Tosin varsinkin sodanjulistuksen tultua Adams oli itsekin vaikeuksia saada uusia ja totuudenmukaisia uutisia yhdysvalloista, joten hänen oli vaikea antaa

¹⁶⁴ John Quincy Adamsin päiväkirja 27.7 ja 29.7.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_400>; John Quincy Adamsin päiväkirja 30.7.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_401>

¹⁶⁵ Ahonen 2005, 121.

¹⁶⁶ John Quincy Adamsin päiväkirja 9.7.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_393> ja <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_394>

¹⁶⁷ Crosby 1965, 240 – 241.

maanmiehilleen neuvoja, joiden tiesi varmasti toimivan. Monet kauppiaiden ja kapteenien tapaukset, joissa he pyysivät Adamsilta apua, voidaan tiivistää seuraavasti: mikäli piti hoitaa asioita venäläisten ylempien virkamiesten kanssa tai käyttää muuten lähettilään arvovaltaa, silloin pyydettiin Adamsin apua. Muut kauppaan liittyvät asiat olivat konsuli Harrisin tehtäviä.

4.2 Konsuli Levett Harris ja Adams

Yhdysvaltojen Venäjän kauppaan liittyen merkityksellinen henkilö oli Pietarin Yhdysvaltojen konsuli Levett Harris. Hänen tehtäviinsä kuului vuoden 1792 konsuliohjesääntöjen mukaan: vastaanottaa valitukset tai ilmoitukset koskien Yhdysvaltojen laivaliikennettä; ottaa tilapäisesti haltuunsa ulkomailta kuolleiden yhdysvaltalaisien omaisuus, jos heillä ei ollut lainmukaista edustajaa paikalla, ja tiedottaa ulkoministerille kansalaisen kuolemasta; ottaa vastuu vaikeuksiin joutuneista yhdysvaltalaisista laivoista ja pyrkii pelastamaan ne ja niiden rahat, kunnes omistajat voivat ottaa vastuun niistä itse; ja kerätä maksuja lausuntojen ottamisesta sekä jäämistön hallussa pitämisestä ja perunkirjoituksesta. Suurin ero konsulin ja diplomaatin tehtävissä oli konsulien lain kuvaamissa juridisissa velvollisuuksissa koskien notaarisia toimia, jäämistöjä ja poliisitoimintaan verrattavissa olevaan valtaan suhteessa yhdysvaltalaisiin laivanomistajiin ja niiden kapteeneihin. Diplomaateilla ei näitä velvollisuuksia tai oikeuksia ollut, ja mikäli lähettiläällä ja konsulilla syntyi kiistaa koskien konsulitehtäviä, ohitti konsulin kanta asiaan lähettilään. Järjestely salli kuitenkin lähettiläiden keskittymisen omiin tehtäviinsä.¹⁶⁸ Yhdysvaltojen diplomaatti- ja konsulipalvelut toimivat vuoteen 1924 asti erillisinä. Diplomaatin ja konsulin ero oli selvä toisellakin tavalla, koska lähettiläät osoitetaan hoviin, jossa hoitivat maiden välisiä suhteita, johon kuuluivat rajoja koskevat asiat, liittolaisuudet, sodat ja rauhat. Konsulit taas eivät hoitaneet diplomaattisia velvollisuuksia, vaan kauppayhteyksiä oman ja isäntämaan välillä, yleensä satamakaupungeissa, joissa kaukokauppa tapahtui. 1700- ja 1800-luvuilla tämä tarkoitti kaupan johtamista allekirjoittamalla asiakirjoja, jotka koskivat vientitavaran arvon todentamista, laivan lastiluettelon todistamista, tarjota kapteeneille heille tärkeitä papereita, erotettujen merimiesten valvomista, merionnettomuuteen joutuneiden merimiesten ja omistajien suojeleminen sekä ulkomailta olevien yhdysvaltalaisien oikeuksien ja edun

---

¹⁶⁸ Bolkhovitinov 1975, 115; Kennedy 1990, 22; Saul 1991, 37.

valvominen.¹⁶⁹ Adams delegoi paljon asioita Harrisille, jotka hän katsoi kuuluvan konsulin tehtäviin, vaikka Adams olikin Venäjän ja Yhdysvaltojen kaupan edistäjänä, hoiti hän tätä tehtäväänsä korkeiden venäläisten virkamiesten ja keisarin suuntaan, Harrisin keskittyessä käytäntöön liittyen tehtävien hoitamiseen. Osa passiasioista kuului myös Harrisille, koska Adams ohjasi erään yhdysvaltojen kansalaisen passihakemuksen, jotta hän pääsisi Riiasta Pietariin.¹⁷⁰

Huolimatta tarkasta rajasta Adamsin ja Harrisin työtehtävien välillä sekä ettei Adams valvonut Harrisin toimia Pietarissa ollessaan, olivat he yhteyksissä toisiinsa säännöllisesti. Adams tapasi Harrisia kotitaloutensa ulkopuolella olevista henkilöistä ylivoimaisesti eniten ja he viettivät myös työasioiden ulkopuolella runsaasti aikaa toistensa kanssa. Yleensä Harris oli se joka tuli käymään Adamsin luona, välillä monta kertaa päivässä. Harris kävi monesti Adamsin luona kertomassa tuoreita uutisia, erityisesti sotatapahtumista, saapuen monesti heti kun tuorein selonteko oli ilmestynyt. Harrisilla oli omat tietolähteensä, joilta saamiensa tietoja kertoi Adamsille suullisesti tai lähetti saamiensa sanomalehtiä. Harris raportoi Adamsin tavoin ulkoministeri Monroelle Venäjällä tapahtuvista asioista, mutta myös Adamsin toimista.¹⁷¹ Konsulit keräsivät tietoa kauppiailta ja laivoilta, joiden kanssa he olivat paljon tekemisissä ja kaikki tieto oli tärkeää vastaanottavalle ulkoministerille, jolloin jokainen käyttökelpoinen tietokanava otettiin käyttöön.¹⁷²

Tapaamisia, jolloin Harris tulee Adamsin luo, on ainakin 40. Lisäksi Adamsin vierailut Harrisin luona, tapaamiset kävelyllä, illallisilla sekä erilaisissa tapahtumissa nostavat tapaamisten määrää usealla kymmenellä (ks. Taulukko 4). Näiden lisäksi tulevat myös kirjeitse tapahtunut yhteydenpito. Harrisilla oli siis tärkeä rooli Adamsin elämässä Pietarissa, niin virallisissa tehtävissä kuin yksityisissä tapahtumissa.¹⁷³ Harris oli myös Adamsin syyskuussa kuolleen tyttären kummi ja kävi kuolinpäivänä kahdesti Adamsin luona tarjoamassa apunsa. Hän oli myös Adamsin seurana tyttären haudalla hautajaisissa.¹⁷⁴ Voidaan siis katsoa Harrisin kuuluneen

¹⁶⁹ Carroll 2005, 21 – 22; Loeffler 1998, 14.

¹⁷⁰ John Quincy Adamsin päiväkirja 21.8.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_407>; John Quincy Adamsin päiväkirja 8.1.1813, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_445>

¹⁷¹ John Quincy Adamsin päiväkirja 10.8.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_404>

¹⁷² Black 2001, 139 – 140.

¹⁷³ Tilasto

¹⁷⁴ John Quincy Adamsin päiväkirja 15.9.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_413>; John Quincy Adamsin päiväkirja 17.9.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_413>

hänen lähipiiriinsä, jonka kanssa Adams pystyi keskustelemaan vapaasti asioista. Harris hoiti myös Adamsin tehtäviä, hänen ollessa estynyt, koska Adamsilla ei ollut mukanaan nuorempaa diplomaattia varamiehenään.¹⁷⁵ Varsinkin isoimmilla mailla oli tapana liittää mukaan vanhemman diplomaatin mukaan nuorempia diplomaatteja, mutta Yhdysvaltojen ollessa vaikutusvallaltaan pienempi, ja todennäköisesti myös kustannusten takia, Adamsilla ei ollut mukanaan *attaché*.¹⁷⁶

Taulukko 4. Adamsin tapaamiset konsuli Levett Harrisin kanssa 1.6.1812 – 13.1.1813:

	Levett Harris
Kesäkuu	11
Heinäkuu	8
Elokuu	8
Syyskuu	8
Lokakuu	9
Marraskuu	5
Joulukuu	5
Tammikuu	5

Lähde: John Quincy Adamsin päiväkirja numero 28,

<http://www.masshist.org/jqadiaries/diaries.cfm#28>

Toisin kuin diplomaatit, konsulit eivät saaneet palkkaa hallituksilta vaan palkkioina toimittamistaan eri palveluksista. Yleensä nämä palkkiot eivät olleet tarpeeksi suuria antamaan elantoa, joten konsulit hoitivat monesti tehtäviään toisen työn ohella, usein tämä tarkoitti kauppianaan toimimista.¹⁷⁷ Näin teki myös Harris, joka oli ollut Pietarissa vuodesta 1803 lähtien ja pystynyt luomaan varsin laajan kontaktiverkoston ja keräämään itselleen jonkin verran varallisuutta. Hänellä oli yhteyksiä jopa niinkin korkeisiin tahoihin kuin kansleri Rumiantseviin, jonka luona kävi vierailuilla.¹⁷⁸ Harris järjesti myös useita illallisia, joihin Adams osallistui välillä, ja joissa saattoi olla kauppiaiden ja kauppahuoneiden edustajien lisäksi venäläisiä vieraita. Näillä illallisilla saattoi olla paikalla jopa Venäjän ylhäisaatelistoa, kuten esimerkiksi

¹⁷⁵ John Quincy Adamsin päiväkirja 21.10.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_423>
John Quincy Adamsin päiväkirja 25.11.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_432>

¹⁷⁶ Berridge 2009, 38.

¹⁷⁷ Carroll 2005, 21 – 22; Loeffler 1998, 14.

¹⁷⁸ John Quincy Adamsin päiväkirja 27.10.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_426>

prinssi Koslofsky, joka oli nimitetty Venäjän lähettilääksi Sardiniaan.¹⁷⁹ Harris oli erittäin tärkeässä ja potentiaalisesti rahakkaassa asemassa Pietarissa, koska hän pystyi myöntämään lisenssejä, alkuperän varmistuksia ja muita papereita sallimaan lastauksen Yhdysvaltoihin menevien ja sieltä tulevien laivojen lasteille.¹⁸⁰ Samalla kauppiaat ja monet muut tahtoivat olla hyvissä väleissä hänen kanssaan, koska hänellä oli valta hankaloittaa kaupankäyntiä. Tässä mielessä Harrisilla oli laajemmat suhteet niin venäläisiin kuin yhdysvaltalaisiin kauppiaisiin kuin Adamsilla.¹⁸¹ Tiedonhankinnan kannalta Harris oli Adamsille erittäin tärkeä tietolähde, jonka pitkä kokemus Venäjältä oli hyödyksi Adamsille

Adams ja Harris olivat läheisissä tekemisissä toisiinsa, mutta tarkasteltuna aikana heidän välillään oli avoimia riitoja liittyen Harrisin liiketoimien ja konsulin tehtävien yhteensovittamiseen. Toimiessaan samaan aikaan konsulina ja voittoa tavoittelevana kauppiana, hän sotkeutui salakuljetukseen Iso-Britanniasta Venäjälle, josta Adams sai Pietarissa ollessaan viitteitä, mutta ei reagoinut niihin kovin voimallisesti.¹⁸² Yksi tällainen Adamsin puuttuminen Harrisin tehtävien hoitoon liittyi Monticellon tapaukseen kesäkuussa 1812, jossa Adams nosti epäilynsä Harrisin osallisuudesta salakuljetukseen. Tästä kimpaantuneena Harris sanoi Adamsille: *”from this moment Sir, all relations between you and me, have entirely ceased”*. Tosin jo samana iltana Harris alkoi korjata välirikkoa ja lopulta he tekivät sovinnon.¹⁸³ Näin selkeistä viitteistä Harrisin konsulin aseman väärinkäytöstä huolimatta Adams ei aloittanut tarkempia tutkintoja hänen toimistaan.

Tarkasteltuna ajanjaksona Adams antoi Harrisille varsin vapaat kädet toimia Pietarissa, tosin hänellä ei ollut juridista oikeutta vaikuttaa tämän työskentelyyn. Huolimatta, joistakin ongelmista Harrisin ja Adamsin välillä, Adams tukeutui monessa asiassa Harrisin, niin virallisissa tehtävissään kuin yksityiselämässään.

---

¹⁷⁹ John Quincy Adamsin päiväkirja 29.9.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_416>; John Quincy Adamsin päiväkirja 5.10.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_419>; John Quincy Adamsin päiväkirja 13.1.1813, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_446>

¹⁸⁰ Kennedy 1990, 45.

¹⁸¹ John Quincy Adamsin päiväkirja 10.8.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_404>; John Quincy Adamsin päiväkirja 23.9.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_415>; John Quincy Adamsin päiväkirja 21.10.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_423>

¹⁸² Crosby 1965, 213 – 214.

¹⁸³ John Quincy Adamsin päiväkirja 3.6.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_382>

4.3 Höyryveneitä Pietariin ja muita yhteyksiä

Yhdysvaltojen ja Venäjän kaupan edistämisen lisäksi Adamsin velvollisuuksiin kuului maiden välisten kulttuurisuhteiden edistäminen. Suhteiden edistäminen ja yhdysvaltalaisien etujen ajaminen Venäjän markkinoilla ei loppunut vuoden 1812 sotien takia. Näin ollen Adamsilla oli tapaamisia ja yhteyksiä, joita ei voida pitää diplomaatin virallisiin tehtäviin kuuluvina. Diplomaatin oletettiin kuitenkin hoitavan erilaisia tehtäviä, jotka voidaan nähdä lähinnä yksityisinä. Kulttuuri- ja tiedevaihdon seurauksena esimerkiksi Venäjän Yhdysvaltojen lähettiläs Andrei Dashkov lähetti kansleri Rumiantseville tietoa yhdysvaltain maataloudesta ja uusimmista keksinnöistä. Adamsille suurin osa näiden suhteiden hoitamisesta liittyi yhdysvaltalaisien intresseihin Venäjällä ja tai venäläisten intresseihin Yhdysvalloissa.¹⁸⁴

Merkittävä tiedeyhteistyön kannalta oli Adamsin rooli uuden teknologian tuomisessa Venäjälle, hänen ajaessaan Robert Fultonille yksinoikeutta rakentaa höyryveneitä Pietarissa. Fulton oli kirjoittanut asiasta Adamsille, joka alkoi tiedustella oikeuksien saamisesta kansleri Rumiantsevilta. Tosin patentit Venäjällä pystyi myöntämään vain keisari, mutta Adamsilta puuttuessa suora kontakti häneen, täytyi asiassa toimia kanslerin kautta. Adams selitti Rumiantseville höyryveneiden ajatuksen ja sanoi uskovansa keksinnöstä olevan paljon apua Pietarin ja Kronstadtin väliseen liikennöintiin eli Adams ”lobbasi” Fultonin keksintöä Venäjän valtaelitykselle. Protokollan mukaisesti keksijältä piti ensin saada tiivistelmän, jonka pystyi meriministerin konsultoinnin jälkeen esittelemään keisarille. Keisari suostui asiaan pienin muutoksin, josta Rumiantsev ilmoitti asiasta järjestämillään illallisilla.¹⁸⁵ Ranskassa oli jo käytössä moderni patenttisysteemi vuodelta 1791, mutta Venäjälle vain keisarilla oli valta myöntää patentit. Fulton ei ollut ainoa, joka varmisti patenteja höyryveneille Euroopassa 1800-luvun alussa, ja Fultonkin oli pyytänyt yksinoikeutta höyryveneiden rakentamiselle Venäjän lisäksi Ranskasta ja Hollannista.¹⁸⁶

Adamsia konsultoitin silloin kun haluttiin tietää Yhdysvaltojen oloista ja tavoista, kuten Tarton yliopiston¹⁸⁷ professori Neumann, joka kävi tapaamassa ja kysymässä neuvoja Adamsilta, halutessaan lähteä Yhdysvaltoihin. Siellä hän toivoi pystyvänsä harjoittamaan lakia tai me-

¹⁸⁴ Black 2001, 102 – 103; Bolkhovitinov 1975, 334 - 335.

¹⁸⁵ John Quincy Adamsin päiväkirja 15.10.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_421> ja <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_422>; John Quincy Adamsin päiväkirja 2.11.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_427>

¹⁸⁶ Adams 2006, 74; Briggs et al. 2002, 128; Sutcliffe 2004, 197.

¹⁸⁷ Adams käyttää päiväkirjassaan Tarton saksalaista nimeä *Dorpat*.

nemään yksityistutoriksi nuorelle herrasmiehelle. Adams vastasi näihin toiveisiin totuudenmukaisesti, ettei uskonut niiden olevan realistisia Yhdysvaltojen erilaisten lakien ja tapojen takia, mutta lupasi kuitenkin auttaa, jos professori päättäisi lähteä Amerikkaan. Hänestä ei sen jälkeen ole merkintöjä.¹⁸⁸

Kulttuuriyhteyksien puolesta Adamsin tapaamista henkilöistä merkittävin oli kirjailija Germaine de Staël, joka oli aikakauden kiihkeä Napoleonin arvostelija ja joutunut tämän takia lähtemään maanpakoon Ranskasta. Hän vietti vuonna 1812 yhteensä kahdeksan viikkoa Pietarissa, jonka aikana Adams tapasi hänet kaksi kertaa kutsuttuna vieraana.¹⁸⁹ Hän jopa tapasi Iso-Britannian suurlähettilään lordi Cathcartin ensimmäisen kerran de Staëlin luona, koska hän oli Adamsin mukaan suurin näkemänsä brittien asian kannattaja ja näin ollen tuore suurlähettiläs oli myös kutsuttu hänen luokseen. Virallinen syy tapaamisiin oli Yhdysvaltoihin liittyvä asia, koskien de Staëlin maaomistuksia Pohjois-Amerikassa ja varoihinsa yhdysvaltalaisissa rahastoissa ja tiedusteli miten hän voisi jatkaa koron saamista Englannista sodan takia. Adamsin rooli Yhdysvaltojen virallisena edustajana ja asiantuntija oli nimellisesti tapaamisen syynä, tosin keskustelu kääntyi nopeasti sotaan, joka Adamsin mukaan oli paronittarelle mielenkiintoisempi aihe.¹⁹⁰ Keskustelutaito ja seurassa oleminen eivät olleet diplomaatille vain hyödyllisiä taitoja, vaan myös osa herrasmiehenä olemista, josta oli hyötyä niin virallisten kuin epävirallisten tehtävien hoitamisessa.¹⁹¹

Kaikki hänen tapaamansa ulkopuoliset henkilöt, joista Adams mainitsee päiväkirjoissaan, eivät suinkaan olleet ylempään luokkaan tai älymystöön kuuluvia, kuten tsaarin palveluksessa ollut yhdysvaltalainen musta mies, nimeltään Cloude Gabriel. Ei ollut tavatonta, että tsaarin palveluksessa oli mustia ihmisiä, koska Adamsin Bostonista mukana tullut musta palvelija Nelsonkin oli siirtynyt hänen palveluksestaan keisarin hoviin. Ilmeisesti he olivat haluttuja hovissa eksoottisuutensa takia.¹⁹² Gabriel oli tullut Adamsin luokse kertomaan tarinansa, kun hän oli käynyt hakemassa perheensä Yhdysvalloista Pietariin. Ennen matkaa keisari oli määrännyt hänen pitämään hovin koristeltua pukua ja sapelia. Gabrielin oli joutunut ottamaan ne kuitenkin pois matkan aikana, koska häntä oli pilkattu ja jopa lyöty niiden takia Yhdysvallois-

¹⁸⁸ John Quincy Adamsin päiväkirja 28.7.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_400>; John Quincy Adamsin päiväkirja 31.7.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_402>

¹⁸⁹ Herold 1958, 221, 424.

¹⁹⁰ John Quincy Adamsin päiväkirja 6.9. ja 7.9.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_411>

¹⁹¹ Balck 2001, 98 – 99.

¹⁹² Nagel 1998, 207.

sa. Adams kertoo, että keisari ei ollut tajunnut, että mikä oli sallittua ja epätavallista Pietarissa, ei olisi hyväksyttävää muualla, varsinkaan tuon ajan Yhdysvalloissa.¹⁹³ Adams oli tunnettu orjuuden vastustaja, varsinkin myöhemmän poliittisen uransa aikana, mutta hän puhui monesti jo Pietarissa orjuuden poistamisesta, jota jo hänen isänsä oli tukenut olemalla mukana päättämässä orjuuden kieltämisestä Massachusettsista vuonna 1779.¹⁹⁴ Mustan palvelijan tapaminen yksityishenkilönä tukee Adamsin orjuuden vastustamista.

Adamsilta voitiin pyytää myös palveluksia kuten Venäjälle muuttanut ranskalainen aatelismies Laval, joka tarvitsi elossaolotodistuksen, jonka sai oman maansa lähetystöstä, mutta koska Pietarissa ei ollut Ranskan lähettilästä tai konsulia pyysi hän Adamsia tekemään sen. Adams suostui pyyntöön, mutta halutessaan tehdä sen kaikkien sääntöjen mukaan pyysi Lavalilta syntymätodistusta, jota hän ei ollut, eikä Adams voinut tehdä todistusta Lavalille. Laval pyysi Adamsia tekemään sertifikaatin hänen sanaansa luottaen. ”*I told Mr. Laval that my confidence in his assertion was perfect, but it could not justify me in certifying what was not the fact.*”¹⁹⁵ Toinen samankaltainen tapaus liittyy kreivitär Colombiin, joka oli Adamsin vaimon läheinen ystävä Pietarissa, pyysi Adamsia todistamaan oikeiksi, puolueettomana lähettiläänä, notaarisia papereita käytettäväksi Ranskassa. Adams ei tiennyt minkä sertifikaatin hän halusi ja myöhemmin kirjanpitoimiston sihteeri toi toivotun sertifikaatin. Se oli notaarin varmenus ja allekirjoitus, jonka Adams myös teki.¹⁹⁶ Adams saattoi joutua toimimaan myös välittäjänä, jos joku yhdysvaltalainen halusi toimittaa lahjan. Adams sai kapteeni Russellin toimittaman kirjapaketin New Yorkista tohtori Ricketsonilta ja herra Eddyilta, jotka olivat täysin tuntemattomia Adamsille, mutta jotka toivoivat hänen toimittavan heidän lahjansa keisarille.¹⁹⁷ Adams edisti osaltaan näin kulttuurisuhteita Venäjän ja Yhdysvaltojen välillä, joka tukee ajatusta lähetystöjen olevan kulttuurivälityksen keskuksia jo tuolloin ja lähettilään tärkeitä osia sen tukemisessa.¹⁹⁸

Adams ei siis sinänsä rajoittanut tapaamisiaan vaikka suurin osa, tai ainakin niistä ihmisistä, jotka hän merkitsi päiväkirjaansa, olivat säätyläisiä. Diplomaatin tehtävän kuvan voidaan kat-

¹⁹³ John Quincy Adamsin päiväkirja 5.8.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_403>

¹⁹⁴ Brookhiser 2002, 57, 102 – 103.

¹⁹⁵ John Quincy Adamsin päiväkirja 8.10. ja .9.10.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_419>

¹⁹⁶ John Quincy Adamsin päiväkirja 11.1.1813, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_445>

¹⁹⁷ John Quincy Adamsin päiväkirja 23.7.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_398>

¹⁹⁸ Black 2001, 104 – 105.

soa olleen laaja, johon kuului tehtäviä laajalta alalta ja tehtävälusta olisi loputon. Adamsin tehtävä oli siis olla Yhdysvaltojen edustaja kaikessa mikä siihen liittyi.

5. Vuoden 1812 sotien vaikutus Adamsiin

5.1 Napoleon kaksi kertaa yli Niemenjoen

Kesäkuu 1812 täyttyi odotuksesta Pietarissa ja erityisesti diplomaattien keskuudessa. Sodan syttyminen Ranskan ja Venäjän välillä oli kesäkuun alussa lähes varmaa, mutta sen syyttymisen ajankohta ja aloitteen tekijä herätti keskustelua diplomaattikunnan keskuudessa. Ranskan puoleisen liittouman edustajien keskuudessa alkoi taas näkyä huomattavaa hermostuneisuutta jo sodan kynnyksellä. Hermostuneisuus ei kuitenkaan koskenut omaa turvallisuutta vaan taloudellista pärjäämistä, mikäli diplomaattinen kriisi jatkuisi. Varsinkin pienempien maiden edustajat, joilla oli myös pienempi palkka, joutuivat miettimään taloudellista pärjäämistään, mikäli joutuvat jäämään Pietariin vielä pidemmäksi aikaa.¹⁹⁹ Diplomaattien koskemattomuutta koskevat säännöt olivat jo tuolloin vakiintuneet, ja eivätkä he selvästikään he eivät ole pelänneet heille koituvan fyysistä vahinkoa Pietarissa sodan syttyttyä.²⁰⁰ Sodan läheisyys sai Pietarin diplomaattikunnan liikkeelle, erityisesti toisten diplomaattien luokse suuntautuneet vierailut lisääntyivät kesäkuun lopulla ja erityisesti sodan alkamisen jälkeen 24.6.1812. Adamsin tapaamiset muiden diplomaattien kanssa lisääntyivät ennen sodan alkua ja sodan alkamisen jälkeen, huomattava osuus näistä tapaamisista Ranskan puoleisen liittouman edustajien kanssa (ks. taulukko 1). Diplomaattien tapaamiset koskivat enimmäkseen sotaan, ja Adamsin kanssa kesäkuussa ja heinäkuussa paljon yhteyksissä ollut Ranskan suurlähettiläs Lauriston ei juuri muusta puhunut, olihan hän itsekin sotilas.²⁰¹ Näiden tapaamisten taustalla voi olla Lauristonin ja Adamsin hyvät henkilökohtaiset välit sekä se, ettei Pietarin diplomaattikunnassa ollut muita tuossa vaiheessa neutraalina osapuolena pysyttelevän maan edustajaa kuin Adams. Sa-

¹⁹⁹ John Quincy Adamsin päiväkirja 19.6.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_385>; John Quincy Adamsin päiväkirja 21.6.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_387>

²⁰⁰ Barker 2006, 53.

²⁰¹ John Quincy Adamsin päiväkirja 30.6.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_390>; John Quincy Adamsin päiväkirja 4.7.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_392>

malla hän pystyi toteuttamaan tiedonhankinnan velvollisuuttaan, saamalla arvokasta tietoa välitsevasta tilanteesta ranskalaiselta.²⁰²

Vihamielisyyksien syttyä Venäjän ja Ranskan välillä Ranskan puoleisen liittouman diplomaatit alkoivat valmistautua Pietarista poistumiseen. He saivat passinsa useiden vaatimusten jälkeen 10.7.1812, useimman joutuessa menemään meritse, mikä altisti heidät mahdollisuudelle jäädä brittien vangiksi. Moni heistä koki tällöin oman turvallisuutensa uhatuksi ja yrittivät löytää merireitille toista vaihtoehtoa. Tästä huolimatta hekin olivat lähteneet 22.7.1812 mennessä.²⁰³ Sodan syttyminen on yksi syy lähetystön lakkautumiselle. Lähetystön päättymisen jälkeen lähetystöhenkilöstön on lähdettävä maasta. Tosin diplomatian toimintamallien ollessa vasta muotoutumassa, joutuivat he odottamaan viikkoja ennen lähtöä. Heidän kohtelunsa muistuttaakin enemmän heidän julistamistaan *persona non grataksi* eli diplomatiassa kielessä ei-toivotuiksi-henkilöiksi, jotka vain odottavat karkotusta. Diplomaattinen koskemattomuus säilyi heillä tästä huolimatta niin kauan kuin he olivat maassa.²⁰⁴ Heidän poistumisensa oli erittäin suuri muutos Adamsille, koska hän oli viettänyt paljon aikaa juuri Ranskan puoleisen liittouman edustajien kanssa ja erityisesti diplomaattitapaamiset vähenevät paljon heinäkuun lopun jälkeen.

Lähes heti Ranskan puoleisen liittouman lähdön jälkeen alkoi Pietariin ilmestyä Englannin puoleisen liittouman jäseniä. Ranskan ja Venäjän liittolaisuuden purkautuminen sodan syttymisen jälkeen mahdollisti Iso-Britannialle ja muille maille diplomaattisuhteiden uudelleen perustamisen. Nyt nämä maat tarttuivat tilaisuuteen ja lähettivät edustajansa Pietariin etsimään liittolaista, josta olisi hyötyä taistelussa Ranskaa vastaan.²⁰⁵ Ensimmäisenä saapui Espanjan hallituksen eli Joseph Bonaparten vastaisen Espanjan lähettiläs Francisco Zea, jonka korvasi joulukuussa *chevalier* Bardaxi d'Azari.²⁰⁶ Nopeasti Zean jälkeen tuli Sisilian kuninkaan lähettiläs herttua de Serra-Capriola. Ranskan vastaisen liittouman puolella olevien maiden lähettiläistä Sardinian lähettiläs kreivi Maistre ja Portugalin lähettiläs *chevaliér* Bezerra olivat jo paikalla ennen Ranskan ja Venäjän sodan alkua. Adams oli erityisen läheisissä väleissä Bezerran kanssa, joka tosin lähti Brasiliaan syyskuussa ja hänen tehtäviään hoiti siitä lähtien

²⁰² Black 2001, 30 – 31.

²⁰³ John Quincy Adamsin päiväkirja 10.7.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_394>; John Quincy Adamsin päiväkirja 11.7.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_395>

²⁰⁴ Black 2001, 19; Satow 1932, 258; Watson 1982, 92.

²⁰⁵ Black 2001, 19 – 20.

²⁰⁶ John Quincy Adamsin päiväkirja 24.7.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_399>; John Quincy Adamsin päiväkirja 16.12.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_439>

Chargé d’Affairsina kapteeni Guades.²⁰⁷ Bezerran palattua hovinsa luokse Rio de Janeiroon, jossa se oli ollut vuodesta 1807 asti Ranskan hyökättyä Portugaliin,²⁰⁸ menetti Adams samalla diplomaattikunnasta viimeisen henkilön, jonka kanssa hän oli ollut enemmän tekemisissä.

Iso-Britannian edustajat loistivat kesäkuukausina poissa olollaan Pietarista. Adams ihmettelikin tätä Bezerran kanssa jo heinäkuun lopulla, miksei tärkeimmällä Ranskan vastustajalla ollut vielä edustajaa Pietarissa.²⁰⁹ Oikeasti tässä vaiheessa Iso-Britannia ja Venäjä olivat jo 18.7.1812 Ruotsissa tehneet rauhan ja solmineet samalla liittolaisuuden.²¹⁰ Tiedonkulun hitauden takia Adams tiesi tästä vasta 4.8.1812.²¹¹ Ensimmäiset merkit Iso-Britannian edustajien läsnäolosta Pietarissa ovat elokuun loppupuoliskolta, jolloin amiraali Bentinck oli saapunut neuvottelemaan Pietariin ja lähti keisarin kanssa Turkuun, jossa keisari neuvotteli sopimuksen Ruotsin valtionhoitaja Jean-Baptiste Bernadotten kanssa. Se miksei brittejä ollut näkynyt ennen tätä, oli koska edustajat olivat menneet sodan sytyttyä suoraan Riian kautta keisarin päämajaan ja tulleet hänen kanssaan Pietariin.²¹² Keisarin rooli Venäjän ulkopoliitikassa oli kiistaton, jonka britit myös tiesivät, joten oli parasta mennä hänen luokseen suoraan eikä turhaan tulla Pietariin.²¹³ Keisarin palatessa Turusta, hänen mukansa saapui lordi Cathcart, Iso-Britannian uusi suurlähettiläs Venäjälle. Virallisesti varakreivi William Shaw Cathcart nimettiin suurlähettilääksi Venäjälle 25.7.1812.²¹⁴ Ensimmäisen kerran Adams tapasi lordi Cathcartin *madame* de Staëlin luona, mutta Adams ei paljasta keskustelivatko he esittelyjä lukuun ottamatta enempää. Yhdysvaltojen ja Iso-Britannian ollessa jo tässä vaiheessa tiedossa Adams kirjoittaa päiväkirjaansa ensimmäisen tapaamisen jälkeen, kommentoiden de Staëlin ja Cathcartin keskustelua Iso-Britannian moraalisesta velvollisuudesta vastustaa Napoleonin sekä syyttää brittejä tekopyhyydestä ja itsepetoksesta moraalikeskusteluihin liittyen: *”I thought of the moral obligation of the Copenhagen expedition and the American revolutionary war- Lord Cathcart had his share in both.”*²¹⁵ Luonnollisesti hän ei ole voinut tällaisia sanoa ääneen tai olisi rikkonut räikeästi diplomaattisen etiketin sääntöjä.

²⁰⁷ John Quincy Adamsin päiväkirja 25.9.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_416>; John Quincy Adamsin päiväkirja 26.10.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_425>

²⁰⁸ Anderson 2000, 127.

²⁰⁹ John Quincy Adamsin päiväkirja 29.7.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_401>

²¹⁰ Bolkhovitinov 1975, 309.

²¹¹ John Quincy Adamsin päiväkirja 4.8.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_403>

²¹² John Quincy Adamsin päiväkirja 20.8.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_407>

²¹³ Polunov 2005, 70.

²¹⁴ The foreign office list and diplomatic and consular year book 1857, 36.

²¹⁵ John Quincy Adamsin päiväkirja 6.9.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_411>

Adamsin yllätykseksi Cathcart lähetti hänelle kortin, jossa ilmoitti esittäneensä valtakirjansa brittiläisenä suurlähettiläänä, eli ottaneensa kyseisin tehtävän hoitaakseen. Yllätyksenä tämä tuli sen takia, koska Adams oli luullut heidän maidensa välillä vallitsevan sotatilan aikana tätä ilmoitusta ei lähetettäisi hänelle. Cathcartin kuitenkin lähettäessä sen, hän päätti palata tavanomaiseen kohteliaisuuteen heidän välillään ja meni tapaamaan häntä. Tapaamisen aikana molemmat valittelivat sotaa ja toivoivat sen nopeaa loppumista. Tämä tapaaminen oli kuitenkin heidän ainoa kaksinkeskinen tapaaminen ja he törmäsivät toisiinsa loppuvuonna vain Rumiantsevin järjestämällä illallisilla ja *Te Deumeissa*. Tästä kuitenkin huomataan, etteivät suhteet täysin loppuneet vaikka maiden välillä vallitsi sotatila. Tavallisesti kolmannen maan alueella sotaikäyvien maiden edustajat yksinkertaisesti jättävät toisensa huomiotta ja tapaavat ainoastaan pakon edessä.²¹⁶

Ranskan puoleisen liittouman edustajien tilalle tulleet Iso-Britannian puoleisen liittouman jäsenen kanssa hän ei viettänyt läheskään yhtä paljon aikaa. Muutoksen näkee hyvin kreivi Saltykovin vaimon hautajaisissa 28.9., jossa hoviherrat olivat Adamsin mukaan yhtä ahkerasti Iso-Britannian suurlähettilään ympärillä, kuin olivat olleet 18 kuukautta aikaisemmin herttua Coulaincourtin ympärillä, joka oli Ranskan suurlähettiläs Pietarissa ennen kreivi Lauristonian²¹⁷. Samaisissa hautajaisissa hän teki myös huomion, että vain hän, kreivi Maistre ja paroni Blome muodostivat jäänteet vanhasta diplomaattikunnasta.²¹⁸ Adams kirjoittaakin marraskuun lopulla:

*”I have now very seldom any interruptions from visitors, and still more seldom go abroad with company – Almost all those with whom I formerly associated are gone, and those who have come to take their places, the circumstances of the times forbid me to associate – I have now scarcely anything but leisure, and if I bestowed on some important pursuit two thirds of the time I allow to Charles.”*²¹⁹

Diplomaattikunnan muutoksen huomaa hyvin myös *Te Deumeista*. Venäjän ja Turkin rauhan allekirjoittamisen kunniaksi pidettiin Te Deum 26.7.1812, jossa olivat diplomaattikunnasta paikalla vain kreivi Maistre (Napolin kuninkaan edustaja), *Chevalier Bezerra* (Portugalin lä-

²¹⁶ Satow 1932, 246.

²¹⁷ Bemis 1949, 160.

²¹⁸ John Quincy Adamsin päiväkirja 25.9.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_416>

²¹⁹ John Quincy Adamsin päiväkirja 30.11.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_433>

hettiläs), paroni Blome (Tanskan lähettiläs) ja Adams itse. Ainoastaan Ruotsin lähettiläs kreivi Löwenhielm puuttuu joukosta.²²⁰ Diplomaattikunnan muutos vaikutti paljon Adamsin loppuvuoden tapaamisiin ja loppusyksystä ja alkutalvella saattoi kulua päiviä ilman yhtään tapaamista, jolloin hän tosin keskittyi henkilökohtaisempaan toimintaan. Tapaamisten vähentyminen toimijoiden vaihtumisen takia, voidaan Crossin teorian mukaisesti katsoa purkaneen Pietarin diplomaattikunnan episteemisen yhteisön tai ainakin alentaneen paljon sen tehokkuutta ja Adamsin roolia siinä.

Diplomaatit eivät olleet ainoita, jotka joutuivat lähtemään tai kokivat vaikeuksia sodan alkamisen takia. Rajoittavia sääntöjä kohdistui sekä ranskalaisiin että ranskalaiseen kulttuuriin. Ensimmäinen tällainen määräys keisarilta ulkomaalaisia kohtaan, erityisesti ranskalaisia, tuli 22.7.1812. Määräys muistuttaa Iso-Britannian toimia sen karkottaessa ranskalaisia aatelisia 1790- luvulla ja 1800- luvun ensimmäisellä vuosikymmenellä kuninkaallisella julkilausumalla eli samantyyppisellä tavalla kuin Pietarissa vuonna 1812.²²¹ Monet ranskalaiset lähtivät vapaaehtoisesti tai karkotettuna Pietarista kesän ja syksyn aikana. Adams mainitsee lähtijöistä, jotka eivät kuuluneet lähetystöhenkilökuntaan, herra Lavalin vaimoineen sekä rouva de Bétancourtin lapsineen. Adams kirjoittaa päiväkirjaansa: ”*We shall have scarcely an acquaintance left.*”²²² Sota aiheutti siis myös monen muunkin Adamsin tuttavien lähtemisen Pietarista, mikä aiheutti henkilökohtaisten ja epävirallisten tapaamisten vähenemisen loppuvuodesta 1812.

St. Petersburg Gazette ilmoitti kaikkien hovissa palvelevien ranskalaisten erotetun ja heidän palkkansa määrä ohjataan sodasta kärsineille. Samoin monet ranskalaiset näyttelijät karkotettiin ja ranskalaiset näytelmät korvattiin venäläisillä tai saksalaisilla. Tämän kaltaiset toimet lisääntyivät Pietarissa mitä paremmin sota meni venäläisten puolella. Ranskalaisten näyttelijöiden karkottaminen vaikutti erityisesti Adamsin vaimoon ja hänen sisarensa, koska he olivat monesti käymässä teatterissa ja oopperassa. Suurimman osan Pietarin näyttelijäseurueista ollessa ranskalaisia, heidän käyntinsä niissä vähenivät.²²³ Kaikesta ranskalaisesta, jopa ranskan kielestä, tuli Adamsin mukaan inhon kohde venäläisille.²²⁴ Tosin ranskan kielen syrjäyt-

²²⁰ John Quincy Adamsin päiväkirja 26.7.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_399>

²²¹ Fahrmeir 2000, 192.

²²² John Quincy Adamsin päiväkirja 22.7.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_398>; John Quincy Adamsin päiväkirja 9.10.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_420>

²²³ George 2004, 243.

²²⁴ John Quincy Adamsin päiväkirja 1.12.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_433>; John Quincy Adamsin päiväkirja 4.12.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_435>

täminen oli vaikeaa, joka oli kuitenkin Pietarin hovikieli. Ranskalaisvastaisuus oli suurta Ranskaa vastaan sotivissa maissa, joten Venäjä ei ollut poikkeus tässä asiassa.²²⁵

Napoleonin tappio Venäjällä oli varma viimeistään marraskuussa 1812, jolloin Adams kommentoi päiväkirjaansa seuraavasti: ”*In every probability they are at this hour all prisoners of War – He is lost without resources.*” Napoleonin tilanteesta kertoo myös, ettei häntä enää kutsuttu keisariksi, kuten aikaisemmin, ainoastaan Bonaparteksi.²²⁶ Kunnioitus ja pelko olivat poissa eikä edes etikettiä noudatettu hänen suhteensa. Tarkastellun ajanjakson viimeinen *Te Deum* järjestettiin venäläisenä uutena vuotena 13.1.1813 ranskalaisten Venäjän maaperän karkottamisen kunniaksi.²²⁷

Ranskan ja Venäjän vihollisuuksien alettua, henkilöt joiden kanssa Adams vietti aikaansa olivat lähteneet. Hänen luonansa käytiin yhä harvemmin ja hän kävi enää harvoin syömässä kotinsa ulkopuolella. Vuoden 1812 sotien syttymiset aiheuttivat suuria vaikeuksia Adamsille Pietarissa, jotka estivät tehokkaasti uusien kontaktien luomisen Pietariin saapuneisiin diplomaatteihin. Adams tiivistääkin tilanteensa 1812 vuoden lopulla: ”*Almost all those with whom I formerly associated are gone, and with those who have come to take their places the circumstances of the times forbid me to associate.*” Samalla kuitenkin Adams ilmaisi monesti päiväkirjoissaan haluavansa venäläisten ajavan ranskalaiset pois maaperältään, uskoen venäläisten asian oikeutukseen.²²⁸

5.2 Sota, joka piti olla vältetty

Ranskan joukkojen ylittäessä Niemenjoen alkoi Adams miettiä yhä enemmän päiväkirjoissaan oman maansa tilannetta ja sodan uhkaa Yhdysvaltojen ja Iso-Britannian välillä. Adams oli tietämätön sodan jo alkaneen 18.6.1812 Yhdysvaltojen sodanjulistuksella. Adams oli kuitenkin jo aikaisemmin menettänyt toivonsa sodan välttämisestä, jota tukivat hänen ja muiden yhdysvaltalaisten saamat kirjeet. Hän ilmaisikin Venäjän kauppaministerin kysyessä Iso-Britannian

²²⁵ LeDonne 1991, 8; Franceschi & Weider. 2008,121, 148, 167.

²²⁶ John Quincy Adamsin päiväkirja 25.11.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_432>;

John Quincy Adamsin päiväkirja 8.12.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_437>

²²⁷ John Quincy Adamsin päiväkirja 13.1.1813, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_446>

²²⁸ John Quincy Adamsin päiväkirja 21.9.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_415>; John Quincy Adamsin päiväkirja 30.11.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_433>

ja Yhdysvaltojen suhteiden tilasta, ettei nähnyt mitään toivoa sodan välttämiseksi, jota Gou-riev puolestaan pahoitteli.²²⁹ Pian tämän jälkeen, Adamsin suureksi helpotukseksi, yhdysvaltalaisen kauppiaan William Sladen tultua näyttämään Adamsille Lontoossa 19.6.1812 päivättyä kirjettä, josta paljastui Iso-Britannian kruununprinssin päättäneen peruuttaa ”*the British Orders in Council*” ehtoita. Asia sai vielä vahvistuksen seuraavana päivänä Harrisin käydes-sä 17., 18, ja 19. kesäkuulta olevien *London Morning Chroniclesien* kanssa.²³⁰ ”*The British Orders in Council*” kutsutuilla määräyksillä tarkoitetaan tässä asiassa brittien 1790-luvulla ja 1800-luvun ensimmäisellä vuosikymmenellä tekemiä määräyksiä, joiden pyrkimystä oli rajoittaa ja pysäyttää neutraalien maiden, kuten Yhdysvaltojen, kauppa Ranskan kanssa. Virallisesti ne peruttiin 23.6.1812, vaikka niiden perumisesta oli ilmoitettu jo 16.8.1812.²³¹ Niiden peruuttamisen myötä Adams uskoi sodan uhkan poistuneen.

Pietarissa kiertävät huhut, perustuen milloin mihinkin lähteeseen, kertoivat välillä sodan Iso-Britannian kanssa olleen vältetyn, välillä taas olevan varma tai jopa Yhdysvaltojen olevan so-dassa Ranskan kanssa.²³² Sota Ranskan kanssa ei sinänsä ollut täysin perusteeton arvio, koska ranskalaiset tekivät brittien tavoin useita yhdysvaltaisten kauppalaivojen takavarikointia ja miehistön vangitsemia. Brittilaivasto teki vuosien 1803 – 1812 917 takavarikointia ja ranska-laiset 558.²³³ Heinäkuun lopulla saapuneet tuoreemmat kirjeet Yhdysvalloista, jotka saavutti-vat Adamsin kauppiaiden kautta, alkoivat vahvistaa taas sodan varmuutta. Lopulta Yhdysval-loissa 13.6.1812 päivätty lehtiliuska, eli vain viisi vuorokautta ennen kongressin päätöstä, teki asiasta lähes varman.²³⁴

Virallinen tieto sodan alkamisesta tuli 5.8.1812 kauppias James Proudin kautta.²³⁵ Hänen jonka edustama yhdysvaltalainen kauppahuone oli lähettänyt nopeimman pilottiveneensä Champlin ylittämään Atlanttia ja siten pelastamaan mahdollisimman monta laivaa brittien ta-kavarikolta.²³⁶ Nopean viestinnän tarkoituksena ei ollut siis tiedottaa Yhdysvaltojen edustajia sodan syttymisestä, vaan pelastaa estää kauppahuone suurilta tappioilta. Tiedon saavuttaessa

²²⁹ John Quincy Adamsin päiväkirja 4.7.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_392>; John Quincy Adamsin päiväkirja 6.7.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_393>

²³⁰ John Quincy Adamsin päiväkirja 9.7.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_394>; John Quincy Adamsin päiväkirja 10.7.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_394>

²³¹ Ellis 2009, 31, 81.

²³² John Quincy Adamsin päiväkirja 29.7.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_400>

²³³ Ahonen 2005, 86; Jones 2009, 80.

²³⁴ John Quincy Adamsin päiväkirja 31.7.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_402>; John Quincy Adamsin päiväkirja 1.8.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_402>

²³⁵ John Quincy Adamsin päiväkirja 5.8.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_403>

²³⁶ Crosby 1965, 250 – 251.

Pietarin Adamsille paljastui sodan olleen julistettu vain kaksi päivää sen jälkeen kun Iso-Britannian parlamentti oli peruuttanut *Orders in Councilin*. Adams näki kuitenkin, ettei Yhdysvaltojen hallitukselle jäänyt muita vaihtoehtoja kuin julistaa sota. ”*The blame of the war was therefore entirely on the english side, but the war itself was not the less disagreeable to me.*”²³⁷ Huolimatta sodan merkityksestä Adamsille ja Pietarin yhdysvaltalaisyhteisölle, oli sota Amerikassa vain sivunäyttämö verrattaessa sitä sotiin Euroopassa, varsinkin Venäjän ja Ranskan väliseen.

Suurin ongelman, jonka sodanjulistus aiheutti Pietarissa, oli sen tapahtuminen kesken vuoden parhaan kauppakauden. Tiedon saavutettua Iso-Britannian, reagoitiin siellä julistamalla kauppasaarto yhdysvaltalaisaluksille ja antamalla käsky brittilaivastolle ottaa haltuunsa kaikki löytämänsä yhdysvaltalaisalukset.²³⁸ Juuri tämän aavistettuaan pilottivene Champlinin lähettänyt kauppayhtiö pyrki pelastamaan mahdollisimman monen laivansa lastin. Kauppasaarron takia yhdysvaltalaisalusten kauppa pysähtyi Itämerellä ja laivat jäivät satamaan. Pelkästään Kronstadtissa oli elokuussa 34 Yhdysvaltojen lipun alla purjehtinutta laivaa.²³⁹ Laivaliikenteen pysähtyminen tarkoitti Adamsille kauppalaivojen kapteeneiden ja kauppiaiden lisääntyneitä vierailuja. Kapteeneita ja kauppiaita saattoi käydä tiedon sodanjulistuksesta tulon jälkeen Adamsin luona parhaimmillaan jopa neljä kerrallaan, kysymässä neuvoa mitä heidän pitäisi tehdä. Vaihtoehdot olivat huonot, koska kapteeneilla oli mahdollisuutena joko lähteä ja asettaa aluksensa, itsensä ja miehistönsä suureen vaaraan jäämällä brittilaivaston pysäyttämiksi ja vangitsemiksi. Toinen vaihtoehto oli jäädä Pietariin talven ajaksi tai mahdollisesti koko sodan ajaksi ja tehdä suuret tappiot. Jäiden muodostumisen jälkeen loka-marraskuussa ei Pietarista ollut poispääsyä ennen kevättä. Adams pystyi ainoastaan neuvomaan kapteeneja odottamaan lisätietoja Yhdysvalloista, eli elämään epävarmojen tietoyhteyksien varassa. Eikä ollut mitään taikkeitä ehtisikö mitään tietoja saapua Pietariin ennen jäiden muodostumista.²⁴⁰ Suurin osa näistä aluksista jäi koko loppu sodan ajaksi paikoilleen, koska riski jäämisestä brittien vangiksi oli liian suuri hitaille kauppa-aluksille.²⁴¹ Adams ei siis ottanut itsenäistä roolia kapteenien ohjeistamisessa ja toivoi Yhdysvaltojen peruvan sodanjulistuksen, koska *Orders in Council* oli nyt kumottu. Syksyn mittaan alkoi kuitenkin kirjeiden ja keskustelujen kautta varmistumaan, ettei sodanjulistuksen perumiselle ollut mahdollisuutta, brittien kieltäytyessä Yhdysvaltojen

²³⁷ John Quincy Adamsin päiväkirja 21.9.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_415>

²³⁸ Crosby 1965, 257 – 258.

²³⁹ Ahonen 2005, 86.

²⁴⁰ John Quincy Adamsin päiväkirja 3.9.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_410>

John Quincy Adamsin päiväkirja 29.9.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_416>

²⁴¹ Crosby 1965, 260.

Lontoossa *Chargé d’Affairs* Russelin ehdottamasta vihollisuuksien lopettamisesta. Tiedon sodan jatkumisesta ja talven tultua muutama kauppias kävi kysymässä neuvoa laivojensa myynnistä Venäjän tai Ruotsin alamaisille, haluten tietää olisivatko laivat silloin turvassa brittien takavarikoilta. Tietäessään tässä vaiheessa muiden vaihtoehtojen olevan vähissä, Adams antoi kauppiaille neuvoja sanoen laivojen pysyvän tällä tavoin paremmin turvassa briteiltä.²⁴² Monet kapteenit ja kauppiat tarttuivat tähän mahdollisuuteen lastiensa pelastamisesta, koska yhdysvaltalaisalusten määrä Pietarissa oli laskenut 34 aluksesta elokuusta 18 alukseen vuoden loppuun mennessä.²⁴³ Osa oli lähtenyt uhmaten vaaraa, mutta osa oli todennäköisesti päätenyt vaihtamaan laivansa omistajuutta.

Samoin kuin Ranskan ja Venäjän sodassa, alkoi Yhdysvaltojen ja Iso-Britannian sodasta liikumaan yhä enemmän uutisia ja erilaisia huhuja mitä pidemmälle syksy ja talvi etenivät. Yhdysvaltalaiset kauppiat kertoivat yleensä näitä huhuja, kuten esimerkiksi kaapatusta brittifregatista, joka sopii kuvaukseen taistelusta H.M.S. Guerrieren ja yhdysvaltalaisen sota-aluksen Constitutionin välillä 19.8.1812. Adams suhtautui näihin uutisiin epäilyksellä ja piti fregattiuutista vitsinä, jonka joku yhdysvaltalainen Pietarissa oli keksinyt. Vaikka tieto oli oikea ja yhdysvaltalainen sota-alus oli tuona päivänä vallannut brittialuksen taistelun jälkeen, suhtautui Adamsin hyviinkin uutisiin aina varauksella. Tieto käydystä taistelusta varmistui hänen saadessaan konsuli Harrisilta 6.10. päivätyn ”*English Courier*” uutislehden lainaan, jonka Harris oli taas saanut lainaan kansleri Rumiantsevilta. Lehdessä oli myös tietoja Amerikan mantereella käydyistä taisteluista ja yhdysvaltalaiskenraali Hullin ja hänen armeijansa antautumisesta Detroitissa. Tämäkin oli totta, kenraali Hullin antautuessa 16.8.1812 lukumääräisesti hänen joukkojansa pienemmille brittijoukoille.²⁴⁴ Etupäässä Yhdysvalloista tulleet uutiset koskien sotaa olivat huonoja. Huonojen sotauutisten saapuminen vaikutti vahvasti Adamsiin ”*Oh! God! Suffer it not to go unredeemed!*”²⁴⁵ Adams käytti vain harvoin huutomerkkejä, joten uutisten kotimaansa sotatilanteesta on täytynyt vaikuttaa häneen suuresti.

---

²⁴² John Quincy Adamsin päiväkirja 15.10.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_422>; John Quincy Adamsin päiväkirja 23.10.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_424>; John Quincy Adamsin päiväkirja 13.11.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_429>

²⁴³ Ahonen 2005, 82.

²⁴⁴ Black 2002, 49, 56.

²⁴⁵ John Quincy Adamsin päiväkirja 27.10.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_426>; John Quincy Adamsin päiväkirja 24.12.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_441>

Sotaan liittyvissä uutisissa Adams oli lähes kokonaan Harrisin ja kauppiaiden yhteyksien ja saamien tietojen varassa. Kauppiaat olivat myös olleet ensimmäiset, jotka tiesivät sodan puhjennut. Sodan takia Adams sai enää harvoin lähetyksiä Yhdysvalloista sodan ja marraskuussa jään pysäytettyä liikenteen. Yhdysvaltojen ja Iso-Britannian sota aiheutti myös sen, että Adamsista tuli ainoa Yhdysvaltojen virallinen lähettiläs koko Euroopassa. Jonathan Russell oli lähtenyt Iso-Britanniasta takaisin Yhdysvaltoihin ja Joel Barlow kuoli keuhkokuumeeseen Puolassa Napoleonin perääntymisen aikana 24.12.1812. Hän oli lähtenyt Pariisista Vilnaan lokakuun lopulla neuvottelemaan Napoleonin kanssa korvauksista Ranskan aiheuttamista haitoista Yhdysvaltojen kaupalle ja sen normaalista jatkumisesta tulevaisuudessa.²⁴⁶ Adams oli näin parhaissa asemissa toimimaan maansa edustajana Euroopassa.

5.3 Adams Yhdysvaltojen vihollisen liittolaisen hovissa

Kesäkuun 1812 Ranskan hyökkäyksen takia seurannut Venäjän ajautuminen Iso-Britannian liittolaiseksi ja tiedon Yhdysvaltojen sodanjulistuksesta Iso-Britannialle saavuttaessa Pietarin, vaikutti se Adamsin ja hänen isäntiensä suhteisiin. Diplomaatit pystyivät toimimaan normaalisti isäntämaassaan, huolimatta tilanteesta, jossa heidät lähettänyt maa oli liittoutunut isäntämaan vihollisen kanssa. Tässä ei sinänsä mitään erikoista, olihan Portugalin lähettiläs Bezerra ollut Pietarissa pitkään vaikka ennen Ranskan ja Venäjän liittolaisuuden rikkoutumista, Portugalin oli ollut sodassa Ranskan kanssa ja liitossa Iso-Britannian kanssa.²⁴⁷ Kaikki riippuukin siitä, minkälainen liittolaisuus on kyseessä. Mikäli Venäjä ja Iso-Britannia olisivat solmineet hyökkäys- ja puolustus sopimuksen, olisi Venäjä joutunut julistanut sodan Iso-Britannian vihollisia vastaan. Tällaisiakin huhuja liikkui Pietarissa syksyllä ja alkutalvesta 1812, mikä aiheutti luonnollisesti hätäännystä yhdysvaltalaisyhteisössä, joita Adams pyrki parhaansa mukaan rauhoittamaan.²⁴⁸ Diplomaattisuhteita ei siis katkaista, jos siihen ei ole painavaa syytä. Näitä syitä voi olla sodan syttymisen maiden välille, hallitsijan syrjäyttäminen tai lähettävän valtion valtaaminen ja näin sen lakkaaminen.²⁴⁹ Tästä syystä Adams pystyi jatkamaan diplomaattina Pietarin hovissa ja osallistumaan aikaisempaan tapaan diplomaattipäivällisille ja muihin seremoniallisiin tilaisuuksiin.

²⁴⁶ Crosby 1965, 267 – 268.

²⁴⁷ Anderson 2000, 127.

²⁴⁸ John Quincy Adamsin päiväkirja 14.11.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_429>

²⁴⁹ Satow 1932, 256 – 258.

Diplomaattisuhteiden säilyessä sodan syttymisen jälkeen, henkilökohtaiset tapaamiset keisarin kanssa kuitenkin loppuivat, samoin kuin korkea-arvoisten venäläisten virkamiesten tapaamisissa tuli tauko (ks. Taulukko 2). Yhteydenpito hoidettiin kansleri Rumiantsevin kautta, kuten periaatteessa diplomaattinen protokolla vaati. Henkilökohtaisten tapaamisten loppuminen kokonaan on kuitenkin suuri viite siitä, että keisari rajoitti tapaamisia Adamsin kanssa ja luonnollisesti Ranskan ja Venäjän välisen sodan takia keisarilla oli myös muita velvollisuuksia. Elokuussa Adamsin passipyyntö pilottiveneelle, joka toi tiedon sodanjulistuksesta, evättiin. Adams arveli alun alkaenkin venäläisten kieltäytyvän sen antamisesta muuttuneen liittolaisuuden takia, mutta lupasi kysyä asiaa pyydettyä. Tätä kreivi Saltykov ei voinut antaa, koska hänen selityksensä mukaan hänellä ei ollut mitään lähetettävää Yhdysvaltoihin.²⁵⁰ Verrattuna rauhanvälitystarjouksen passin myöntämisen sujuvuuteen muutaman kuukauden kulluttua, näkee sodan ja muuttuneiden liittolaisuuksien vaikuttaneen venäläisten suhtautumiseen Adamsiin.

Atlantin takana käytävä sota kiinnitti venäläisen valtaeliitin huomion. Tästä konkreettisin teko oli keisari Aleksanterin rauhanvälitystarjous 21.9.1812 Iso-Britannian ja Yhdysvaltojen sodan saattamiseksi loppuun. Rumiantsevin yksi ensimmäisistä virallisista toimista palattuaan Pietariin oli esittää Adamsille keisarin rauhanvälitystarjous.²⁵¹ Monet tutkijat ovat pohtineet, olisiko rauhanvälitystarjouksen takana halu saada Iso-Britannian kaikki voimavarat taisteluun Ranskaa vastaan, toive murentaa Iso-Britannian kauppalaivaston roolia Itämerellä vai pelkäättiään keisarin hyvät suhteet Adamsiin ja hyvätahtoisuus Yhdysvaltoja kohtaan. Rumiantsev puolestaan vakuutti Adamsille keisarin ystävyyttä Yhdysvaltoja kohtaan ja sen tärkeää roolia kansalle kauppayhteyksien muodossa. Rauhanvälityksen syyt olivat todennäköisesti monien syiden summa, mutta rauhanvälitystarjoukset olivat yleisiä ajalle ja maat, jotka hyötyivät jotakin mahdollisesti syntyneestä rauhasta, hyödynsivät sitä herkästi. Venäjä oli jopa vuoden 1807 Tilsitin sopimuksen jälkeen esittänyt rauhanvälitystarjouksen Ranskalle ja Iso-Britannialle. Samoin Venäjän ja Turkin välinen rauha oli toteutunut Iso-Britannian rauhanvälityksen kautta.²⁵² Eniten rauhanvälitystarjouksessa oli kyseessä ajan ulkopoliittinen tapa, jota toteutettiin monesti, jos maa oli virallisissa ja ystävällisissä diplomaattisuhteissa molempiin sodan osapuoliin sekä varsinkin sen ollessa Venäjän edun mukaista saada rauha Yhdysvalto-

²⁵⁰ John Quincy Adamsin päiväkirja 11.8.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_405>; John Quincy Adamsin päiväkirja 20.8.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_407>

²⁵¹ John Quincy Adamsin päiväkirja 21.9.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_414>

²⁵² Berridge 2009, 43; Butterfield 1929, 283 – 284.

jen ja Iso-Britannian välille. Yksi vaikutin rauhaan Yhdysvaltojen ja Ranskan välillä oli Venäjän huoli Yhdysvaltojen ajautumisen Ranskan liittolaiseksi, mutta virallisen sodanjulistuksen tultua 4.12.1812 Adams tapasi asiaan liittyen Rumiantsevin. Tapaamisessa hän toi ilmi ulkoministeri Monroen toiveen sodan pysyvän pelkästään Yhdysvaltojen ja Iso-Britannian välisenä ja Yhdysvaltojen haluavan säilyttää suhteensa muihin valtoihin, varsinkin Venäjään. Adams vakuutti myös, ettei Yhdysvalloilla ole aikomusta tiivistää yhteyksiään Ranskaan.²⁵³

Adamsilla ei ollut ohjeita hallitukseltaan tämän kaltaisen tapahtuman varalle, mutta hän suostui alustavasti rauhanvälitystarjoukseen ja sen eteenpäin viemiseksi.²⁵⁴ Näin suuren päätöksen tekeminen ilman hallituksen ohjeistusta kertoo 1800-luvun alun diplomaattien itsenäisyydestä tehtävän hoitamisessa ja nopean päätöksenteon tarpeesta.²⁵⁵ Tilanteessa, jossa ei ollut varaa odottaa kovin kauaa uusien ohjeiden saapumista kotimaasta, Adamsin tapauksessa tähän olisi voinut mennä yli puoli vuotta, täytyi diplomaatin käyttää omaa harkintakykyänsä saadakseen asian liikkeelle. Adams teki päätöksen rauhanvälitystarjouksen liikkeelle saamiseksi, perustellen päätöstään: *”But that I well knew, it was with extreme reluctance they had engaged in the War [...] and that I was not aware of any obstacle or difficulty which could occasion them to decline accepting it.”*²⁵⁶

Rauhanvälitystarjous oli tehty myös Iso-Britannian suurlähettiläälle, joka oli lähettänyt lähetysten asiasta hallitukselleen. Suurlähettiläs ei tehnyt samanlaista päätöstä kuin Adams, koska Lontoo oli lähempänä kuin Washington ja yhteydet toimivat hyvin, olihan brittilaivasto turvannut merireitit Itämerellä ja Pohjanmerellä.²⁵⁷ Adams pyrki takaamaan kuriirin perille saamisen pyytämällä Rumiantsevin puhumaan suurlähettiläs Cathcartille, jotta Adamsin kuriiri saisi passin tai turvallisen läpikulun takaavaan asiakirjan matkalle, jonka hän lupasi tehdä, mikäli kuriiri menisi Englannin kautta. Adams ei suostunut tähän ehtoon, mutta kuriiri sai venäläisten saatua lokakuun puolivälissä lähetyksensä Venäjän Yhdysvaltojen lähettiläälle Andrey Dashkoville valmiiksi, joten Adamsin kuriiri sai venäläisen kuriiripassin joka suojeli häntä paremmin mahdollisia brittitarkastuksilta kuin yhdysvaltojen lähettilään kuriirina oleminen. Tehtävän prioriteetista kertoo myös Rumiantsevin sanoessa passin tulevan heti kun Adams sitä vain pyytää. Varmistaakseen näiden tietojen pääsevän perille, Adams lähetti kopiot niistä

²⁵³ John Quincy Adamsin päiväkirja 7.12.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_435> ja <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_436>

²⁵⁴ John Quincy Adamsin päiväkirja 21.9.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_414>

²⁵⁵ Black 2001, 3- 4.

²⁵⁶ John Quincy Adamsin päiväkirja 21.9.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_414>

²⁵⁷ Harding 1999, 275 - 277.

luotettavalle taholle, nimittäin konsuli Harrisin veljenpojalle.²⁵⁸ Tarkasteltuna aikana rauhanvälitystarjouksen hoitaminen ei edistynyt, koska tieto rauhanvälitystarjouksesta saavutti Washingtonin vasta vuoden 1813 alussa.

Adams jatkoi toimimistaan diplomaattina Pietarissa, ainakin periaatteessa samalla tavalla kuin aikaisemmin, osallistuen seremoniallisiin edustustehtäviin sekä hoitaen muita virallisia tehtäviänsä. Muuttuneet liittolaisuudet ja syttyneet sodat vaikuttivat kuitenkin hänen toimiinsa, hänen joutuessa ottamaan lisää vastuuta ja tekemään itsenäisiä päätöksiä, jotka saattoivat vaikuttaa suuresti hänen kotimaansa tilanteeseen.

6. Yksityishenkilö John Quincy Adams

6.1 Perhe

Diplomaatilla oli Berridgen mukaan kaksi erillistä perhettä sijoituspaikassaan. Ensimmäinen oli kotiperhe eli vaimo ja lapset, toinen taas oli virkaperhe, johon kuuluvista tärkeimmät olivat sihteerit.²⁵⁹ Kotiperheestä Adamsilla oli mukana Pietarissa sekä vaimo Louisa Catherine että nuorin poika Charles, kaupungissa ollessaan syntyi vielä tytär Louisa. Louisa Catherinen seuraksi Yhdysvalloista oli lähtenyt mukaan hänen siskonsa Catherine Johnson. Suurimmalla osalla tuohon aikaan Pietarissa olleilla diplomaateilla ei ollut kotiperhettä mukana kaupungissa, Adams mainitsee Pietarin diplomaattikunnasta ainoastaan Portugalin lähettiläs Bezerralla olleen vaimo mukana heinäkuun jälkeen ja lapsia mukana oli vain Adamsilla.

Virkaperheestä Adamsilla oli mukana yksi palkattu sihteeri, hänen oma siskonpoikansa William Steuben Smith. Yhdysvaltalaiset tuntuivat käyttäneen paljon sukulaisiaan yksityissihteereinään, kuten esimerkiksi Benjamin Franklinin sihteerinä Pariisissa oli hänen lapsenlapsensa; Joel Barlowille oli Pariisissa sihteerinä veljenpoikansa ja olihan Adams itsekkin aloittanut uransa diplomatiassa isänsä ja Francis Danan sihteerinä yli 30 vuotta aikaisemmin.²⁶⁰ Smith

²⁵⁸ John Quincy Adamsin päiväkirja 15.10.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_421>;

John Quincy Adamsin päiväkirja 27.10.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_426>

²⁵⁹ Berridge 2009, 35 – 38.

²⁶⁰ Dull 1982, 38; Crosby 1965, 268.

oli niin tiivistä Adamsin kanssa, ettei hän kirjoita Smithistä päiväkirjoissaan kuin välillä mainiten hänen olleen mukana esimerkiksi *Te Deumissa*.²⁶¹ Adamsilla oli vuonna 1809 mukana Yhdysvalloista myös kolme palkatonta sihteerä: John Spear Smith, silloisen Yhdysvaltojen ulkoministerin sisarenpoika; Francis Calley Gray, rikkaan bostonilaiskauppiaan William Grayn poika sekä Alexander Hill Everett. Kolme viimeksi mainittua olivat tosin palanneet kotiin ennen kesäkuuta 1812.²⁶² Sihteerinä oleminen oli paras keino saada diplomaattikokemusta ja tämän takia moni nuori mies oli valmis hoitamaan sihteerin velvollisuuksia palkatta. Tosin tässäkin oli eräs ero eurooppalaiseen käytäntöön, koska suurin osa eurooppalaisista diplomaateista oli aatelisia ja sihteerinä toimiminen katsottiin olevan heidän arvonsa alapuolella. Sen takia varsinkin isompien maiden lähettiläiden sihteereistä olivat kokeneita virkamiehiä, joiden valinnassa painotettiin kielitaitoa ja kokemusta diplomatiasta.²⁶³ Adamsin virkaperheeseen voidaan mielestäni laskea sihteerien lisäksi konsuli Harris, varsinkin hänen hoitaessa Adamsin velvollisuuksia hänen ollessa itse estynyt.

Kotiperheestä vaimo Louisa Catherinen vietti paljon aikaa siskonsa kanssa, Pietarin kulttuurielämässä sekä muiden naisten kanssa. Monesti Adams viittaa päiväkirjassaan vaimoonsa ja kälyynsä yksinkertaisesti ”*The Ladies*” ja kertoo lyhyesti mitä he olivat tehneet ”*The Ladies went to Kammenoi Ostroff*.”²⁶⁴ Näyttääkin siltä aivan kuin he olisivat viettäneet pitkälti omaa elämäänsä Pietarissa, mutta naisilla ja miehillä ajateltiin olevan erilliset elinpiirit, jotka erosivat toisistaan niin ajatuksellisesti kuin toiminnallisesti.²⁶⁵ Louisa Catherinen liikkumista Pietarin seurapiireissä helpotti hänen puhuessaan täydellistä ranskaa, kuten miehensäkin.²⁶⁶ Vaimon ja hänen siskonsa naistuttavista korostuvat erityisesti toisen diplomaatin vaimo *madame Bezerra*, joka vietti paljon aikaa Louisa Catherinen kanssa, sekä kreivitär Colombi.²⁶⁷ Seurapiireissä liikkumisesta oli Adamsille hyötyä, koska vaimo saattoi kuulla uutta tietoa, jonka kertoi miehellensä.²⁶⁸ Adamsin tähden sopii toivoa hänen olleen itse hiljaa asioista, jotka piti pitää salaisuuksina. Tämän takia ajanjaksolla käytiin vielä paljon kiistelyä saavatko diplomaatit

²⁶¹ John Quincy Adamsin päiväkirja 13..1813, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_446>

²⁶² Bolkhovitinov 1975, 212 – 213.

²⁶³ Black 2012, 21, 34; Hamilton 1995, 77.

²⁶⁴ John Quincy Adamsin päiväkirja 30.7.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_401>

²⁶⁵ Hemphill 1999, 104.

²⁶⁶ Parsons 1998, 104.

²⁶⁷ John Quincy Adamsin päiväkirja 16.6.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_385>

²⁶⁸ John Quincy Adamsin päiväkirja 30.7.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_401>; John Quincy Adamsin päiväkirja 24.11.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_431>

tit ottaa vaimojansa ollenkaan mukaan komennuksille, vaikka yksikään maa ei ollut tätä kiel-
tänyt. Vaimojen vain piti pitää suunsa kiinni tärkeistä asioista.²⁶⁹

Louisa Catherine oli saanut Pietarissa keskenmenon 1810, mutta seuraava raskaus oli onnis-
tunut ja Adamsin ainoa tytär Louisa oli syntynyt 21.8.1811.²⁷⁰ Vuosi syntymästä tytär oli kui-
tenkin niin sairas ja kuoli syyskuussa 1812. Henkilökohtaisella tasolla tämä oli tarkastellun
ajanjakson koskettavin tapahtuma Adamsille, joka vaikutti hänen toimiinsa diplomaattina. Ti-
lastollisesti lapsikuolleisuus oli 1800-luvulla korkea myös säätyläisperheissä, mutta se ei vä-
hentänyt tuskaa, jota Adams kuvaa päiväkirjassaan. Varsinkin tyttären ollessa hänen ainoa
naispuolinen jälkeläisensä ja ensimmäinen syntyneistä lapsista joka kuoli.²⁷¹

Lapsen sairastelu alkaa esiintyä koko ajan enemmän Adamsin päiväkirjoissa elokuun loppu-
puolella. Tilanteen vakavuudesta kertoo Adamsin aloittaessa merkintänsä päiväkirjaan lap-
seen liittyvällä asialla ja välillä koko päivä käsittelee vain lasta.²⁷² Adams alkoi olla myös yhä
enemmän poissa kotoaan, jossa hän hoiti diplomaatin tehtäviensä, koska tytär vietiin maaseu-
dun raittiiseen ilmaan Ohtaan. Lapsen ollessa Ohtassa, Adams vietti siellä paljon aikaa, vaika
nukkuikin yönsä kaupungissa. Hänen täytyi siis jakaa aikansa Ohtan ja kaupunkitalonsa
välillä, joka vei aikaa ja huomioita pois diplomaatin tehtävien hoitamiselta: *”The Condition of
my child has scarcely left me the power to attend to other object with the interest which they
ought to excite.”*²⁷³ Adams kuitenkin hoiti joitakin tapaamisia syyskuun alussa, kuten esimer-
kiksi de Staëlin kanssa tapahtuneen, mutta lapsen tilan muuttuessa kriittiseksi, hän joutui kiel-
täytymään jopa kansleri Rumiantsevin illalliskutsusta, mitä tuskin olisi tapahtunut missään
muussa tilanteessa.²⁷⁴ Adamsin tapaamiset lapsen sairastelun aikana hautajaisiin 17.9.1812 as-
ti koskettivat monesti lasta. Skotlantilainen lääkäri Galloway oli välillä jopa kaksi kertaa päi-
vässä Adamsin luona ja ennen kuolemaa, tytärtä hoiti Gallowayn lisäksi toinen lääkäri sekä

²⁶⁹ Berridge 2009, 35 – 36.

²⁷⁰ Parsons 1998, 103.

²⁷¹ Kaartinen 2006, 73 – 75. Nagel 1998, 209.

²⁷² John Quincy Adamsin päiväkirja 21.8.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_407>;
John Quincy Adamsin päiväkirja 22.8. ja 23.8.1812,
<http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_408>

²⁷³ John Quincy Adamsin päiväkirja 26.8.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_408>

²⁷⁴ John Quincy Adamsin päiväkirja 6.9.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_411>;
John Quincy Adamsin päiväkirja 12.9.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_412>

kirurgi.²⁷⁵ Suurin osa Pietarin lääkäreistä oli ulkomaalaisia ja näistä moni oli skotlantilainen, joten skotlantilaisessa lääkärissä ei ollut mitään erikoista Pietarissa.²⁷⁶

Adams oli läheisissä tekemissä sairausjaksolla, ja myös sen jälkeen, perheeseen nimeltä Krehmer. Perheellä oli yhteyksiä Yhdysvaltoihin, vaimo Annetten ollessa kotoisin sieltä, miehen Sebastianin ollessa pietarilainen kauppias, jonka yhtiö hoiti tuohon aikaan eniten Yhdysvalloista Venäjälle suuntautuvaa kauppaa.²⁷⁷ Vaimo oli myös Adamsin tyttären kummitäti ja juuri he olivat hoitaneet Adamsille talon Ohtasta, jonne hän sai viedä tyttärensä. Lapsen kuoltua 15.9.1812 ja muutama päivä myöhemmin järjestetyissä hautajaisissa Pietarin englantilaisessa kirkossa olivat mukana *chevalier* Bezerra, rouva Krehmer, konsuli Harris ja sihteeri Smith.²⁷⁸ Tavallisiin velvollisuuksiin Adamsin pääsi käsiksi omien sanojen mukaan 18.9. velvollisuuksiin, jotka olivat kokeneet hänen mukaansa pitkän ja kivuliaan keskeytyksen. Normaaliin päiväjärjestykseen Adams ilmoitti päässeensä 22.9. Rutiiniin pääsemisessä meni kuitenkin paljon pidempi aika. Adams kirjoittaa syyskuun tiivistyksessä tilanteen kotona olevan muuttunut tyttären kuoleman jälkeen, erityisesti vaimo vetäytyi omiin oloihinsa.²⁷⁹ Tyttären kuolema vaikutti voimakkaasti Adamsiin, hänen diplomaatin tehtäviinsä ja perhe-elämäänsä syksyllä.

Tyttären kuoleman jälkeen Adams alkoi kirjoittaa yhä enemmän nuorimmasta pojastaan, 6-vuotiaasta Charlesista ja Adams uhrasi loppuvuodesta runsaasti aikaansa nuoren poikansa kanssa olemiseen ja opettamiseen.²⁸⁰ Tuoreessa muistissa kummitteli myös tyttären kuolema, joten Adams halusi varmasti olla senkin takia lapsensa kanssa ja välillä leikki pojan kanssa koko illan.²⁸¹ Leikkimisen lisäksi Adams toimi pojan opettajana, joka oli tyypillistä ajalle, kuten myös aloittaa lapsien kouluttaminen varhaisessa iässä, koska lasten katsottiin olevan oppivaisimmillaan pieninä. Säätyläisperheissä isät toimivat poikiensa opettajina, ainakin varhais-

²⁷⁵ John Quincy Adamsin päiväkirja 10.9.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_411>

²⁷⁶ Cross 1997, 121.

²⁷⁷ Saul 1991, 61.

²⁷⁸ John Quincy Adamsin päiväkirja 15.9. ja 17.9.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_413>

²⁷⁹ John Quincy Adamsin päiväkirja 18.9.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_414>; John Quincy Adamsin päiväkirja 22.9.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_415>; John Quincy Adamsin päiväkirja 31.9.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_417>

²⁸⁰ John Quincy Adamsin päiväkirja 17.11.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_430>.

John Quincy Adamsin päiväkirja 31.12.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_443>

²⁸¹ John Quincy Adamsin päiväkirja 7.10.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_419>

lapsuudessa²⁸² Charles puhuikin 6-vuotiaana kolmea kieltä: englantia, saksaa ja ranskaa. Adamsin harmiksi ranska oli näistä kolmesta vahvin, koska hän vastasi ranskaksi vaikka hänelle puhuttaisiinkin englantia. Hänellä oli myös vaikeuksia englannin lausumisen kanssa, minkä Adams arvelee johtuvan kolmen eri kielen opettelusta nuorella iällä. Adams yrittää opettaa pelien ja leikin kautta, mutta huomaa monen pedagogin ja vanhemman tapaan, että ilahduttavasta pelistä tulee ärsyttävä heti kun siihen otetaan opetus mukaan. Adams ottaa opettamisvelvollisuuden vakavasti ja opetus keskeytyi vain pakottavista syistä, kuten sairastamisen takia. Pojan opettaminen vei kuitenkin paljon aikaa muista velvollisuuksista ja vaikka opetti Charlesia ilokseen, päätti hän laittaa Charlesin kouluun, säästäen näin aikaa paremmin saamaansa oppiin sopiviin ja tärkeämpiin asioihin kuin lapsen ensimmäisten tietojen opettamiseen.²⁸³ Koululla Adams tarkoitti yksityisopettajan palkkaamista, jotka olivat yleisiä säätyläislapsien opetuksessa.²⁸⁴ Loppuvuodesta Adams arvioi pojalla olevan kuusi tuntia ahkeraa opiskelua päivässä, tosin epäsäännöllisesti eri aikoihin päivästä, mitä Adams katuu. Yksityisopettajan opissa poika on kaksi kertaa viikossa.²⁸⁵ Adams oli selvästi vapaamman, tuttavallisemman ja vaivattomamman vanhemmuuden kannalla, mikä alkoi yleistyä säätyläisperheissä 1700-luvun lopulla. Erityisesti ajan lasten kasvatus oppaissa kehoitettiin tähän vanhemmuuteen, kuitenkin ilman auktoriteetin tai kurin menettämistä.²⁸⁶

Tieto Yhdysvaltojen ja Iso-Britannian sodan alkamisesta elokuun alussa, yhdistettynä tyttären tilan vakavoitumiseen ja lopulta kuolemaan syyskuussa, teki luultavasti vuodesta 1812 yhden raskaimmista Adamsin elämässä. Lapsesta huolehtiminen ja kuoleman sureminen vei erittäin paljon aikaa pois virallisten tehtävien hoitamiselta, samoin Charlesin kanssa vietetyn ajan kasvaminen, ehkä jopa kompensaaiona yhden lapsen menettämisen takia. Adamsilla ei kuitenkaan ollut mahdollisuutta jättäytyä täysin virallisten velvollisuuksien ulkopuolelle, koska liian paljon ja liian läheisesti Yhdysvaltoja koskevia asioita oli tapahtumassa. Alle viikko tyttären kuoleman jälkeen kansleri Rumiantsev esitti keisarin rauhanvälitystarjouksen, mihin reagoimatta jättämiselle edes lapsen kuolema ollut riittävän hyvä syy.

²⁸² Kaartinen 2006, 77 – 78; Perrot & Martin-Fugier 1990, 205 – 206.

²⁸³ John Quincy Adamsin päiväkirja 30.6.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_391>; John Quincy Adamsin päiväkirja 3.11.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_427>; John Quincy Adamsin päiväkirja 18.11.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_430>; John Quincy Adamsin päiväkirja 28.11.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_432>

²⁸⁴ Perrot & Martin-Fugier 1990, 217.

²⁸⁵ John Quincy Adamsin päiväkirja 28.12.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_442>

²⁸⁶ Hemphill 1999, 96 – 97.

6.2 Pietarin ankara talvi

Vuonna 1812 talvi tuli Pietariin marraskuussa, jolloin ilma kylmeni nopeasti 20 pakkasasteeseen. Samaan aikaan Adams perheineen alkoi sairastella, kuten oli tapahtunut melkein joka alkutalvi heidän ollessaan Pietarissa. Adamsin päiväkirjamerkinnot alkoivat täyttyä talven mukanaan tuomien vaivojen vaikutuksista, niin hänelle itselleen kuin muille perheenjäsenille, ”*The rigorous and continuance of the cold severely shakes constitutions of strangers, accustomed to milder climates; and particularly effects us all.*”²⁸⁷ Sairastumisten takia hän joutui tinkimään paljon normaalista päivärytmistään ja samoin diplomaattitehtävien hoitamisesta.

Adams ei ollut ainoa ulkomaalainen Pietarissa, joka sairasteli vaan varsinkin kaupunkiin vastatulleet sairastelivat runsaasti ja Adams merkitsi diplomaattikunnasta niitä, jotka olivat sairaana.²⁸⁸ Osa diplomaateista valitteli 1700- ja 1800- luvuilla joidenkin maiden ilmaston olevan heille sopimatonta, koska sairastelivat siellä usein. Enimmäkseen tämä tarkoitti kylmiä talvia, joista eniten mainitaan Tukholma ja Pietari. Osa taas ei sopeutunut liialliseen kuumuuteen, jolloin nostetaan esiin Espanja.²⁸⁹ Oma ja lähipiirin sairastelu saa kuitenkin pääpainon päiväkirjamerkinnoissa ja marraskuusta lähtien sairastumisjaksot vuorottelevat terveempien jaksojen välissä, niin Adamsilla kuin kotiperheellä. Marraskuun ja joulukuun aikana joku perheestä tuntuu olevan aina sairaana ja usein kaikki ovat yhtä aikaa potemassa. Erityisen huolestunut Adams oli poikansa Charlesin sairastelusta, jota tapahtui useasti loppusyksyn ja talven aikana. Tällöin Adams uhrasi paljon aikaansa pojan kanssa olemiselle.²⁹⁰ Sairastelu ei ollut ainoa harmi, jonka Pietarin talvi aiheutti Adamsille vaan hän arveli kylmyyden vaikuttavan nukkumiseen, samoin kylmyyden vaikutus jalkoihin sai hänet ontumaan niin pahasti, ettei päässyt säännöllisesti kävelemään. Adams kärsi reumatismista, joten kylmyyden vaikutus oli senkin takia pahempi häneen. Tätä hoitaakseen, hän otti välillä kuumia kylpyjä, joita tohtori Galloway ei suositellut.²⁹¹ Ilmeisesti tämä johtui ajatuksesta lämpimän veden aukaisevan iho-

²⁸⁷ John Quincy Adamsin päiväkirja 19.12.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_440>

²⁸⁸ John Quincy Adamsin päiväkirja 3.12.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_433>; John Quincy Adamsin päiväkirja 16.12.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_439>

²⁸⁹ Black 2001, 36, 101 – 102.

²⁹⁰ John Quincy Adamsin päiväkirja 18.11.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_430>;

John Quincy Adamsin päiväkirja 19.12.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_440>;

John Quincy Adamsin päiväkirja 27.12.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_442>

²⁹¹ John Quincy Adamsin päiväkirja 12.12.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_439>;

John Quincy Adamsin päiväkirja 18.12.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_440>

huokosia, joihin ilman kautta levittyvät sairaudet pääsevät, jonka lääkärit suosittelivat enemmän kylmiä kuin kuumia kylpyjä.²⁹²

Talvella Adamsilla oli enemmän aikaa lukemiseen sekä lukemisen analysointiin ja kommentointiin, mikä lisääntyy loppuvuodesta, tosin hän valittelee lyhenevien päivien vaikuttavan kirjoittamiseen. Päivät, jolloin Adamsin luona ei käy edes Harrisia, yleistyvät marraskuussa ja joulukuussa, eikä kylmyyden takia päässyt kävelemään normaaliin tapaansa kaupungilla, jolloin yleensä tapasi jonkun tuttavan. Omien sanojensa mukaan ei päässyt tekemään mitään muutakaan, mikä oli tapahtunut aikaisempinakin talvina, joten tässä talvessa oli siinä mielessä mitään poikkeavaa. Virallisiakin asioita hän tyytyi kommentoimaan vain lyhyesti, kuten esimerkiksi kirjettä kansleri Rumiantsevilta, kiteyttäen tuntemuksensa seuraavasti: ”*The condition of my family and my own disqualified me for my usual occupation.*”²⁹³ Sairastelun, kylmyyden ja lyhemmän valoisan ajan takia sekä kommentoitavien tapahtumien väheneminen aiheuttavat päiväkirjamerkintöjen lyhenemisen.

Sairastelut aiheuttivat kuitenkin tohtori Gallowayn tapaamisia ja monesti hän joutui käymään kaksikin kertaa päivässä katsomassa sairastunutta perheen jäsentä.²⁹⁴ Gallowayn voidaan katsoa olevan Adamsin perheen yksityislääkäri, koska kuten yksityislääkäreillä oli tapana, hän saattoi jäädä istumaan iltaa Adamsin kanssa ja keskustella poliittisesta tilanteesta.²⁹⁵ Tohtorien käynnit kertovat myös vakavista sairastumisista, tohtori Galloway vieraili 15 kertaa Adamsilla. Kaksi erottuvaa tohtorien vierailujaksoa 20.8. – 11.9., jolloin oli kahdeksan erillistä käyntiä kolmen eri tohtorin toimesta ja 12.11. – 22.11, jolloin oli kolme käyntiä (ks. Taulukko 5).

---

²⁹² Twigg 2000, 27 – 28.

²⁹³ John Quincy Adamsin päiväkirja 18.11. ja 20.11.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_430>; John Quincy Adamsin päiväkirja 23.11.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_431>; John Quincy Adamsin päiväkirja 1.12.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_433>

²⁹⁴ John Quincy Adamsin päiväkirja 21.12.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_441>

²⁹⁵ Perrot & Martin-Fugier. 1990, 649.

Taulukko 5. Adamsin tapaamiset lääkärien kanssa 1.6.1812 – 13.1.1813:

	Galloway	Muut
Kesäkuu	2	
Heinäkuu	2	
Elokuu	2	
Syyskuu	4	2
Lokakuu		
Marraskuu	3	
Joulukuu	4	
Tammikuu	1	

Lähde: John Quincy Adamsin päiväkirja numero 28,

<http://www.masshist.org/jqadiaries/diaries.cfm#28>

Sairastelut vaikuttivat paljon diplomaatintehtävien hoitamiseen, tosin juuri talven takia siihen liittyvät tehtävät olivat vähentyneet jään suljettua laivareitit. Jäljelle jäivät edustukselliset tehtävät, joita lähinnä olivat erilaiset diplomaatti-illalliset ja *Te Deumit* Venäjän armeijan voittojen kunniaksi. Diplomaattikunnan kanssa seurustelu oli vähentynyt myös dramaattisesti sen vaihdoksen takia, joten Adamsille jäi siinä mielessä enemmän aikaa sairastaa ja lukea.

6.3 Palvelusväkihuolia

Ajanjakso ei ollut Adamsille ongelmaton vain poliittisesti vaan samaan aikaan kun vuoden 1812 sodat syttyivät sekä perheen ja oma terveys horjui, joutui hän uhraamaan aikaansa kaiken lisäksi taloudenhoitamiseen, mikä johtui palvelusväen aiheuttamista ongelmista. Adams oli ottanut Bostonista mukaansa mustan miespalvelijansa Nelsonin, mutta hänen siirtyessään keisarin palvelukseen alkoivat Adamsin vaikeudet. Palvelijoiden pitäminen oli lähes pakollista Adamsin statuksessa olevalla, koska palvelija helpottivat elämää ja antoivat enemmän aikaa virallisten tehtävien hoitamiseen. Palvelijoiden määrän voidaan katsoa olleen myös verrannollinen sosiaaliseen statukseen ja asumistasoon eikä Adams voinut tämänkään takia jäädä ilman

palvelijoita.²⁹⁶ Joillakin diplomaateilla saattoi olla useita kymmeniä palvelijoita, mutta Adams joutui taloudellisen tilanteensa takia tyytymään paljon vähempään.

Adams mainitsee palvelijan päiväkirjoissaan yleensä siinä vaiheessa, kun jotakin on mennyt vikaan ja varsinkin luotettavan taloudenhoitajan etsimisessä meni paljon vikaan. Nelsonin lähdettyä hänet korvannut mies nimeltä Waldstein paljastui varkaaksi. Waldsteinin korvannut musta merimies Thomas Baker vuorostaan ryyppäsi ja toi naisia taloon, josta Adams oli hänet yllättänyt.²⁹⁷ Tämä ei puritaaniuskovaiselle Adamsille sopinut, samoin se rikkoi yleistä käsitystä palvelijoiden oikeuksista, joissa katsottiin, ettei heillä ole yksityis-, perhe- tai seksielämää.²⁹⁸ Bakerin tilalle tullut Louis Aubin varasteli kuten hänen edeltäjänsäkin.²⁹⁹ Aina erottaessaan taloudenhoitajan Adams joutui tekemään hänen työnsä, kunnes löysi uuden miehen tehtävään mikä toi aikaa vieviä velvollisuuksia hänelle, jotka puolestaan veivät aikaa virallisten tehtävien hoidolta, joita oli runsaasti elokuussa ja syyskuussa. Samaan aikaan ajoittuu myös tyttären tilan heikkeneminen ja kuolema, joten Adams olisi varmasti halunnut keskittyä aivan muihin asioihin kuin taloudenhoitoon.

Lopulta Adams päätti nostaa häntä kolme vuotta miespalvelijana palvelleen Pierre Ouvren taloudenhoitajaksi, koska hän oli Adamsin mukaan paras palvelija, jonka on Venäjällä tavannut.³⁰⁰ Ouvren tultua tilanhoitajaksi palvelusväkihuolet vähenevät. Ne eivät kuitenkaan häviä täysin ja joulukuussa Adams kirjoittaa lukitusta pöytälaatikosta hävinneen kuusi 25 ruplan seteliä, eikä ensimmäistä kertaa. Hän arvioi menettäneensä tällä tavalla viimeisen puolen vuoden aikana 1500 ruplaa, mikä on todella iso summa, koska hänen vuoden palkkansa lähettälään tehtävistä oli 9000 ruplaa.³⁰¹ Hän sanoo tietävänsä ainakin kahden palvelusväkeensä kuuluvan olevan varkaita, ”*but whom I have not dismissed from despair of procuring others more honest.*”³⁰² Ranskan ja Venäjän välinen sota vaikutti myös Adamsin palvelusväkeen, koska hänen ajomiehensä pakkovärvättiin armeijaan heinäkuussa ja Adams joutui lunastamaan hä-

²⁹⁶ Berridge 2009, 48; Perrot & Martin-Fugier 1990, 232.

²⁹⁷ John Quincy Adamsin päiväkirja 19.8.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_407>

²⁹⁸ Perrot & Martin-Fugier. 1990, 235 – 236.

²⁹⁹ John Quincy Adamsin päiväkirja 31.8.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_409>

³⁰⁰ John Quincy Adamsin päiväkirja 13.10.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_421>

³⁰¹ Nagel 1997, 193.

³⁰² John Quincy Adamsin päiväkirja 21.12.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_441>

net pois sieltä 25 ruplan maksua vastaan.³⁰³ Keisari oli antanut 6.7.1812 manifestin saadakseen uusia miehiä armeijaan ja Pietarin oli määrä kerätä 25000 tuhatta miestä.³⁰⁴

Adamsilla tuntui olleen paljon ongelmia palvelijoidensa, varsinkin Venäjältä palkattujen, kanssa. Ongelmat olivat taloudellisesti raskaita ja veivät aikaa Adamsin muilta velvollisuuksilta. Palvelijoiden pitäminen oli kuitenkin hänelle pakollista, vaikka se toikin hänelle Pietarissa ongelmia.

7. Johtopäätökset

Ranskan armeijan ollessa Venäjän maaperällä vuonna 1812 tapahtui Adamsin elämässä suuria mullistuksia, niin diplomaattina kuin yksityishenkilönä. Poliittisista muutoksista suurimmat olivat Ranskan ja Venäjän sodan syttyminen 24.6.1812 sekä Yhdysvaltojen ja Iso-Britannian välisten vihollisuuksien alkaminen 18.6.1812. Näiden sotien kautta muuttuneet liittolaisuussuhteet johtivat Adamsin toiminnan muutokseen. Henkilökohtaisella tasolla suuri mullistus oli tyttären sairastaminen ja lopulta kuolema syyskuussa 1812, joka irrotti Adamsin ainakin väliaikaisesti rutiineistaan.

Diplomaatin virallisista tehtävistä Adams hoiti erityisesti tiedonkeräämis- ja tiedonvälittämisvelvollisuuttaan aktiivisesti. Näiden velvollisuuksien hoitaminen hankaloitui vuoden 1812 sotien alkamisen myötä, huhujen ja väärin uutisten lisääntyessä kaupungissa. Samoin tiedon välittäminen Yhdysvaltoihin vaikeutui brittien valvoessa merialueita Pietarin ja Washington välillä. Seremonialliset ja edukselliset velvollisuudet pysyivät Adamsin velvollisuuksina normaalisti, vaikka Venäjä olikin liitossa Yhdysvaltojen vihollisen kanssa.

Muuttuneet liittolaisuudet aiheuttavat Pietarin diplomaattikunnan vaihdoksen kesäkuussa Ranskan puoleisen liittouman jäsenten poistuessa heinäkuussa 1812 Pietarista ja Iso-Britannian puoleisen liittouman tullessa heidän tilallensa. Heidän kanssaan Adamsilla oli vain vähän henkilökohtaisia tapaamisia ja voidaankin hänen kannalta katsottaessa Pietarin diplomaattikunnan murentuneen episteemisenä yhteisönä. Yhdysvaltojen kaupan suojelijana ja

---

³⁰³ John Quincy Adamsin päiväkirja 22.7.1812, <http://www.masshist.org/jqadiaries/doc.cfm?id=jqad28_398>

³⁰⁴ Seton-Watson 1967, 133 – 134.

edistäjänä hänen on vaikea toimia, koska yhdysvaltalaisalukset olivat joutuneet jäämään satamiin odottamaan uusia uutisia. Apua ja neuvoa pyydettyä Adams kuitenkin teki parhaansa toimiakseen kauppiaiden ja kapteenien hyväksi, mutta konsuli Harris oli tärkein henkilö joka hoiti jokapäiväisiä asioita kauppaan liittyen.

Aleksanteri I rauhanvälitystarjouksen tullessa syyskuussa 1812 Adams oli asemassa, jossa hän pystyi edistämään kotimaansa asiaa Pietarista käsin. Hän myös osoitti suurta diplomaattista itsenäisyyttä suostuessaan edes alustavasti rauhanvälitystarjoukseen. Tämä suuren itsenäisyyden osoittaminen oli seuraus tiedonkulun ongelmista.

Adamsin yksityiselämässä lapsen sairastuminen ja kuolema aiheuttavat pitkiä jaksoja, jolloin hän joutuu keskittymään enemmän yksityiselämäänsä kuin diplomaatin tehtäviensä hoitamiseen. Samoin erityisesti poikansa Charles vei runsaasti Adamsin aikaa loppuvuodesta 1812, koska hän itse opetti häntä ja selkeästi halusi olla hänen kanssaan enemmän tyttären kuoleman jälkeen. Alkupalvesta alkaneet sairastelut, jotka olivat yleisiä Pietarissa oleville ulkomalaisille, vaikeuttivat tehtävien hoitamista. Tosin siinä vaiheessa talvi ja sodat olivat rajoittaneet hänen tehtävien hoitamistaan diplomaattina Pietarissa.

Adamsin päiväkirjat antavat erittäin hienon kuvan diplomaattina toimineen Adamsin elämään ja toimiin Pietarissa. Niistä kuitenkin huomaa hyvin, ettei hänen elämänsä ollut pelkkää diplomatiaa vaan siihen kuului paljon muutakin. Päiväkirjamerkinnot antavatkin kuvan inhimillisestä henkilöstä, jolla oli samat ilot ja surut kuin meillä.

Lähteet

John Quincy Adamsin päiväkirja numero 1, Massachusetts Historical Society, <http://www.masshist.org/jqadiaries/diaries.cfm#1>, 2005.

John Quincy Adamsin päiväkirja numero 28, Massachusetts Historical Society, <http://www.masshist.org/jqadiaries/diaries.cfm#28>, 2005.

John Quincy Adamsin päiväkirja numero 50, Massachusetts Historical Society,

<http://www.masshist.org/jqadiaries/diaries.cfm#50>, 2005.

The Foreign Office List and Diplomatic and Consular Year Book for 1857. Harrison co., London.

Tutkimuskirjallisuus

Adams, Michael 2006. Napoleon and Russia. Hambledon Continuum, London.

Adams, Stephen 2006. Information Sources in Patents. K.G.Saur, Berlin.

Ahonen, Kalevi 2005. From Sugar Triangle to Cotton Triangle. Trade and Shipping Between America and Baltic Russia, 1783 – 1860. Jyväskylä University Printing House, Jyväskylä

Alaszewski, Andy 2006. Using Diaries for Social Research..Sage Publications Ltd, London.

Amato, Joseph A. 2004. On Foot. A History of Walking. New York University Press, New York.

Anderson, James M. 2000. History of Portugal. Greenwood Press, Westport.

Barker, Hannah & Burrows, Simon 2002. Press & the Public Sphere in Europe & America. 1760-1840. Cambridge University Press, Port Chester.

Bemis, Samuel Flagg 1949. John Quincy Adams and the Foundations of American Foreign Policy. Alfred A. Knopf, New York.

Berridge, Geoff R. 2002. Diplomacy. Theory and Practice. Palgrave, Hampshire.

Berridge, Geoff R. 2009. Diplomatic Studies, Volume 3. British Diplomacy in Turkey, 1583 to the Present. A Study in the Evolution of the Resident Embassy. Martinus Nijhoff Publishers, Leiden.

Bindoff, Stanley T., Malcolm-Smith, Elizabeth F. & Webster, Charles K. 1934. *Offices of the Society*, London.

Black, Jeremy 2001. *British Diplomats and Diplomacy 1688 – 1800*. University of Exeter Press, Exeter.

Black, Jeremy 2002. *America as a Military Power, 1775 – 1865*. Greenwood Press, Westport.

Black, Jeremy 2010. *History of Diplomacy*. Reaktion Books, London.

Bolkhovitinov, Nikolai N. 1975. *The Beginnings of Russian-American Relations 1775-1815*. Harvard University Press, Cambridge.

Briggs, Asa & Burke, Peter 2002. *A Social History of Media. From Gutenberg to Internet*. Polity Press, Cambridge

Brookhiserm Richard 2002. *The Adamses, 1735 – 1918. America's First Dynasty*. The Free Press, New York.

Brown, Richard D. 1991. *Knowledge Is Power. The Diffusion of Information in Early America, 1700 – 1865*. Oxford University Press, Cary.

Bunkers, Suzanne L. & Huff, Cynthia A. 1996. *Inscribing the Daily. Critical Essays on Women's Diaries*. The University of Massachusetts Press, Amherst.

Butterfield, Herbert 1929. *The Peace Tactics of Napoleon, 1806 – 1808*. Cambridge University Press, Cambridge.

Carroll, Francis M. 2005. *American Presence in Ulster. A Diplomatic History, 1796-1996*. Catholic University of America Press, Washington DC.

Chrisawn, Margaret A. 2001. *The Emperor's Friend. Marshal Jean Lannes*. Greenwood Press, Westport.

Crosby Jr., Alfred W. 1965. *America, Russia, Hemp and Napoleon. American Trade with Russia and the Baltic, 1783 – 1812.* Ohio State University Press.

Cross, Anthony G. 1997. *By the Banks of the Neva. Chapters from the Lives and Careers of the British in Eighteen-Century Russia.* Cambridge University Press, Cambridge.

Cross, Anthony G. 2003. *St. Petersburg, 1703 – 1825.* Pelgrave Macmillan, Gordonsville.

Cross, Mai'a K. 2007. *The European Diplomatic Corps. Diplomats and International Cooperation from Westphalia to Maastricht.* Palgrave Macmillan, New York.

Davidson, Jenny 2004. *Hypocrisy and Politics of Politeness. Manners and Morals from Locke to Austen.* Cambridge University Press, West Nyack.

Davis, Robert R. 1968. *Diplomatic Plumage. American Court Dress in the Early National Period.* *Julkaistu, American Quarterly*, vol. 20, no. 2, 1968.

Dewalt, Jonathan 1996. *The European nobility, 1400 – 1800.* Cambridge University Press, Cambridge.

Dilthey Wilhelm 1976. *Selected Writings*, [Valikoinut ja kääntänyt H.P.Rickman.] Cambridge University Press, Cambridge.

Dixon, Simon 1999. *Modernisation of Russia, 1676 – 1825.* Cambridge University Press, Port Chester.

Dull, Jonathan R. 1982. *Franklin the Diplomat. The French Mission.* The American Philosophical Society, Philadelphia.

Fahrmeir, Andreas 2000. *Citizens and Aliens. Foreigners and the Law in Britain and the German States 1789 - 1870.* Berghahn books, New York.

Franceschi, Michel & Weider, Ben 2008. Wars Against Napoleon. Depunking the Myth of the Napoleonic Wars. Savas Beatie, Havertown.

Frey, Linda S. & Frey, Marsha L. 1999. The History of Diplomatic Immunity. Ohio State University Press, Columbus.

Gadamer, Hans-Georg 2004. Hermeneutiikka. Ymmärtäminen Tieteissä ja Filosofiassa. [Valikoinut ja kääntänyt Ismo Nikander, Gesammelte Werke, osat 2 ja 4.] Vastapaino, Tampere.

Gardner, Philip 2010. Hermeneutics, History and Memory. Routledge, Abingdon.

Van Gelderen, Elly 2006. History of the English Language. John Benjamins Publishing Company, Amsterdam.

George Arthur L. & George, Elena 2004. St Petersburg. The First Three Centuries. Sutton Publishing Limited, Stroud.

Hackspiel-Mikosch, Elisabeth 2005. Uniform, diplomatic. Teoksessa Encyclopedia of Clothing and Fashion Volume 3. Occult Dress to Zoran, toim. Valerie Steele. Thomson Gale, Farmington Hill.

Hamilton, Keith & Langhorne, Richard 1995. The Practice of Diplomacy. Its evolution, theory and administration. Routledge, London.

Hartley, Janet M. 1999. A Social History of the Russian Empire 1650 – 1825. Addison Wesley Longman Limited, Harlow.

Hemphill, Dallett 1999. Bowing to Necessities. A History of Manners in America, 1620-1860. Oxford University Press, Cary.

Herold, J. Christopher 1958. Mistress to an Age. The Life of Madame de Staël. Bobbs-Merrill Company, New York.

Horn, David B. 1961. The British Diplomatic Service, 1689 – 1789. Clarendon Press, Oxford.

Jones, Howard 2009. *Crucible of Power. A History of American Foreign Relations to 1913.* Rowman & Littlefield Publishers, Blue Ridge Summit.

Juntunen, Matti & Mehtonen, Lauri 1982. *Ihmistieteiden filosofiset perusteet.* Gummerrus, Jyväskylä.

Kaartinen, Marjo 2006, *Arjesta Ihmeisiin. Eliitin kulttuurihistoriaa 1500 - 1800-luvun Euroopassa.* Kustannusosakeyhtiö Tammi, Helsinki.

Lancaster, Jordan 2005. *In the Shadows of Vesuvius. A Cultural History of Naples.* I.B. Tauris, London.

Lebrun, Richard A. 2001. *Joseph de Maistre's Life, Thought and Influence. Selected studies.* McGill-Queen's Press, Montreal.

LeDonne, John P. 1999. *Absolutism and Ruling Class. The Formation of the Russian Political Order, 1700-1825.* Oxford University Press, Cary.

Lejeune, Philippe 2009. *On Diary.* University of Hawaii Press, Honolulu.

Levine, Robert M. 1999. *History of Brazil.* Greenwood Press, Westport.

Lewis, James E. 2001. *John Quincy Adams. Policymaker for the Union.* scholarly Resources Inc., Wilmington.

Loeffler, Jane C. *Architecture of Diplomacy. Building America's Embassies.* Princeton Architectural Press, New York.

Mason, Philip P. 2011. *After Tippecanoe. Some Aspects of the War Of 1812.* Michigan State University Press, East Lansing.

Nagel, Paul C. 1997. *John Quincy Adams. A public life, a private life.* Alfred A. Knopf Inc., New York.

Nickles, David P. 2003. *Under The Wire. How the Telegraph Changed Diplomacy.* Harvard University Press, Cambridge.

Nickles, David P. 2008. *US Diplomatic Etiquette During the Nineteenth Century.* Teoksessa *The Diplomats' World. A Cultural History of Diplomacy 1815 – 1914*, toim. Markus Mösslang ja Torsten Riotte. Oxford University Press, Oxford.

Parsons, Lynn H. 1998. *John Quincy Adams.* Madison House Publishers Inc., Oxford.

Perrot, Michelle & Martin-Fugier, Anne 1990. *Roles and Characters.* Teoksessa *A History of Private Life. IV. From the Fires of Revolution to the Great War*, toim. Michelle Perrot. [Kääntäjä Arthur Goldhammer, *Histoire de la vie privée, vol. 4. De la Révolution à la Grande Guerre.*] The Belknap Press, Cambridge.

Plischke, Elmer 1999. *U. S. Department of State. A Reference History.* Greenwood Press, Westport.

Polunov, Alexander 2005. *Russia in the Nineteenth Century. Autocracy, Reform and Social Change, 1814 – 1914.* M.E.Sharpe, Armonk.

Roosen, William J. 1976. *The Age of Louis XIV. The Rise of Modern Diplomacy.* Schenkman Publishing Company, Cambridge.

Rosenwald, Lawrence, 1988. *Emerson and the Art of the Diary.* Oxford University Press, Cary.

Satow, Ernest 1932. *A Guide to Diplomatic Practice*, (tarkistettu 3. painos). Longmans, Green and Co, London.

Saul, Norman E. 1991. *Distant Friends. The United States & Russia, 1763 – 1867.* The University Press of Kansas, Kansas.

Seton-Watson, H. 1967. *The Russian Empire 1801 – 1917.* Oxford University press, Oxford.

Siljander, Pauli 1988. Hermeneuttisen Pedagogiikan Pääsuuntaukset. Main Orientations in Hermeneutic Pedagogics. Oulun yliopiston kasvatustieteiden tiedekunnan tutkimuksia, Oulu.

Sutcliffe, Andrea 2004. Steam. The Untold Story of America's First Great Invention. Pelgrave Macmillan, Gordonsville.

Thorne, John O. & Collocott T. C. 1984. Chambers biographical dictionary. Chambers Har-
rap, Edinburgh.

Twigg, Julia 2000. Bathing. The Body and Community Care. Routledge, Florence.

Watson, Adam 1982. Diplomacy. The Dialogue Between States. Methuen, London.

Wildeblood, Joan & Brinson, Peter 1965. The Polite World. A Guide to English Manners and
Deportment from the Thirteenth to the Nineteenth Century. Oxford University Press, London.

Wilson, Stephen 1998. Means of Naming. A Social and Cultural History of Personal Naming
in Western Europe. UCL Press, London.